وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلاَّ نُوحِى إِلَيْهِ أَنَّهُ لا إِلَـــهَ إِلاَّ أَنَاْ فَاعْبُدُونِ (الانبياء:25)

مِيْرَاثُ الأَنْبِيَاء

ނަބިއްޔުންގެ ތަރިކަ

لا إله إلا الله

ތިމަން الله ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިންވެސް އެރަސޫލުކަލުން މިފަދައިން ވަޙީކުރައްވަވާ އެއްވެސް ރަސޫލަކު ނުފޮނުއްވަމެވެ. 'ތިމަން الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުން ޙައްޤުވެވޭނެފަދަ އެހެން އެއްވެސް އިލާހަކު ނުވެއެވެ! ފަހެ ތިމަން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ!'

ތަރުޖަމާ:

ޝައިޚުލް އަލްބަރް ޔީ ބިލާދި މާލްކީ، މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް އަލްބާބުލްއަބާދީ رحمه الله

بسم الله الرحمن الرحيم

ނޯޓް:

ދިވެހި ރާއްޖޭގައި އަދި މިހާތަނަށް ކިޔަވައިދީ ދިވެހިބަހުން ލިޔެފައިވާ ފޮތްތަކުގައިވެސް އިސްލާމްދީން މުޅި އެރުކުނުގެ މަތީ ބިނާވާ ކިރިޔީ ރުކުން [illegible] [illegible] ހަތަރު ރުކުން ކަމުގައިވާ، ނަމާދު، ޒަކާތް، ރޯދަ އަދި ހައްޖު، މި ހަތަރު ރުކުނާއި [illegible] [illegible] [illegible].

އާދެ! މިއެންމެ މުހިންމު ފުރަތަމަ ރުކުން އަދި މުޅި އިސްލާމްދީން އެރުކުނުގެ މަތީގައި ބިނާކުރެވިފައިވާ شهادة أن لا إله إلا الله وأن محمدًا رسول الله. ފަހެ މިފުރަތަމަ ރުކުން މި ކިރިޔީ ކަލިމައިގެ ބަހާ މާނަ، މާނައިން އެކުލެވޭ މަޤްޞަދު، އޭގެ ޝަރުޠުތައް، ރުކުންތައް، އެ ގޮތާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ނުވާތީ މިފޮތުގައި މިކަންކަމާއި ބެހޭގޮތުން އަލިއަޅުވާލާފައެއް ނުވެއެވެ.

ފަހެ މިއީ އިސްލާމްދީން ބިނާކުރެވިފައިވާ ފަސްރުކުނުން އެންމެ ފުރަތަމަ އަދި އެންމެ [illegible] ކިރިޔީ ރުކުނެވެ. ނަމާދު، ޒަކާތް، ރޯދަ، ހައްޖު، ފަހެ މިހަތަރު ރުކުނެއްވެސް [illegible] [illegible] އިސްލާމްދީނުގެ [illegible] ފުރަތަމަ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible].

بسم الله الرحمن الرحيم

މުޤައްދިމާ

إِنَّ الْحَمْدَ للهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللهِ مِنْ شُرُوْرِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلاَ مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلاَ هَادِيَ لَهُ.

وَ أَشْهَدُ أَن لاَّ إِلهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيْكَ لَهُ. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ.

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسۡلِمُونَ ﴾ (آل عمران: 102)

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُواْ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفۡسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنۡهَا زَوۡجَهَا وَبَثَّ مِنۡهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَآءً‌ۚ وَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلۡأَرۡحَامَ‌ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيۡكُمۡ رَقِيبًا ﴾ (النساء:1)

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَقُولُواْ قَوۡلاً سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصۡلِحۡ لَكُمۡ أَعۡمَـٰلَكُمۡ وَيَغۡفِرۡ لَكُمۡ ذُنُوبَكُمۡ‌ۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُ ۥ فَقَدۡ فَازَ فَوۡزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ ﴾(الأحزاب: 70-71)

أَمَّا بَعْدُ!

ހަމަކަށަވަރުން ހުރިހާ ޙަމްދު، ތަޢުރީފާއި ސަނާ ޙައްޤުވެގެންވަނީ މަތިވެރި الله އަށެވެ. އަހަރެން އެކަލާނގެއަށް ޙަމްދުކުރަން. އެކަލާނގެ ރަޙްމަތުން ވާގިއެދެމެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ރަޙްމަތުގައި ޖާގަ ދެއްސެވުމަށް އެދެމެވެ. އަދި އަހަރެން އަމިއްލަ ނަފްސުގެ ނުބައިކަމުންނާއި، އަހަރެންގެ ޢަމަލުތަކުގެ ނުބައިކަމުން، ސަލާމަތާ ހިމާޔަތް الله ގެ ރަޙްމަތުން އެދެމެވެ.

ދެން، الله އަޅަކަށް ތެދުމަގު ދައްކަވައިދެއްވާ އޭނާ މަގުފުރައްދާނެ މީހަކު ނުވެއެވެ. އަދި އަޅަކު މަގުފުރައްދަވައިފިނަމަ އޭނާއަށް ތެދުމަގު ދައްކައިދޭނެ މީހަކު ނުވެއެވެ. الله މެނުވީ ޙައްޤުވެގެން އަޅުކަންކުރެވޭ އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުވާ ކަމަށް އަހަރެން ހެކިވަމެވެ. الله އީ އެއްކައުވަންތަ ކަލާނގެއެވެ. އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކަކު ނުވެއެވެ. އަދި مُحَمَّدُ (صلّى الله عليه وسلّم) އީ الله ގެ އަޅާކަމާއި ރަސޫލާކަމަށް އަހަރެން ހެކިވަމެވެ.

އޭ އީމާންވި މުސްލިމުންނޫ! ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ތަޤްވާވެރިވުން ޙައްޤުވެގެންވާ ގޮތުގައި ތަޤްވާވެރިވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން މުސްލިމުންގެ ގޮތުގައި މެނުވީ މަރުނުވާށެވެ. އޭ މުސްލިމުންނޫ! ތިޔަބައިމީހުން ތިޔަބައިމީހުންގެ رَبُّ އަށް ބިރުވެތިވެ ތަޤްވާވެރިވާށެވެ! އެއީ އެކަނި ނަފްސަކުން ތިޔަބައިމީހުން ހެއްދެވި އިލާހެވެ. އަދި އޭގެ ތެރެއިން އޭގެ ޒައުޖު ހެއްދެވިއެވެ. އަދި އެދެމީހުންގެ ތެރެއިން ގިނަގިނަ ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުން އުފެއްދެވިއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ބިރުވެތިވެ ތަޤްވާވެރިވާށެވެ! އެއިލާހު މެދުވެރިކޮށް ތިޔަބައިމީހުން އެކަކު އަނެކަކާ ސުވާލުކުރާ ކަލާކަން. އަދި ރަޙިމުގެ ގުޅުންތަކާ ބެހޭގޮތުން ބިރުވެތިވާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ބަލަހައްޓަވާ ރަޤީބުކަލާނގެއަކީ މާތް الله ވެގެންވެއެވެ.

އޭ އީމާންވި މުސްލިމުންނޫ! ތިޔަބައިމީހުން الله އަށް ތަޤްވާވެރިވާށެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުން ސީދާވެގެންވާ ބަސް ބުނާށެވެ. އޭރުން ތިޔަބައިމީހުންގެ ޢަމަލުތައް الله އިސްލާހުކުރައްވާނެއެވެ. އަދި ތިޔަބައިމީހުންގެ ފާފަތައް އެކަލާނގެ ފުއްސަވައިދެއްވާނެއެވެ. އަދި މާތްالله އަށާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވެއްޖެއްޔާ ދަންނާށެވެ. ފަހެ، އޭނާއީ ބޮޑުވެގެންވާ ކާމިޔާބީގެ ނަސީބުވެރިއެކެވެ.

މީގެ ފަހުގައި ބަލަމާނީ. މިކަމާ ގުޅިގެން مِيْرَاثُ الأَنْبِيَاء ގެ ތަޢުރީފު އަހުލުވެ ރިސާލަތުގެ ތުރާއިން ފުރިހަމަ ފުރުގެ ތަރުޖަމާއަތް. މިގޮތުން އަހުލުވެރިން لا إله إلا الله ގެ މި ތަޢުރީފުގެ ކިޔުން އަދި ޝަރީޢަތުގެ ކުރި ބަޔާން، މިގޮތުން ޝަރީޢަތުގެ ނަބިއްޔުންގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަމަކީ ކިބައިވާ ގޮތް އިސްލާމް ބޭނުން ކުރި ބަޔާންކުރެވޭ.

ދެން، މިޢުލޫމާތު ބަޔާން ޝަރީޢަތުގެ طالب އިލްމުގެ ކުރިމަތީގައި އެބަ ބަޔާން ނަބަވީ ސުންނަތުގައިވާ ގޮތުން. ދެން ހަދީޘް ބަޔާ އެއިން މިގޮތަށް ދީން ތަޢުރީފުއިގެން މިޢުލޫމާތު ޝަރީޢަތުން ލިބޭ ސަލާމަތުވުމަށް އަލް އިސްލާމް ފުރިހަމަ ސިފަތަކެވެ. ދެން މިޢުލޫމާތުގައި ފުރުޤާން މިހާރު ޝަރީޢަތާ الله ތަޢާލާއަށް ވަރަށް މަދު މީހުން ގޮތުން، ޚިޔާރުކުރެއްވި ރަސޫލުން ނަމަ ޝަރީޢަތެވެ. އަދި މިސާލަކަށް ބުނާ ބައިގަނޑު ހެދުމަށް ދެކެވިދާނެ ބުނާލުމަކީ ކިބައިވާ ބުނާލެވޭނެއެވެ. އަދި އެހާ އެކި ޝަރީޢަތް މިއީ الله ގެ ރަސޫލުންގެ އެންމެ ނަބިއްޔުންގެ ބުނާ ރަސޫލުވެސް ވީއެވެ.

އަދި މިޝަރީޢަތް އިލްމުވެރިންނާ ތަޢުރީފުއަކީ، ނަބިއްޔުންގެ ފަރާތުން އެއްމެ

ވަރަށްގިނަބައިވާ އެންމެ މަތިވެރި ބުނެވޭ ޚިޔާރުކުރެވޭ. الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ وَلَقَدۡ بَعَثۡنَا فِي كُلِّ أُمَّةٖ رَّسُولًا أَنِ ٱعۡبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجۡتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَۖ فَمِنۡهُم مَّنۡ هَدَى ٱللَّهُ وَمِنۡهُم مَّنۡ حَقَّتۡ عَلَيۡهِ ٱلضَّلَٰلَةُۚ فَسِيرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ فَٱنظُرُواْ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلۡمُكَذِّبِينَ ﴾

(النحل:36) " ހަމަކަށަވަރުން މިހުރިހާ އުންމަތަކަށް ކޮންމެ ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބަޔަކަށް ދަޢުވަތުދިނީ) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!' ދެން، އޭގެތެރެއިން ބައެއްގެ الله ތެދުމަގު ދެއްކެވި، އަދި ބައެއްގެ މައްޗަށް ގެއްލުން ކަނޑައެޅުނެވެ. ދެން، ކަލޭމެން ބިންގަނޑުގައި ހިނގައި ބަލާށެވެ. އެބަ ދޮގުކުރި މީހުންގެ ނިމުން ވީގޮތް ކޮބައިކަން."

އަދި ރަސޫލުﷲ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރައްވައެވެ. « وان العلماء ورثة الانبياء، وان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما ورثوا العلم فمن أخذه أخذ بحظ وافر » (رواه ابو داود وترمذي) މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން عالم ން ނީ ނަބިއްޔުންގެ ވާރުތަވެރިންނެވެ. ހަމަކަށަވަރުން

ނަބިއްޔުން ދީނާރާއި، ދިރުހަމް ވާރުތަ ނުކުރައްވައެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެބޭކަލުން ވާރުތަކުރެއްވީ އިލްމެވެ. ފަހެ މީހަކު އެހިފައިފިނަމަ އޭނާ ވަރަށް ބޮޑު ނަސީބެއްގައި ހިފައިފިއެވެ."

އަދި އިލްމުތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ މާތްކަން ބޮޑު މަތިވެރި އިލްމަކީ علم التوحيد އެވެ. އެބަހީ، މިއީ އެކަމަށްޓަކައި الله ބަޔާންކުރައްވާކަން އުފެއްދެވި ޝަރީޢަތުގައި މަޤްޞަދު މާތް ދަރުބާރުވެސް ވާތީއެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ (الذاريات:56) "މިޖިންނާއި އިންސީންނާއި ޚަލްޤުކުރެއްވީ މަގޭ ޢިބާދަތުގައި ތިބުމަށް ކަމުގައި ހަމައެކަނި ޖިންނާއި އިންސީން ނުވެއެވެ."

އަދިވެސް މާތް الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَـٰتِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَىٰكُمْ ﴾ (محمد:19) "ކަލޭގެފާނު އެނގޭ ދެނެވަޑަ لا إله إلا الله ގަންނަވާށެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނާއި، އަދި މުއުމިނު ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންގެ ފާފަ ފުއްސެވުން އެދޭށެވެ. އަދި ކަލޭމެންގެ ބަދަލުވަމުންދާ ތަނާއި، ތިބޭ الله ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ."

އަދި لا إله إلا الله ދަސްކުރުމާއި އެކަލިމައިގެ ތެރޭގައި އެކަތުވާ މާނަތަކުގެ އިތުރުން އޭގެ ޝަރުތުތަކާއި، އޭގެ ރުކުނުތައް ދެނެގަނެ ހިފެހެއްޓުމަކީ އިލްމު؛ لا إله إلا الله ގެއިލައި، ނަފީއާއި، ޘާބިތު ކަނޑައަޅާ ކަލިމައެވެ، އަދި އޭގެ ތަފްޞީލުތަކާއިބެހޭ ދެނެގަތުމުގެ މުހިއްމުކަން ބޮޑުވެގެންވެއެވެ. އެހެންވެ، މުޅިދީނަކީ މިކަލިމައިގެ މަތީގައި ބިނާވެފައިވާ ބައެކެވެ. އަދިވެސް އޭގެ އިޚްލާޞާއި لا إله إلا الله ގެ قواعد އާއި އޭގެ اصول ވެސް ހިމަނާ ސާފުކޮށް ކިޔައިދީފައިވެއެވެ. ފަހެ مِيْرَاثُ الأَنْبِيَاء (ނަބިއްޔުންގެ ތަރިކަ ނުވަތަ ވާރުތަ މުދާ)، މިއީ ސިލްސިލާއެކެވެ. މިގެ ފުރަތަމަ ޙަލްޤާގައި ހިމެނޭ މިޔަ ބައިވެއެވެ. ދެވަނަ ޙަލްޤާގައި ވަނީ ޖާހިލިއްޔަ މައްސަލަ ހަތަރުވާގެ ވާހަކައެވެ. މިންވަރަ ޙަލްޤާގައި ވަނީ، شرع ކުރުމުގެ مجلس ތަކަށް ވަޑައިގެ ހައްދަށް މީހުންގެ މައްޗަށް ޙައްދަކަށްވާތީއެވެ. އެކަމަށް ހުރި މީހާއި، އެކަމަށް ޙައް އެދުރާ މީހާއި ދެމީހުންވެސް ހިމަނައިދީފައި ވާ ވާހަކަ ބަޔާންކުރާ ފޮތެކެވެ. މިއޮތް.

- ޝައިޚުލް އިސްލާމް ބިން ބާޒު، މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް އަލްޖަބްރީން (رحمه الله) -

مِيْرَاثُ الأَنْبِيَاء ގެ ތަރުޖަމާ

ޝަރަފުއްދީން ތަރިކަ

މާތް الله ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބަސްލަމުން ގޮވާލެއްވީ) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!'"

التوحيد އާއި لا إله إلا الله ގެ މާނަ

ފަހެ، ތައުޙީދަކީ އަޅާ ޢޫނާ ހެއްދެވި ރައްބުގެ ރުބޫބިއްޔާ ހިނގާ ކަމެއްގައާއި، އިލާހީ ހިނގާ ކަމެއްގައާއި، އަދި އެކަލާނގެ ނަންފުޅާއި ސިފަފުޅުތަކުގައިވެސް އެކަލާނގެ އެއްކަލަވަންތަކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަހެރިކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަނިކުރުމެވެ.

ފަހެ، ރުބޫބީ ހިނގާ ކަމުގެ ބޭނުން މާނައަކީ ހައްދަވާ ބޭކުރައްވާ، ރިޒުގު ދެއްވާ ދުނިޔެ، ކަންތައް ތަދުބީރުކުރައްވާއި، މަރުއްވެވުމާއި، ދިރުއްވުމާއި އުފެއްދެވުމާއި އަދި ފެނާއި ކުދިބޮޑު ހިފާ، ވާނީ އުނދަގޫ އަދި މިންނެތްކަން މިބާވަތުގެ ހުރިހާކަމެއްގައި الله އެއްކަލަވަންތަކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަހެރިކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަނިކުރުމެވެ.

ފަހެ، އިލާހީ ހިނގާ ކަންކަމުގެ ބޭނުންވާ މާނައަކީ، އަޅުކަންތަކާ ބެހޭ ހިނގާ ކަމެއްވެ. މިސާލަކަށް ނަމާދު، ރޯދަ، ޒަކާތް، ނަދުރުބެނުން، ދަޢުވާކުރުން، ޤުރުބާން ކޮށުން، ތަވައްކުލުން، ތަސްބީހަ ކިޔުން،

ޢިލާޖު ކުރުން، ވަޒީފާކުރުން، ވާޢިޡުކުރުން، ބިރުވެރިވުން އަދި މުސްލިމުންގެ މަޞްލަޙަތު ފުރިހަމަކުރުމުގައި
الله އެއްކަލާނގެ ނަހީކުރެއްވި ކަންތައް. ނުވަތަ އެކަށީގެންވާކަމެއް. ނުވަތަ އެކަށިނުވާކަމެއް.

ވީމާ، ނަސީހަތްތެރިކަމާއި ސިޔާސަތްތެރިކަމުގައިވެސް الله އެކަލާނގެ ބޭނުން ގަދަ ޝަރީޢަތާއި، ފުރުޞަތުދޭ ސުންނަތާއި ސުބްޙާނަހޫ الله ގެ ޢިބާދަތް ސަރުކާރު ސިޔާސަތާއި ނަސީހަތް الله ގެ ޢިބާދަތަށް ފާއިދާވެދާނެ ގޮތަށް ސަބަބުވެދާނެކަމާއި، އެހެންވީމާ މަސްލަހަތާއި އެކަށީގެންވާ ނަސީހަތްކުރުމަށް ފަހަރެއްގެ ނަސީހަތުގެ ބޭނުންކުރެވޭ. (އާދެ! ކުރިކަން ބަލާއިރު އަދިވެސް މުސްލިމުން ބަޔަކު ބޭނުންވަނީ ، تعليم الديانة
އާއި އުސޫލުތަކާ މުޢާމަލާތު ބަލަހައްޓާނެ ގޮތްތަކާ ބެހޭ ހާމަކަމާއި ޢަޤީދާ ދެނެގަތުން. ވީމާ، އެއީ اهل الكلام
ގެ އުސޫލުން ތިއުރީއާ ބަހައްޓާ ބާރަށް ވާހަކަތަކެވެ. އެހެން އެއީ ފިޤްހާއި ސިޔާސަތު ސިޔާސަތާ
ގުޅުންހުރި ތަފުސީލާއި އަދި މުސްލިމުންގެ ސަގާފަތާއި ދީނާ އިޚްތިލާފު ތިއުރީތަކާ ވަނަހަތަކަށް
ކަމަށްވާތީ ކުރިއަށްގެންދެވޭ.)

الشرك އެބަހީ، ބައިވެރިކުރުމެވެ. އެއީ ބޮޑުފާފަ އިޚްތިލާފެވެ. ވީމާ މިއީ އެންމެ ނުބައިކަން ބޮޑު
ކަންތައްތަކެވެ. ވީމާ މިކަމާ ޝިރުކު ކުރުނިކަމަކީ، އެމީހާ އެއީ އެބަހަށް ބަޔަކަށް ބަލަހައްޓާއިރު ވާރިސުންނަށް ވެސް އެކަށީގެންނެވެ.
ނިސްބަތްވާ ގޮތުންނެވެ. އަދި އެމީހާ އަޚްލާޤު އެހެން ކަމެއް ހަމަ ފާހަގަކުރެވޭ ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި ލުޤްމާނު
އެކަލޭގެ ބޭފުޅާ ފާހަގަކުރެއްވި ބަސްތަކުން ބޮޑެތި ފާފައެއް. ވީމާ، ލުޤްމާނު ހަކީމް ލުޤްމާނު ދަރިފުޅަށް
ވަޞިއްޔަތް ކުރައްވަނީ ވަނީ الله ބުނެވޭނެކަން މިފަދައިން އަންގަވާފައިވެއެވެ. ﴿ وَإِذْ قَالَ لُقْمَٰنُ
لِٱبْنِهِۦ وَهُوَ يَعِظُهُۥ يَٰبُنَىَّ لَا تُشْرِكْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّ ٱلشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴾(لقمان:13) "ލުޤްމާން
ހަކީމް ދަރިފުޅަށް ވަޞިއްޔަތްކުރަމުން ވިދާޅުވިއެވެ. "އޭ ދަރިފުޅާއެވެ! ކަލޭ الله އަށް ޝިރުކު
ނުކުރާށެވެ. މިހެނީ އެއީ ބޮޑު ފާފަތަކެވެ."

އަދި الامام محمد بن عبداوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ ދުވަހަކު މަޖްލިސްތަކުގައި : ބަދިއްޔާގައި
އަހްލުވެރިޔާ ފަހުރިސްވެއެވެ. ދާއިމީވަރަށްވުރެ الله ގެ މާތްކަމާއި މަތިވެރި ގަދަރާއި ޢިއްޒަތުގެ މިންވަރު
ބޮޑިއަން ތަނަށްވުރެ ކުރިވިދާޅުވީއެވެ؟ ވީމާ ބަދިއްޔާގައި އަހްލުވެރިވަނީ: « مَالشَّمَوَاتُ السَّبْعُ
وَالأَرَضُونَ السَّبْعُ فِي كَفِّ الرَّحْمَـــنِ إِلاَّ كَخَرْدَلَةٍ فِي يَدِ أَحَدِ كُمْ » (حاكم) މާނަ: "الرحمـــن ގެ

އަޚްލާޤުގައި ހަރުދަނާގައި، ހަރުބަސް، މިއަދަކީ މިހާރުގެ އަޚްލާގައި ރަސޫލާގެ ޝަރީޢަތް ފެތުރިއްޖެ ވަރަކަށް ތަރައްޤީވެފައިވާ ފެނިގެން ދާނެއެވެ."

ފަހެ، މިއަހަރެމެން ﷲ ގެ ރަސޫލުންގެ ދަޢުވަތުގައި، ގަދަ ޔަޤީންކަމާއިއެކު ޔަޤީން ކުރަންވީ މިންވަރު އެނގުމަށް ބަލައިލަމާތޯއެވެ. މިލާ! އަހަރެމެން ނަފްސުގެ ފައިދާއަށް ބަލާ ބިނާވެގެންވާ ދަރަޖަތަށް މިޔަހާއަށް ތަޢުލީމްދިނީ ކޮންކަމެއްތޯއެވެ؟ ފަހެ މިއީ ނުބައިކަން ބޭނުންވާ އަނިޔާތަކަށް ހުރިހާ ކަމެއްގައި ހަރާމްކޮށް ފަރުމާކުރެވިފައިވާ ޝިރުކެވެ. އެހެން ﷲ ގެ އަޅާ ލުޤުމާން ބަލަށް ވާހަކަ ދަރިފުޅަށް ވަޞިއްޔަތްކުރެއްވިން ދުއްވަމުން ވިދާޅުވި ވާހަކަ ޤުރުއާނުގައި ބަޔާންވެގެންވާ މިގޮތުގައިވެއެވެ. ﴿ يَـٰبُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِٱللَّهِ ۖ إِنَّ ٱلشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴾ (ލުޤްމާން) "އޭ ދަރިފުޅާއެވެ! (ނުވަތަ) ކަލާ ﷲ އަށް ޝަރީކުން ނުހަދާށެވެ. މިއީ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އެބޮޑު ބޮޑުކަމެއް ކަމުގައިވާ ޝިރުކެވެ." މިއެވެ.

ފަހެ، ޝިރުކަކީ: ﷲ ގެ ޙައްޤު ކަންކަމާއި، އެހެން ކަންކަމާއި، އަދި ނަންބުރުގައި ސިފަކުރުމެވެ. ﷲ ގެ އެކަށް ބައިވެރިއަކު ހަމަޖެއްސުމެވެ. ނުވަތަ ހަދައިދިނުމެވެ. އަދި ދަންނާށެވެ! ތައުޙީދަކީ އިޚްލާޞް، އެކަމަށް އިޚްލާޞްތެރިވާ ކަމެކެވެ. އެއީ ﷲ ގެ ބަސްފުޅުގައިވާ ފަދައިންނެވެ. ﴿ فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ وَٱسْتَغْفِرْ لِذَنۢبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَٱلْمُؤْمِنَـٰتِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَىٰكُمْ ﴾ (محمد:19)

"ކަލޭގެފާނު އެނގުމަށް ފުރަތަމަ لا إله إلا الله ދެނެގަންނާށެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނާއި، އަދި މުއުމިނު ފިރިހެނުންނާއި އަންހެނުންގެ ފާފަ ފުއްސެވުން އެދޭށެވެ. އަދި ކަލޭމެންގެ ބަދަލުވުމާއި ހުރުމާއި، ތަނަ ﷲ މެނުވީ ނުދަނެއެވެ."

އަދި ޝިރުކަކީ ޖާހިލުކަމުގެ އިތުރުކުރުމާ އެއްކަލެވެ. ދަލީލަކީ ﷲ ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ قُلْ أَفَغَيْرَ ٱللَّهِ تَأْمُرُوٓنِّىٓ أَعْبُدُ أَيُّهَا ٱلْجَـٰهِلُونَ ﴾ (الزمر:64) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. 'ކަލޭމެން އަހަރެންނަށް މިއަދު ﷲ ނޫން ފަރާތަކަށް އަޅުކަން ކުރުމަށް ކަލޭމެން އަމުރުކުރަނީތޯއެވެ؟ އޭ ޖާހިލުންނޭވެ!'"

އޭ މަގޭ މުސްލިމު އަޚާއެވެ! ކަލޭގެ މައްޗަށް ﷲ ދެނެގަތުން ވާޖިބުވެއްޖެއެވެ. ތައުޙީދަކީ ކޮބައިކަމާއި، އޭގައި އެކުލެވޭ މާނަތަކާއި އޭގެ ޝަރުޠުތަކާއި، ތައުޙީދު ގެއްލޭ، ބާޠިލުކުރާނެ ކަންތައްތަކާއި ކޮބައި ކަމާއި، އަދި ތައުޙީދުން އެއްވާ މާނަތަކަށް ތަބާވުމާ، އަދި ތައުޙީދު އޭގެ

ކަލޭގެ ރައްބު ކަލޭ ސަލާމަތްކޮށްދެއްވި ކަލޭ ހިމާޔަތްކުރެއްވި ބަޔަކު ކަމާއި، މިކަންކަންވެސް ރަނގަޅަށް ދެނެގަތުމުގެ މުހިއްމުކަން ބޮޑުވެގެންވެއެވެ.

އަދިވެސް ވިދާޅުވަނީ: ދަންނާށެވެ. الله ކަލޭގެ ރަސޫލާ ރަޙްމަތްފުޅުގައެވެ. ހަމަ لا إله إلا الله މިކަލިމައަށް ހެކިދިނުމާ ބެހޭ ދަންނަވާލުމާ ގުޅޭ ފުރުސަތުކަން ދެނެގަތުމުގެ ގޮތުން ދަންނަވާލެވޭ ގޮތުގެ ދެނެގަތުމުގެ ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ޝަރުޢީ ރަގަޅަކަށް ދެނެގަތުން، ތަންފީޛުކުރުމާ ބެހޭ ޤަވާޢިދުތަކަށް ރަގަޅަށް ދެނެގަތުމުގެ ކަލިމާގެ ދެނެގަތުން ކަލޭގެ މައްސަލަ ފާޅުވެވޭނެއެވެ. އެހެން الله އަށް އިޚްލާޞްތެރިވެ ޢިބާދަތްކުރުމުގެ މަގު ދެއްކި لا إله إلا الله އަށް ހެކިދިނުމުގެ ކޮންމެ ކަމަކީވެސް ހެކިވާނެއެވެ. އަދި الله އަށް އިޚްލާޞްތެރިވުން
ޚާއްޞަ އެންމެ މާތް ކަމީ ދަރުމަވެރިވުމީ لا إله إلا الله އަށް ހެކިދިނުމެވެ. މިބަސްގެ މާނައަކީ، އަޅުކަން
އެގެ ހެކިވާ ބަލިކަށިކަމާ އެކު ކުރާނު ރައްދުވެގެންވާ ދިމާލަށް الله އަށް ކަލިމައި ހެކިދިނުމެވެ. އަދި
الله ޖައްލަޝާނުހޫ އެކަނި ފުރާތަމަކަން އަޅުކަން ހައްޤުވާނެއެވެ. އަޅުކަމުގެ ޝަރުޠުތަކުން ކުޅަދާނަވުމަށް
ނަބީއަކަށްވިޔަސް މަލާއިކަތުންނަށްވިޔަސް ފަރިއްކަށްވިޔަސް ހައްޤުވެގެން ނުވެއެވެ. އަދި އަޅުކަމުގެ ހުރިހާ
ކަމެއް އަޅުކަމުގެ ގޮތުގައި ކުރަން ވާޖިބުވެގެންވާ ހަމައެކަނި الله ގެ ހައްޤެވެ.

އަދި ދަންނާށެވެ. ތަޢުލީމު ކަދުރުވުމުގެ ބަދަލު ބަހާގެ މާތް الله ފުރަތަމަ އަޅުކަން ކުރުވީ، އެކަން
اعتقاد ކުރާ ހުރިހާ ބަޔަކަށްކަމުން ދީނުގެ ބިނާކުރެވިފައި. މުޅިން އެއްފަހަރާގެ ބޭރުގައިވެސް. އެއީ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި
ވިލަސް ޤާނޫނީއްޔަތުކަން ވިލަސް އަދި ހަލާލްކަމާއި ވިލަސް، ގަބޫލުކުރުން ވިލަސްވެސްމެއެވެ. އަދި އެއީ
ކާފަރުކަން ކަމާއި، މަގުފުރެދުން ކަމަށް ކަލޭ ހިތުގެ ނިންމެވުމެވެ. ރިޔާއެއްގެ މާލިފަވެސް އެކަކަމެވެ. އެއީ ކަލޭގެ
ބޮޑުކަމަކަށްވެލަސް އަދި ސުވާލުގައި ވިލަސްވެއެވެ. [1]

ފަހެ، ދަންނާށެވެ! މިސާލުކަމަށް މިހާރު ބުނީ: ހަމައެން އަޅުކަމަށް ކުރުނީ ހައްޤުވެރިން الله އެވެ.
ނަމަވެސް ހަމައެން ސަލާމަތްވުމަށް، އަދި ފުރުޞަތުގައި ބިނާކުރުން އެކުލާއި ދެކި ރުހިތަކިލިން
ނުލިބޭނެއެވެ. ފަހެ މިކަމަށް އެކަލާ لا إله إلا الله އާދެވިގައި ރުޅިވެރިއެވެ. މިހެން ކަލަކަށްވިޔަ ވިލާއާ

[1] މިއަދު ދުނިޔޭގެ މުސްލިމުންގެ ގެދުރަށް [illegible] ނުވެއެވެ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

މީނާއަކީ الله އަށް އީމާންވި މީހެއްވެސް ނޫނެވެ. އަދި ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވި މީހެއްވެސް ނޫނެވެ. ދެން މިއީ ބަހުސް ދިގުކޮށް ވާހަކަ ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތެއް ވުމާއި އެކު ކުރުކޮށްލީއެވެ.

އަދި އިސްލާމްދީން މަޢުރިފާކޮށް ދެއްވަމުންދާއި އަދި އެކަމާއިގެން رسول الله صلى الله عليه وسلم ވަޢުދުގެންނެވި ކަލިމައެއް ދެއްވައިދެއްވި ގޮތުގައި މަސައްކަތް ކުރެއްވީ އަދި الله ގެ ބަސްފުޅު ﴿ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ﴾ (البقرة:256) ފަހެ މިއާޔަތާއި ގުޅޭ އިލްމުވެރިންގެ ވާހަކަތަކާއި ބަހުސްތައް ދެންނެވުމުގެ ފުރުޞަތުކަން ބޭނުންވާތީއެވެ. ފަހެ އާޔަތުގެ މާނައީ: "ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވެ، الله އަށް އީމާން ވެއްޖެމީހާ ތަމައްސުކުވެއްޖެއެވެ! އެމީހާ ހިފީ މަގުވި އިރު، ކަނޑި، ވަށްވެސް ނުދޫކުރާ ވަރުގަދަ އެޅޭގޮތެއް ނެތިއެވެ." އަދި ހަމައެކަނި الله އާ محمدًا رسول الله صلى الله عليه وسلم އެކަށީގެންވާތީއެވެ ދީލާއި އަޅުގަ ދެންނެވުމުގެ ސިފަފުޅު.

ދެންނެވުމުގައި އަޅުކަމުގެ މަސައްކަތެއް ހިތުވަރު ގެންގުޅުއްވި، އަދި رسول الله صلى الله عليه وسلم މި އަޅުކަމެއް ފަހުގެ ދީލަތިކަމާއި ކުރުއްވި ހިތްވަރު ދިރުސާކޮށް އަޅުކަމުގެ ގެންގުޅުއްވައި جهاد ކުރީ ހިތްވަރުކުރުމުގެ ތަޢާރަފުކޮށް ބެލެވިދާނެއެވެ. ފަހެ މިއިސްލާމި ހިތްވަރު އަޅުކަމުގެ މަސައްކަތުން ގޮތް އަދާކުރި ފަދަ ދީނުގެ ގޮތުގައި ތަބާވާ ފަދަ ދެންނެވިއެވެ. ފަހެ އެމިޒާޖު ހިތުގެ މަސައްކަތް الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ބެލެނިވެރިކަމާއި ދެރަވުން ގަވައިދު ދީނުގެ ކަލިމަ އަޅުކަމުގެ ދެންނެވުމުގެ ސިފަފުޅުން އެމީހާ އެއަށް ހެދުމުގެ ބަދަލެއްގައި ދީނުގައި ޖިހާދުގެ ކަލިމަކަން އެކަނި އިސްލާމްދީނުގެ އެކަށީގެންވުމަކީ އެކަމާ ތާއީދު ފާޅުގައި ދާހަރު ދީނުގެ ބާރަށް ދީނަށް ތިބިއެވެ. (އެހެ ފަހަކުގައި ދީނާއި ދީނަށް ބަދަ މީހުންގެ މަތިން ފުރިވާ ދިޔަވަތް ދީނަށް ފާހަގަކުރެވޭ ހިސާބަށް ދަނީއެވެ. ގޮތްގޮސްއެވެ ބަހުގެ މުސްލިމުންނަށް މިނިވަން މިބުނެވުނުފަދައެވެ.) އަދި ދީނާއި ބަރަކާތާ އެކުގައިވެސް ދެއްވި އިލްމު ނަބިއްޔުން ތަރިކަ އެދުރުތަކަށް الله ގެ ބަދަލުގައި ތަރިކަކުރެއްވިއެވެ.[1] والله اعلم

[1] މިދިޔަ އިލްމުވެރިން އިސްލާމީ ކައިވެނީގައި އޮވޭ؟ އެހެއްނުވާ މުސްލިމުގެ ދަރިން މުސްލިމުގެ ވާރިސް ނުވާނެއެވެ، ސަޢީދު ބިން މުސައްޔިބު، ތަރުތީބުކުރި، ޝަރީޢަތުގެ ބަހުގައި މަތި ކާފަރު މަދަރުސާގެ ރަސޫލުގެ މިސްކީނުގެ. އެންމެ މިހާ މިތިބި ޢާއިޝާގެ ބޭފުޅުން ދެއްކެވިއެވެ. އެހެންކަމުން ފަރުދުވިއެވެ. އެސްލާމް ކަނޑައެޅުއްވި ބޯހިރުނުގައި ކާފިރުވީމާ އަސްލު ނެތެވެ. އަދި ޢާއިޝާގެ ކަބީލާގެ ބާރު މީސްތަކުން ނުވާނެ ޢިލްމުވީތީއެވެ. ދީން ދީނާ ކާފިރުވީމާ ނުވާނެއެވެ؟ ކާފިރު މުސްލިމުގެ ތަރިކަ ނުލިބޭނެއެވެ؟

ކަލިމަތި لا إله إلا الله ގެ ޝަރުތުތައް

ފަހެ ޝަރުތަކީ އެ ނެތުމުން އެއީ ނެތުން ލާޒިމުކުރާއެއްޗެކެވެ. އަދި އެހެރުމުން އެއީ ހުރުން ލާޒިމުނުކުރާ އެއްޗެކެވެ. އަދި ޝަރުތަކީ އެއީގެ ޙަޤީޤަތުގެ ބޭރުގައިވާ އެއްޗެކެވެ.

ދަންނާށެވެ. ކަލިމަތި ޝަރުތުތަކަކީ އުލަމާއިން މުސްލިމުންނަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ވާޖިބުވާ ކަމެވެ. އެހެންވީމާ ކަލިމަތި ޝަރުތުތަކަށް ތަބާވުން ޝަރުތެއް ފުރިހަމަވެގެންނަމަ، ކަލިމަތުގެ އިސްލާމްކަމުގެ اصل ގެއްލި ނުވެގެން ދެމިހުރެއެވެ. އިސްލާމްކަމުގެ اصل ނެތް މީހާ ބަލަމުގެވެ. މިސާލަކަށް ގޮތަކަށް ކަލިމަތި ޝަރުތަށް، ދެކޮޅު ނުވާނޭ ކަލާނގެ ސާބިތުކުރާ ނަހަދައި ނިކަމެތި ޝަރުތެއް ނިކަމެތިކަމުން ބޯލަކަފަށް ކަލިމަތި ޝަރުތެއް ނިކަމެތިކަމަށް ކަލިމަތުގެ އިސްލާމްކަމުގެ اصل ބަލިކަށިވެއެވެ.

ކަލިމަތި لا إله إلا الله ގެ ޝަރުތުތައް ހަތެކެވެ.

1. ކަލިމަތި لا إله إلا الله ގެ ފުރަތަމަ ޝަރުތު:

ފުރަތަމައީ (العلم) ދެނެގަތުމެވެ. އެނގުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައި: ﴿ فَٱعْلَمْ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ ﴾ (محمد:19) "ކަލޭގެފާނު އެނގި ފުރަތަމަ لا إله إلا الله ދެނެގަންނާށެވެ." މާނައީ: އަޅުކަން ޙައްޤުވެގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަން ދަންނާށެވެ. މިކަން އެންމެފުރަތަމަ ދަންނާށެވެ. މިއީ އަޅުކަން ކުރަންވާނީ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަން ދެނެގެން، މިފަދަ އިސްލާމްދީނުގެ ހުރިހާކަން، މާނަކުރާ ކަމަކަށްވާނީއެވެ. އެހެންވީމާ މިއިލްމު އެބަން މިފަދަ އިސްލާމްކަން ފުރިހަމަވުމުގެ ޝަރުތުތަކެއްވީއެވެ. އަދި رسول الله صلى الله عليه وسلم ބަޔާންކުރައްވައިފިއެވެ. « من مات وهو يعلم انه لا إله إلا الله دخل الجنة » (رواه مسلم) މާނައީ: " لا إله إلا الله ދަންނަ ހާލުގައި މަރު ވެއްޖެނަމަ އޭނާ ސުވަރުގެ ވަންނާނެއެވެ." (ނޯޓު: މިއީ ވަރަށް ކައްވާތު محل އެކެވެ. މިހާރު މިދުވަހު އާންމުކޮށް ބުނީ ބުނެ لا إله إلا الله ދެނެ ކިޔައިގެން ސުވަރުގެ ވަންނާނެކަމުގައެވެ.

އަދި لا إله إلا الله ގެ މާނަތަކަށް ޢިލްމު ނުކުރި ކަމުގައިވިޔަސްމެއެވެ. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު އޮޅުމެކެވެ.
މިހެނީ الشاعر العالم عبدالله جلال الدين ބޭފުޅު ވިދާޅުވަނީ:

ދުރުނުން މިޔަކީ ދެކަތިމަ ހިތްނުބައިވާން ކަންގެނެސްދޭ
ކަމެއް ކުރަހާސް ހިތްހައްދުންބައި ނަޖާތުން މިހާރައެދޭ

ފަހެ، ގެމުގައި އިސްލާމްކުރައްވާ ދެކަތިމަ ހަމައެކަނި ހިތްވަޢުދެއް ނުލިބުނުކަމާއި އެއާއެކު ބުދުތަކާއި ޝަރުތުތަކެއްހުރިއެވެ. އެބަހީ لا إله إلا الله ގެ ޝަރުޠުތަކަކީ އެއިން ހަތެއް މާނަތަކަށް ގުނަވަންތަކުން އަމަލު ބޮޑުކުރެއްވުން. ހަމައެކަނި ދިވެހި އާއްމު ބަހަކަށް ދުލުން ހިތްއަދިމުއް ނުނުވެ. ވީމާ ދިވެހިން މައްސަލައި މުދު ވިސްނުމެއް ބަރަމްގިނުން ހަމައި އަށް އެމާނަ އެގޮތް ނަބިއްޔާކަން ނުޖެހުވެ. އެގޮ އިބާދަތް މިޔަދޭރިގައި މިފަދި لا إله إلا الله ދަންނަވާމާގެ ވާހަކައެވެ. ދުލުން ހަމައެކަނި ކިޔުން މީހާގެ ވާހަކައެއްވެސް ނުނުވެ. އަދި މިގެ އިބާދަތް މިބާބުގައި ފާރަވެރިޔާ ބައެއް ހަދީޘްތަކެއް ތިރީގެ ފިލާވަޅުތަކުން ބައްޓަން ދަނީއެވެ. އެކަން އިބާދަތް ސާފުވީ މައްސަލަ އަލިވެ ދެއްވާން ވިދާނެއެވެ.)

ދަންނާށެވެ! ހަދީޘްގައި لا إله إلا الله ދަންނަވާ އެކަމު ބަސްފުޅުގައި ނަފީކުރުމާއި ހުއްޓާ ތެދެއްކަމެއް އިސްކުރާކަން ދުވަސްކޮޅު އެއަށް ހުށަހެޅިކަމާއި އެކު ގާފިރުވެ، އަދި لا إله إلا الله ގެ ކަލިމައިން ސާބިތުކުރައްވާ ކަންތަކާއި މިދުވާލަން އެކެއްޔާ ކަލިމަ ދުލުން ޔަގީނާއި އެކު ހަމަޖެހުން ތަންދޭކަށްނުވެ. ފަހެ ނަފީކުރައްވާ ތަކުގެ ތަކީ الله ފިޔަވައި އަޅުކަން ކުރުވާ ހުއްޓާ ތަކުގިލާކުރެވެ. މިދިވުރަން ދުޢާކުން ހިއްވައިވާނީ طاغوت އެވެ. (ނޯޓް: މިގެ ތަޢުރީފުގައި اِلَهَةُ، اَنْدَادُ، اَرْبَابُ މިތަކުތި ހިމެނެއެވެ.

1. اِلَهَةُ ގެ މާނައަކީ - الله ފިޔަވައި ފައިދާއެއް ދަމަށް ގޮވާލައި، އުނދަގޫވެ ދުރުކުރުވުމާން ކަމަށް ތަހުވާތު އުޅި ނަފްސަ މީހާއެވެ.

2. الطَّاغُوتُ އަކީ - الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރެވޭ އެއްޗި ނުވަތަ މީހާއެވެ.[1]

3. الأَنْدَادُ - އިސްލާމްދީނުން ފިޔަވައި އެދިނާ ދުރަށް ކަލާ ދަމައިގަންނަ އެއްޗި، ތަނަކަށްވިޔަސް، މީހަކަށް ވިޔަސް، ފުރިހަމައަކަށް ވިޔަސްމެއެވެ.

4. الأَرْبَابُ - ޝަރުޢީ ހުކުމްތަކަށް ކަލައެއްގެ ފަތުވާދިނުމާ އަދި ޙަލާލު ކުރާ ޙަރާމްކުރާ އެއްޗެއް ޙަރާމްކުރިއްވާ މީހާ.[2] މިއެވެ.)

އަދި لا إله إلا الله ގައި ސާބިތުކުރައްވާ މާނައަކީ އަޅުކަންކުރުމުގެ ހައްގު ހުރީ ހަމައެކަނި الله އަށް ޚާއްޞަކުރުމެވެ. މިއެވެ. عَبْدُ الرَّحْمَــن بِنْ حَسَنْ آلَ الشَيِخْ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: رَحِمَهُ الله أَهْلُ السُنَّةُ وَالْجَمَاعَةُ ގެ ޢިލްމުވެރިން لا إله إلا الله ގެ މާނައިގައި އެކުލެވޭ ނަފީއާއި އިސްބާތުން عِلْمُ الْيَقِيْنُ ގެ ދަރަޖަ ދެނެގަނެއެވެ. އެބަހީ އެގޮ ދެނެގަތުމާއި އެކަމުގެ الله ގޮތަށް ކަށަވަރުވުމާއި އަދި އެގޮތް ނަފީއާ، އިސްބާތުގައި އެކުލެވޭ ހުރިހާ ބަޔާނެއް އެކުލެވިގެން ސާބިތުވެގެންވެއެވެ.

އަދި الوَزِيرُ أَبُو الْمُضَافَى (إِفْصَاحُ) ގައި ވިދާޅުވަނީ لا إله إلا الله މިކަލިމައަށް ހެކިދިނުން ދަނެގަތުން لا إله إلا الله އެއީ ކަންނެގޭނެ ދަންނަންވާނެކަމުގައެވެ. އެއީ الله

1 [illegible]

2 [illegible]

ވަޙީކުރެއްވިފަދައިންނެވެ. ﴿ فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ ﴾ (محمد:19) "ކަލޭގެފާނު އެނގުން ފުރަތަމަ الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުން ޙައްޤުވެގެންވާ އެހެން އިލާހަކު ނުވާކަން ދަންނާށެވެ." އަދިވެސް ވިދާޅުވަނީ އެކަލިމައިގާ الله ގެ ނަންފުޅު އުފުއްލަވައި، ގެންނަވާފައިވަނީ إلاَّ ގެ ފަހުގައެވެ. ތާހަރުކޮށްދީ މުޅި އަޅުކަން ޙައްޤުވެގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަމަށާ، އަޅުކަމުގެ އެކަމެއްވެސް الله ނޫން ފަރާތަކަށް ޙައްޤުވެގެން ނުވާ ކަމުގައެވެ. މިބަސް ބަހުގެ ފައިދާ އަޔީ މި لا إله إلا الله ގެ މާނަ ރަނގަޅަށް ދެނެގަތުމެވެ. އެބަހީ އެކަލިމައިގައި އެކުލެވޭ ޝަރުޠުތަކާއި މާނަތަކާއި، الله ގެ އެއްކަލާނގެކަމާއި، މިދިކަންތައް ރަނގަޅަށް ދެނެގަތުމެވެ. އެބަހީ ކަލާ އިމާންކަން ޖާހިލުން ނަފީކުރުން ނަތީޖާ، ޖާހިލުން ކަލާނގެތަކާ އެކު، އަޅުކަން الله ފިޔަވައި އެހެންކަލާނގެތަކަށް ނަފީކޮށް ސާބިތު އަދި އަޅުކަން ހަމައެކަނި الله ގެ ޙައްޤުކަމުގައި ކަނޑައަޅައި އިމާންވުމެވެ. ފަހެ މިބަސް ޖޮހަރު ފެއްޓުނަމަ އެއިރުން ކަލޭމެން ޖާހިލުން ކަލާނގެ الله އަށް އިމާންވެ ވިހާކުރާނޯނެވެ. (އެއީ އެކަލާ ފަރުވާ.) ﴿ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّـٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ۗ ﴾ [1] އަދި މިއާޔަތުން ބަޔާންކަން ދޭހަވެއެވެ. ނޫންނަމަ ނުވެއެވެ.

އަދި الشيخ عبد الرحمـــن بن اَبَابَّطِينُ رحمه الله ވިދާޅުވީ، الله ވަޙީކުރައްވައި: ﴿ هَـٰذَا بَلَـٰغٌ لِّلنَّاسِ وَلِيُنذَرُواْ بِهِۦ وَلِيَعْلَمُوٓاْ أَنَّمَا هُوَ إِلَـٰهٌ وَٰحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُوْلُواْ ٱلْأَلْبَـٰبِ ﴾ (ابراهيم:52) "މިއީ މީސްތަކުންނަށް އިއްވާ އިއްވުންކަމުގައެވެ. އެއީ އެމީހުންނަށް އިންޒާރުކުރެއްވުމަށާ، އަދި އެމީހުން لا إله إلا الله ދެނެގަތުމަށެވެ. (ދުލުން ކިޔުމެއް ނޫނެވެ.) އަދި މީހުން ނަޞޭޙަތް ލިބިގަތުމަށް ބުއްދީގެ އަހުލުވެރިންނެވެ." އާޔަތުގެ މާނަ ވިދާޅުވީ: އެމީހުން لا إله إلا الله ކިޔާތާ ވަޙީކުރެއްވީއެއް ނޫނެވެ. ވަޙީކުރެއްވީ އެމީހުން لا إله إلا الله ދެނެގަތުމަށެވެ. އެނގުމަށް ބަލާކަމެވެ. މިހެންނެވެ.

---

[1] (البقرة:256) އާޔަތުގެ މާނައީ: "ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވެ، الله އަށް އީމާން ވެއްޖެމީހާ ދަންނާށެވެ! އެމީހަކު އެއްކޮށް ހިފީ، ކަނޑާ ވަކިވެގެން ނުދާނޭފަދަ ވަރުގަދަ ހިފޭތަނެއްގައެވެ."

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވަފައި ﴿ إِلَّا مَن شَهِدَ بِٱلْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾ (الزخرف:86) "އެމީހުން ޙައްޤަށް ހެކިވި އެމީހުން އެކަން ދަންނަ ޙާލުގައެވެ." އެބަހީ ހިތުން ޔަޤީންކޮށް ދުލުން ހެކިދީ ޙާލުގައެވެ.

އަދިވެސް ޙަދީޘެއްގައިވެއެވެ. « من مات وهو يعلم انه لا إله إلا الله دخل الجنة » (رواه مسلم) "لا إله إلا الله ދަންނަ ޙާލުގައި މީހާ މަރުވެއްޖެނަމަ ސުވަރުގެ ވަންނާނެއެވެ."

ދެން މިއާޔަތާއި ޙަދީޘްގެ ދަލީލުން ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވަނީ، އިންސާނާގެ މައްޗަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ވާޖިބުވަނީ الله مَعْرِفَة ކޮށް ދެނެގަތުމެވެ. الله އަކީ ކޮބައިކަން ދެނެގަންނަންވީ ގޮތަށް ދެނެގަތުމެވެ. އެނގެންވީގޮތް އުނގެނުމެވެ. އޭގެ ޒަރޫރީ ދަސްކުރާ ތަޢުލީމު ގޮތެވެ. އެބަހީ އެންމެ ގަދަރުކަން ބޮޑު ފަރުޟަކީ لا إله إلا الله ދެނެގަތުމެވެ. އަދި ޢިލްމުގައި لا إله إلا الله ގެ ދެނެގަތުމެވެ. އަދި އެންމެ ބޮޑު ޛިކުރަކީ لا إله إلا الله ގެ މާނަ އުނގެނުން ދަސްކުރުމެވެ. އުނގެނުމަކީ އެނގުމެވެ. ފުރަތަމަ ކަމަކީ އޭގެ މާނަ ނިސްބަތުން ދެނެގަތުމެވެ. ވީއިރު އޭގެ މާނަ ފުރަތަމަ ދެނެގަތުމަކީ އެންމެ ބޮޑު ފަރުޟުކަމެއް ކަމުގައި ވާނެއެވެ.

އަދި މީގެ އަޤީދާކަން ބޮޑު ގުޅުމާ މައްސަލައަކީ لا إله إلا الله ގައި އެކުލެވޭ ނަފީއާ އިސްބާތާ ބޭނުމުން ފާހަގަ ދެކެވޭ ވިއްސާ އެމީހަކަން މަތިވާތަކުރުމެވެ. އަދި ބުނެވޭ އަރާރުވެނީ ވިސްނުމުގައި ބޭރު އެމީހުންގެ ފާހަގަކުރާ ދީނާއި ޢަމަލާއި ތަފާތުވާ ގޮތަށް، އޭގެ ބޭނުމަކީ ޖަވާބުދާރީ ވާނެ ގޮތުގެ ހުކުމްތަކެވެ. ދެން އޭގެ ޢަމަލުގައި ބޭނުންވާ ޙަޤީޤީ ބަޔާނެއް ކުރެވޭ ހުކުމްތަކާއި ވާޖިބު مكلّف އެކަމެއް އެބަލާއިރު އެކަމަކަށް ތިރިކަމާއި އިންސާނާ އެއްވަރަށް، އަދި އިސްލާމްވެރިޔާ މަޤާމު ޤަބޫލުކުރާ ޙުކުމްތަކާއި ޙަރާމްކުރާ ބަޔާނުގެ ހުކުމްތަކާއި ޝަރުޢީ ޖަވާބުދާރީ ކަމާއި ގުޅިގެން ޙަރާމްވާ ކަމެއް މަނާކަމުގެ ޙުކުމް ވެސް ހުރެއެވެ. އަދި އެ ޙުކުމްތައް ޙަރާމްކުރުމުގެ ޙުކުމެއް ދެނެގަތުމެވެ. އަދި އެ ބޭނުން ޙުކުމްތަކާއި ޝަރީޢަތުގެ ދެނެގަތުމެވެ. އެއީ الله ޝަރުޢުކުރެއްވި އަސްލުގެ ޙުކުމެއްގެ ބޮޑު ޤާނޫނެވެ. އަދި مكلّف އެކަން ޙުކުމްތަކާ ގުޅޭ ޤަވާޢިދުތަކުގެ ޝަރީޢަތާއި ތިޔަ ނަމުގެ، ސަބަބުތަކުގެ އާދަކުރާ ނަފީވެ. އަދި މިތަނުގައި ކަލިމަ ޙާލަތްތަކުގެ ބާވަތުގެ ދަރަޖަ ބަދަލުވެ. މިނޫން މިއީ اصل الاصول އެވެ. އަދި معروف ރަނގަޅުކަމެއް (ހެޔޮކަންތައް) ބުނުމާ މިހާރު އަދި منكر އެއް (ނުބައިކަންތައް) އިނކާރުކުރުމާ ހަމަހޯދުމާ މިހެންވެ. ހުރިހާކަމެއް އެންމެ ދެކިގެން ބޮޑު

معروف ވެރިކަމަށް (ހެޔޮކަމަށް) ވެސް ތަޢުރީފުވޭ. އަދި އެކަމާ ޚިލާފުކަން ބުނޭ منكر ކަމަށް (ނުބައިކަމަށް) ސިފަކުރެވޭ.

الشيخ عبد اللطيف بن عبد الرحمـــن آل الشيخ ވިދާޅުވަނީ الامام محمد بن عبداوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: ހަމައެކަނި شهادة ގެ ދެކަލިމަ ބުނޫ މާނަ އެނގުމާއި ނުލައި އަދި މާނަޔާއި އެއްގޮތްވާގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމާއި ނުލައި ހަމައެކަނި ދުލުން ކިޔައިދިނުން ފުދިގެންނުވާނެ ޒިންމާއި تكليف ލިބިގެންވާ މުސްލިމުން ނޫނެވެ. އަދި ޔަޤީންކޮށް އެއީ އާދަމުގެ ދަރިންގެ މައްޗަށް އިދިކޮޅު حجة އެކެވެ. އަދި ހަމައެކަނި އިޤްރާރުވުން އެއީ އީމާންކަމަށް ބާރުމިންނާއި ހިފާފައިވާނެއެވެ. كرمية ފަދަ ނުވަތަ مرجئة [1] ފިރުޤާއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި ތަޞްދީޤުކުރުން (الصدق) އީމާންކަމަށް ފުދޭނެކަމަށް ބާރުމިންނާއިވެސް ހިފާފައިވާނެއެވެ. الجهمية ފިރުޤާއެވެ. މިހެނީ މުނާފިޤުން ރަސޫލާއި އެކު ދިޔަ ހަމަ الله ޙާޟިރުވެއްޖެއެވެ. الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ إِذَا جَآءَكَ ٱلْمُنَـٰفِقُونَ قَالُوا۟ نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُۥ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ لَكَـٰذِبُونَ ﴾ (المنافقون:1) "މުނާފިޤުން ކަލޭގެފާނާ ކައިރިއަށް އައިސް ހެކިވެދެއްޗާ ބުނީ 'ކަލޭގެފާނީ الله ގެ ރަސޫލާކަން ކަށަވަރުކޮށް އަހަރެމެން ހެކިދެމެވެ.' އަދި الله އެކަލޭގެ ރަސޫލާ ކަމަށް ދަންނަވާ ކަމުގައިވާނެއެވެ. އަދި މުނާފިޤުންނަކީ ދޮގުވެރިންކަމަށް ކަށަވަރުކޮށް الله ހެކިވެދެއްވާނެއެވެ."

މިހެނީ شهادة ގެ لفظ އާ انّ އާ ل އާ އަދި جملة اسمية ގެންނަވައި ތަކުރާރުކޮށް ތާކީދު ކުރެއްވުމައި އެމީހުންގެ ބަސް ދޮގުކުރައްވައިވެއެވެ. އަދި އިތުރަށް صريح ކުރައްވައި ނުބައިވެގެންވާ لقب ން لقب

---

[1] މުރުޖިއާއިންނަކީ ޒައުޤުމުގެން އެއްކިބާވެފައިވާ ފަރާތް ނުރައްކާތެރިބިދުޢަތްތަކެވެ. މުރުޖިއާއިން ދެކޭނީ ޢަމަލަކީ އީމާނުކަން ފުރިހަމަވުމުގެ ޝަރުޠެއް ނުވަތަ ރުކުނެއް ނޫން ކަމަށެވެ. ދެވަނަ ބައިގެ ދެކޭގޮތުގައިވެސް ވީ މިހެން ފަރާތް ގިނަފަރުން އެބޮޑުވެ. މުރުޖިއާއިންގެ ތެރޭގެ ބައެއް ހުރިހާ ބާރެއް ދެކޭގޮތް ބަރާބަރު ... ދޭތެރޭ ހަމަ ...

ދެއްވައި އެބައިމީހުންގެ علم އެނގުމުން فضيحة ތެރި علم އާ އެގުންކަމުގައި އަންގަވާފައިވައި އެވަނީއެވެ.

ވީމާ الله އާ މުނާޤަޝާތުގެ جدل ނުކޮށް (އަދަބުގެ މާނައިގައިވާ) އެނގިފައިވާނީ: މުސްލިމުނަށް ފުރާނީ -

މުސްލިމުނަށް ވާނީ ހިތުން ތެދުވެރިކަމާއި އެކު ޢަމަލުކުރުމެވެ. ޢަމަލުކުރުމުގައި ނުލައި ހަމައެކަނި

ކިޔުމަ ދަސްކޮށް ކިޔަވައިދިނުމަކީ ނުފޫދުނުކަމެވެ.

އަދި لا إله إلا الله އަށް ހެކިދިނުމުގައި الله ނޫން ފަރާތަކަށް އަޙުކާމް ކަނޑައެޅުމުގެ ކުރި ދޭކަމުގައިވާނަމަ،[1] އެއީ

ކާފިރުކަން ދީން ހެލާކުވާ ކަމެއް ވެއްޖެއެވެ. ކަންތަކުގެ ތެރެއިން ތަރާދުކުރާ ނަފްސާނީ

އެދި ޝަހުވަތް ހިތްވަރުންނަށް ކަލާ ކަމެއް ކަމެއްގައިވެސް ވެއެވެ. މިހެން އެއްޖެހޭ الله ގެ

ފޮތުން ބައެއް އިމާންވެ އަނެއްބައި ކާފިރުވާ މީހުންގެ އިމާނަކީ ރަސޫލުކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންވެސް

ގެއެވެ. الله ވަޙީކުރައްވާނީ: ﴿ أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ ٱلْكِتَـٰبِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ ۚ ﴾ (البقرة:85)

"ފަހެ، ކަލޭމެން ފޮތުގެ ބައެއްކަން އީމާންވެ ފޮތުގެ އަނެއްބައެއް ކަލޭމެން ކާފިރުވަނީ ހެއްޔެވެ."

[1] ﴿ ٱتَّخَذُوٓا۟ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَـٰنَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ ﴾ (التوبة:31) "އެމީހުން (ޔަހޫދީ ނަޞާރާގެ މީހުން)

އެމީހުންގެ އިލްމުވެރިންނާއި އަޅުވެރިން الله ފިޔަވައި ރައްބުންތަކަކަށް ހެދިއެވެ."

ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިން އެބައިމީހުންގެ އިލްމުވެރިންނާއި ރާހިބުން އެމީހުންގެ ރައްބުންނަށް ހެދި ވާހަކަ ބަޔާންވެގެން

އެވަނީ ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިން އެމީހުންނަށް ރަސޫލުން ސަލަވާތާ ހެދިކަމެއް ނޫނެވެ.

عدي بن حاتم އަދި އިސްލާމްވެ ވަޑައިގެންފުމުގެ ކުރިން ނަޞްރާނީއެކެވެ. މިކަލޭގެފާނު އިސްލާމުވެ

ވަޑައިގެންފުމުން ފަހުގައި رسول الله صلى الله عليه وسلم މިއާޔަތް ކިޔަވައި ވިދާޅުވަނިކޮށް އިވިވަޑައިގެން

ދަންނަވައިވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ! އަހަރުމެން އެބައިމީހުން ރައްބުންނަކަށް ހަދައެއްނުގެން އަޅުކަމެއް

ނުކުރަމެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم ހަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. الله ޙަރާމްކުރެއްވި ކަމެއް އެބައިމީހުން ޙަލާލުކުރުމުން

ތިޔަބައިމީހުން އެކަން ހަލާލުކަމުގައި ކަމުގައި ނުހަދަން ހެއްޔެވެ؟ الله ޙަލާލުކުރެއްވިކަމެއް އެބައިމީހުން ޙަރާމްކުރުމުން

ތިޔަބައިމީހުން އެކަން ޙަރާމްކަމުގައި ނުހަދަން ހެއްޔެވެ؟ عدي بن حاتم ވިދާޅުވިއެވެ. އާންހެވެ. އެބައިމީހުން

ޙަރާމްކުރެއްވި ކަމެއް ޙަލާލުކުރާތީ ގެރިގައި ޙަރާމްކުރެއްވި ކަމެއް ޙަލާލުކުރާތީގެ ގޮތުގައި ދެކެނީމެވެ. رسول الله صلى

الله عليه وسلم ހަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. އެބައިމީހުން ރައްބުންނަށް ހެދީ އެބައިމީހުންނަށް އަޅުކަންކުރުމަކީ އެއީއެވެ. (رواه الترمذي)

2· ތަފުސީރާއި لا إله إلا الله ގެ ދެވަނަ ޝަރުޠު:

ފަހެ އޭގެ ދެވަނަ ޝަރުޠަކީ (اليقين) އެއީ ޔަޤީން ކުރުމެވެ. އެބަހީ لا إله إلا الله ގެ [illegible] މާނައަށް ދެނެގަތުމަށްފަހު އޭނާގެ [illegible] އެ ޔަޤީންކުރުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އޭގައި އެއްވެސް ޖާޒުމުގެ މާނައަކީ [illegible] އެއް، [illegible] [illegible] [illegible] ހަމައެކަނި الله އަށް ކުރުމުގައި ޔަޤީންކޮށް ޝައްކެއް تردد އެއް ނުކުރުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައެވެ: ﴿ إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِٱللَّهِ وَرَسُولِهِۦ ثُمَّ لَمۡ يَرۡتَابُواْ وَجَٰهَدُواْ بِأَمۡوَٰلِهِمۡ وَأَنفُسِهِمۡ فِي سَبِيلِ ٱللَّهِۚ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلصَّٰدِقُونَ ﴾ (الحجرات:15) "ހަމަކަށަވަރުން މުއުމިނުންނަކީ الله އާއި އޭނާގެ ރަސޫލާއަށް އީމާންވެ ދެން އެކަމުގައި އެއްވެސް ވަސްވާހައެއް ޝައްކެއް ނުކުރާ އަދި الله ގެ މަގުގައި ޖާނާއި މާލުން ޖިހާދުކުރާ މީހުންނެވެ. ކަނޑައެޅިގެން ތެދުވެރިންނަކީ އެއުރެންނެވެ."

އަދި ޞައްޙަ ޙަދީޘެއްގައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ: « شهد ان لا إله إلا الله واني رسول الله لا يلقي الله غير شاك فيهما الاّ دخل الخنة » (رواه مسلم)

މާނައީ: "އަހަރެން لا إله إلا الله އަށް ހެކިދީ އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނަކީ އޭނާގެ ރަސޫލާކަމަށްވެސް ހެކިދީ ޝައްކުކުރުމަކާއި ނުލާ އެއަޅަކު الله އާއި ބައްދަލު ކުރަނިވިއްޔާ އޭނާ ސުވަރުގެ ވައްދަވާނެއެވެ."

3· ތަފުސީރާއި لا إله إلا الله ގެ ތިންވަނަ ޝަރުޠު:

އެއީ (القبول) ޤަބޫލުކުރުމެވެ. މިއީ لا إله إلا الله ގެ މާނަ ދެނެގަތުމަށް ފަހު ޔަޤީންކޮށް ޤަބޫލުކުރުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އެބަހީ [illegible] އެއްވެސް [illegible] ރައްދު ނުކުރުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައެވެ: ﴿ إِنَّهُمۡ كَانُوٓاْ إِذَا قِيلَ لَهُمۡ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا ٱللَّهُ يَسۡتَكۡبِرُونَ ۝٣٥ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُوٓاْ ءَالِهَتِنَا لِشَاعِرٖ مَّجۡنُونِۭ ۝٣٦ ﴾ (الصافات:35-36) " لا إله إلا الله އާ [illegible] ކާފިރުގައި

ބުނެވިއްޖެއްޔާ ކަނޑައެޅިގެން އެމީހުން ބޭލާނީ ގެނެއެވެ. އަދި ބުނެއެވެ. "މިއަދުގެން ފެށިގެން ގެންގުޅުއްވައިގެ ބަލަން އަޅަކުމެންގެ އިލާހުންނަށް ދުރުކުރުވާން ހެއްދެވީ؟""

4· ތައްބިދާއި لا إله إلا الله ގެ ހަތަރުވަނަ ޝަރުޠު:

އެއީ الانقياد އެވެ. އެއީ ކިޔަމަންތެރިވެ ބޯމަތިލައިގަތުމާއި އެކު ޢަމަލުކުރުމެވެ. މިގޮތުން ތައުޙީދާއި لا إله إلا الله ގެ މާނަ ދަލާލާތުކުރާ ކަންތައްތަކާއި، ފަރުޟުކުރުމާއި، ޝަރުޢީ ހުކުމްތަކާއި، ޙައްދުފުށް ނުކުރުމާއި އެކު ކިޔަމަންތެރިވެ ބޯމަތިލައިގަތުމާއި އެކު ޢަމަލުކުރުމެވެ. އެބަހީ لا إله إلا الله ގެ މާނައިގެ ތަބާވުމާއި އިސްލާމްދީނުގެ ޙަޔާތުގައި ދިރިއުޅުމާއި ފިޔަވައި الهة އާ ارباب އާ انداد އާ މިނިވަން ތައުޙީދާއި ފުރިހަމައަށް ކަށަވަރުވެ، މުޅިން އެއީން ބަރާބަރުވާގޮތަށް ހަވާލުވާ ހިތާއި ބާރުވެރިކަމާއި ހަމައެކަނި ކުރުން ޚާއްޞަކޮށްގެން الله އަށް އެކަނިވެރިކޮށް خلاص ކުރުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައެވެ: ﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴾ (النساء:65) "އަރުން އެއީ ނުންވެ. ކަލޭގެފާނުގެ ރައްބު ގަންދެއްވައި ވަޙީކުރައްވައެވެ. އެމީހުންގެ މެދުގައި ދިމާވެގެންވާ މައްސަލަތަކުގައި ޙުކުމްކުރާ މީހަކު ކަލޭގެފާނު ކަމުގައި ހަދައިގަނެ ކަލޭގެފާނު ޙުކުމްކުރެއްވި ކަމަކާމެދު އެމީހުންގެ ހިތްތަކުގައި ދަތިކަމާ ނުވާ ފަދައިން ފުރިހަމައަށް ކިޔަމަންވެ ބޯލަނބާނދެން އެމީހުން އީމާންނުވެއެވެ."

ނޯޓް: މިންވަރަ ޝަރުޠާއި ހަތަރުވަނަ ޝަރުޠާއި ދެމެދުގެ ފަރަގަކީ ފަރުވާލިވުން قبول ކުރުން ހިތުންނެވެ. انقياد ހިތުން ޢަމަލުކުރުމުގައެވެ.

عَبْدُ الرَّحْمَـــن بِنْ حَسَنْ آلَ الشَيخْ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، އިސްލާމްވުމަކީ ހަމައެކަނި دعوى ކުރާ لفظ ދެކުން ބުނުމެއް ނޫނެވެ. އަދި ކިޔެވުމެވެ. އިސްލާމްވުމަކީ އިސްލާމްދީން ފަރަދުން ތައުޙީދާއި އެއްގޮތަށް الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވެ ޢަމަލުކުރުމެވެ. އެބަހީ މުޅި ތިބޭފަރާތުގައި ދިރިއުޅުމުގައި އެކަލާނގެއަށް ކިޔަމަންތެރިވެ، އަދި އެކަލާނގެ ޝަރީޢަތަށް ޢަމަލުކުރުމާ ހެދުމާ ތަބާވުމަށް ކެރިވުމެވެ.

އެއީ الله ގެ ވަޙީގައިވާ ފަދައިންނެވެ. ﴿ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ۗ ﴾ (البقرة:256) "**ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވެ، الله އަށް އީމާން ވެއްޖެމީހާ** ދަންނާށެވެ! އެމީހަކު އެއަތް ޖަހާލީ ކަށި، ވަކިވެގެން ނުދާނޭފަދަ ވަރުގަދަ ހަރުގަނޑެއްގައެވެ." އަދިވެސް الله ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿ إِنِ ٱلْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ ۚ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوٓا۟ إِلَّآ إِيَّاهُ ۚ ذَٰلِكَ ٱلدِّينُ ٱلْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ ٱلنَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴾ (يوسف: 40) "ޙުކުމް ވެރި ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. އެކަލާނގެ އަމުރުކުރައްވައިފި އެކަލާނގެ ނޫންފަރާތަކަށް އަޅުކަން ނުކުރުމަށެވެ. (ޔަޢުނީ) ތެދު ދީނަކީ އެއީއެވެ. ނަމަވެސް ގިނަމީހުންނަކަށް އެކަމެއް ނޭނގޭއެވެ."

5. ތެދުވެރިކަމާއި لا إله إلا الله ގެ ފަސްވަނަ ޝަރުތު:

(الصدق) **އެއީ ތެދުވެރިވުމެވެ.** ޔަޢުނީ لا إله إلا الله ގެ މާނަ އެނގުމަށްފަހު ނުވަތަ ތެދުވެރިކޮށް ދަސްކޮށްދެނެގަތުމަށްފަހު އަދި ޔަޤީންކޮށް ޤަބޫލުކުރުމާއި ޝަހާދަތްދިނުމާއި ޢަމަލުކުރުމާއި ތަބާވުމާއި އެކު ތެދުވެރިވުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. މިހެން ދަޢުވާކުރާގައި ރަސޫލާގެ އަރިހުން މިގޮތުގައިން ސާބިތުވެފައިވެއެވެ. ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. « مامن احد شهد ان لا إله إلا الله وان محمدا عبده ورسوه صدقا من قلبه، الاّ حرمه الله على النّار » (رواه البخارى ومسلم) "**الله އެމީހަކު ނަރަކައިގެ މައްޗަށް ޙަރާމްކުރައްވާފައިވާ މީހަކު ތެދުގައި لا إله إلا الله އަށާއި އަދި މުޙައްމަދަކީ الله ގެ އަޅާ އަދި ރަސޫލާކަމަށް ހިތުން ތެދުކޮށް ޝަހާދަތްދީފައިވާނަމައެވެ.**" އަދި ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. « من قال لا إله إلا الله صدقا من قلبه، دخل الجنة » (رواه احمد) މާނައީ: "ހިތުން ތެދުކޮށް ބަހުގައި لا إله إلا الله ކިޔައިފި މީހާ ސުވަރުގެ ވަންނާނެއެވެ." ޔަޢުނީ ހިތުން ތެދުކޮށް ބަހުގައި އެޢުތިރާފުވުމުގެ މާނަ އިސްލާމްދީނަށް ތަބާވެއްޖެއެވެ. އެބަހީ އޭރުން އޭގެ މާނައިން ޢަމަލުކުރުމާއި އެކަމެވެ. ހަމައެކަނި ދުލުން ކިޔުމުން ނުވެއެވެ. މިކަމަކީ ކުރިމަގައި އިސްލާމް ހިނގުމެވެ. ދަންނާށެވެ. لا إله إلا الله ދުލުން ކިޔުމާއި އޭގެ އަގެއް ނުހުންނާނީ މާނައިން އިޚްލާޞްތެރިކަމާ ކަމުގައިވާނަމަ، އެހެނީ ޢަމަލުތަކާ ކަމުގައިވާނަމަ ހެޔޮ މިންޖެހުންވާނެއެވެ. އެއީ الله މުނާފިޤުންނާއި މުއުމިނުން އަންގަވާފައިވާ

ގޮތުގެ މަތިންނެވެ. މިހެނީ އެމީހުންވެސް ބުނަނީ ﴿ نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ ٱللَّهِ ﴾ (المنافقون:1)
"ހަމަކަށަވަރުންވެސް ކަލޭގެފާނަކީ الله ގެ ރަސޫލާކަމަށް އަހަރެމެން ހެކިދެމެވެ." الله ވަޙީކުރައްވައި:
﴿ وَٱللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُۥ وَٱللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ ٱلْمُنَـٰفِقِينَ لَكَـٰذِبُونَ ﴾ (المنافقون:1) "الله އެކަލާނގެ ރަސޫލާ ކަލޭގެފާނު ކަމުގައި ދެނެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި މުނާފިޤުންނަކީ ދޮގުވެރިންކަމަށް الله ހެކިވެވޮޑިގެންވެއެވެ."
މިވާހަކަ އިސްލާމްގެ ޝަރީޢަތުގައިވެއެވެ. އަދިވެސް الله ހަމައެކަނި އެކަކު މިހެން ދައްކަވައިފައިވެއެވެ.

ވަޙީކުރައްވައި: ﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِٱللَّهِ وَبِٱلْيَوْمِ ٱلْأَخِرِ وَمَا هُم بِمُؤْمِنِينَ ﴾ (البقرة:8)

"އަދި 'ތިމަންމެން الله އަށާއި އާޚިރަށްދުވަހަށް އީމާންވީމު' ބުނާބަޔަކު މީސްތަކުންގެ ތެރެއިންވެއެވެ. އެބައިމީހުން އީމާންވާ ބަޔަކު ކަމުގައި އެމީހުން ނުވެއެވެ."

6· ޚާލިޞުކުރުމި لا إله إلا الله ގެ ހަވަނަ ޝަރުތު:

އެއީ (الاخلاص) **އިޚްލާޞްތެރިކަމެވެ.** އެބަހީ އިސްލާމްދީނަ لا إله إلا الله ގެ އިލްތިޒާމާ އެކުންނަށް އެނގެމުން ޝިރުކުން، ރިޔާއުން، ސުމްޢަތުން، ނަފްސާނީ ޚިޔާލުން، ޙަސަދުން، ފަދަ ކަންތައްތަކާ ދުރުވެގެން، އެ ޢަމަލުތަކުގައި ވާން ޖެހޭ އިޚްލާޞްތެރިކަން ލިބިގެންނެވެ.

ވީމާ الله އަށް އިޚްލާޞްތެރިވުމަކީ މުސްލިމުން ހަމައެކަނި الله އަށް ޢަމަލުކުރުމާއި އެކަން އަޅުކަމާ ޚާއްޞަކުރުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައިފައިވެއެވެ. ﴿ وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ ﴾ (البينة:5) "އެބައިމީހުނަށް އަމުރުކުރެވުނީ، ދީން އެކަލާނގެއަށް ޚާލިޞްކޮށް ހަނީފުންގެ ގޮތުގައި އަޅުކަން ކުރުމަށް ކަމުގެ މަތީން އެވިދާޅުވެއްޖެއެވެ."

އަދި ހަމައެކަނި އެއްގޮތަކަށް އަޅުކަމުގެ ނުކުތާ މިހެން ދެއްކުން އެއްކަލާނގެ، އެކަލާނގެއަށް ޝަރީކުން ނެތްކަމާއި އަދި ލާޝަރީކަލަހު ކަމުގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމުގެ ބޭނުމުގައި ދެނެގަނެވޭނެއެވެ. މިހެން ރަސޫލުالله صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރައްވައި: « فَإِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ، يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللهِ » (رواه البخارى ومسلم) މާނައީ: "لا إله إلا الله ކިޔާފައި އެކިޔުމަ އެއިން الله ގެ وجه ހޯދުމަށް އެދިގެންވާމީހަކަށް الله ނަރަކަ ޙަރާމުކުރައްވައިފިއެވެ." އެބަހީ އިސްލާމްދީނަ ފުރަތަމަ އެޅެން ޖެހޭ ފައިދާކަމާ ބެހޭ ގޮތުގައި ދެނެގަތެވެ. އަދިވެސް ރަސޫލުالله صلى الله عليه وسلم

ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ. « اسعد الناس بشفاعتي يوم القيامة من قال لا إله إلا الله خالص مخالص قلبه » (رواه البخارى) "ޤިޔާމަތްދުވަހު ތިމަންކަލޭގެފާނު ޝަފާޢަތްތެރިވުމުގައި އެންމެ ބާއްޖަވެރިވާނީ ބޭނުމީހާ އެމީހާގެ ހިތުން ޚާލިޞްވެގެން مخالص ވެގެންވާ ހާލު لا إله إلا الله ކިޔާ މީހާއެވެ." އެއީ އިސްލާމްގެ ސްކޮޅައިވާ ހަދައިންނެވެ.

7. ތަޢުރީފާއި لا إله إلا الله ގެ ހަތްވަނަ ޝަރުޠު:

އެއީ (المحبة) އެވެ. މާނައީ ލޯބިކުރުމެވެ. އެބަހީ لا إله إلا الله އާ ތަޢުރީފުގެ މާނަ، މަތީގައި ބަޔާންވެގެންދިޔަ ގޮތުގެ މަތިން އެނގި ދެނެގަތުމަށްފަހު އަޤީދާކުރުމާއި، ޤަބޫލުކުރުމާއި، ޝައްކުނުކުރުމާއި، ޔަޤީންކުރުމާއި ތެދުކުރުމާއި، ކިޔަމަންތެރިވުމާއި މުޚްލިޞްތެރިވުމާއި އަދި އިޚްލާޞްތެރިވުމާއި އެކު އިންތިހާ ދަރަޖައިގެ ލޯތްބާއި އެކު الله އަށް ކިޔަމަންތެރިވުމާއި އެކު އިޙްސާނާ ޢަމަލުކުރުމެވެ. އަދި މިކަލިމައަށް ލޯބިކުރުމާއި ދުލުން ގޮވާލުމާއި އެކަމެވެ. މާތް الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ إِذْ يَرَوْنَ ٱلْعَذَابَ أَنَّ ٱلْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعَذَابِ ﴾ (البقرة:165) "އަދި الله ފިޔަވައި އެހެންބަޔަކު ޝަރީކުންތަކެއް ހަދައި، الله ދެކެ ލޯބިވާ ގޮތަށް އެޝަރީކުން ދެކެ ލޯބިވާ އެއް ބަޔަކު މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން ވެއެވެ. އެކަމަކު، އީމާންވި މީހުން އެންމެ ބޮޑަށް ލޯބިވަނީ الله ދެކެއެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިން އަޒާބުދެކޭ ހިނދުގައި ހުރިހާ ބާރެއްވެސް الله އަށް ކަން އެމީހުންނަށް އެނގޭނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله ވަނީ އަޒާބުދިނުމުގައި ހަރުކަށިވެވޮޑިގެންނެވެ."

علامة الشيخ سلمان بن سحمان رحمه الله ވިދާޅުވަނީ لا إله إلا الله ގެ މާނައާ ބެހޭ ސުވާލުގެ ޖަވާބުގެ ކުރީގައި ذكر ކުރެއްވި ދަންނަވައިދެއްވުމުންނާއި، އަދި އަހަރެމެންގެ شيخ عبدالرحمـــن بن حسن آل الشيخ رحمه الله އާގެ ޝަރުޙުތަކާއި ބަލައިގެން ވިދާޅުވި ބަސްކޮޅުތަކެވެ. ފަހެ އެޝަރުޙުތަކާ އެއާއި އެކަމުގައި جمع ކޮށްދެން ދުލުވީ މީސްތަކުންގެ އިސްލާމްކަން ބެއްޔަވާގެން ނުވާ ޝަރުޠުތަކެވެ.

އިސްލާމްކަން ލޯބިވި އެކުގައި ކުރުމާއި اعتقاد ކުރުމާއި، ޢަމަލުކުރުމާއި، އެނގުމާއި، އެޝަރުޠުތަކަށް ބަރީއަވެގެން ނުވެއެވެ. އަދި އޭގެ އިތުރުން އިސްލާމްކަން ގެއްލޭ ކަންތައް ، ނުވަތަ لا إله إلا الله ގެއްލޭ ނަޤްޟުތަކާ ކަންތައްތަކެއް އެކުލެވޭ ޝާމިލުވެގެންވާ ގޮތުގައެވެ. އަދި شيخ الاسلام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ذكر ކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންވެސް ދިހައެވެ. މިހެން މިއީ ދީނުގެ އަސްލުކަމަށް ވާނީއެވެ. އެ އަސްލުގެ މަތީގައި ދީނުގެ فرع ތަކާ حكم ތައް ބިނާ ކުރެވިފައިވާނީއެވެ. އަދި شيخ عبدالرحمـــن بن حسن آل الشيخ رحمه الله ވިދާޅުވެފައި ގިނަމީހުން لا إله إلا الله ގެ ޙަޤީޤީ ދުރުން ޖާހިލުވެ އޭގެ މާނަ ނޭނގޭކަން ކަލިމައާއި އިންކާރުކުރާ ކަލާމާއި ދިކަން ޔަޤީންކަމާއި. އެނގޭނީއެވެ. އަދި ރަސޫލާއާ ނުވަތަ ހާމަކުރުމަކީ ދީނީ ސަލާމަތްވުން. އެއްކޮށް މިފަދަ ދީނުގެ ވާޖިބުތައް، މުސްލިމުންނަށް ދީނާއި ސަލާމަތްވުމާއި ދީނުގެ އަސާސްތައް ކަމުގައި اعتقاد ކުރާނެ ޢަޤީދާ. އަދި ގާއިމުކޮށްދޭން އަދި ރައްކާތެރިކަން ލިބިގެންނެވެ.

އެހެންވީމާ لا إله إلا الله ގެ މާނަ އެނގެންވާނީ ޢިލްމުކަން ނަފީކުރާގޮތެވެ. އިޘްބާތުކުރުން އަންނަނިވި ޝަރުޠު ނަފީކުރާ ގޮތެވެ. ތިރީކުރަންޖެހޭ ދެބައިކޮޅަކަށެވެ. އޭގެ މުޝްރިކުންނާއި މުނާފިޤުންނާއި ހިފެހެއްޓެވެ. އިދިކޮޅުވެއެވެ. އަދި ދީނީކުރުމަށް ޝަހާދަތުބުނުމުގެ ވެރިވެއެވެ. ބައެއްފަހަރު ދުރުން ކިޔުމާއި އެކު އޭގެ އެދުވެ މާނައަށް ޝަރުޠާއި ފުރިހަމަ ފެށިގެން ނުހުންނަ ވަރަށެވެ. އަދި ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭ ރައްދު ނަން ވަރަށެވެ. ބައެއް ފަހަރު މާނަ އެނގުމާއި ޤަބޫލުކުރާގޮތެވެ. އެއީ އަރަބު މުސްލިމުންގެ ބާރަށްޓަކައިގެން އޭރު އަތުގައެވެ. އެހެންވީ ކިޔަވައިދިނުމާއި ޢަމަލުކުރުމާއި ވާޖިބުވާ ވަރަށެވެ. އޭގެ މަޤްޞަދަކީ ހަމަ لوازم އާ حقوق ތަކާއިލާއެވެ.
މިހެންވެއްޖެނަމަ މީގެ އީމާންކަމާއި އިސްލާމްކަން ބަލައިގަނެވޭނެއެވެ. އެހެން އޭގެ نصاب އަކީ ވާޖިބުވާނެއެވެ. އެއިރުން لا إله إلا الله ގެ މާނަ ދެނެގަތުމަށް همة ކުރާށެވެ. އަދި އެކަމަށް ވަގުތާއި މަސައްކަތް ހޭދަކުރަންވާނެއެވެ. އެއިރުން މިއާ ހުންނަނީ އޭނާގެ ދީނާއި ދެކު ފުރިހަމަ بصيرة އާ معلومات އާ هداية އަދި استقامة ގެ މަތީގައި ހުރެވޭ ސާބިތުވުމަށެވެ. ތައުފީޤުދެއްވާނީ الله އެވެ.

ތަޢުރީފާއި لا إله إلا الله ގެ ޝުރޫޠުތައް

ދުރުނަކީ އަންނަމުން އެކިއެކިން ދާތިޢުތާރާ އެއްމެހައެވެ. އަދި އައިރުމުން އެކިއެރުން ދާތިޢުތާރާ އެއްމެހައެއްސުންނެވެ. އަދި ކުރުން އަންނަނިވި އެއްގެ ތެރެގައެވެ. އަދި ކުރުނާއި ޝަރުޠުތަކާ ތަރަކަށި ކުރުން އަންނަނިވި އެއްގެ ތެރެގައެވެ. ބަޔަކަށް ކުރެވޭ ކަމެއް ކަމެއްގައި ހިޔާލުކުރުމެވެ. އެއާއި ނުލާ އެއްގެ ބަޔަކަށް ނުވާނެއެވެ. ޝަރުޠު އަންނަނިވި އެއްގެ ބިރުގައެވެ. އެއްގެ ބަޔަކަށް ކަމެއް ކަމެއްގައި ހިޔާލުކުރުމެވެ. އެއާއި ނުލާ އެއް ހެދުމުން ނުކުރެވޭނެއެވެ.

އޭ މުސްލިމު އަޚާއެވެ! ކަލިމައަށް ކުރުން އަންނަނިވި ފަދައިން ދަންނާށެވެ. ކަލިމަ މަތީގައި ދެމިހުރުމަށް ފުރިހަމަކޮށް ޝަރުޠުތަކެއް ހުރެއެވެ. އެއީ ނަމާދުކުރުމުގެ ކުރިން ކުރުމެއް ހުރީފަދައިންނެވެ. ނަމާދުކުރުމުގެ ޝަރުޠުތަކަކީ ވަގުތު ވަދެފައިވުމާއި ކިބްލައަށް ވުމާއި ޠާހިރުވުމާއި ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ. ފަރުވާކުރެވިއްޖެނަމަ ކަލިމަ ޝަރުޠުތަކާއި ގުޅިގެން ކުރުން އެއީ ފުރިހަމަ ބަޔާނެކެވެ. ކަލިމަ ގެނައުމުގައި ޝަރުޠުތައް ބޭނުންވެއެވެ. އަދި لا إله إلا الله ގެ އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުކުރާނެއެވެ. ވިދާ! ޝަރުޠުތައް ކުރުމުގެ ފަރާތްތަކެވެ. އެއީ ދޮ ކުރުންތަކެވެ.

<u>ފުރަތަމަ ކުރުނަ ޢިލްމުވެރިކަމެވެ. ދަންނަ ކުރުނަ ﷲ ގެ އެއްކަލައަކީ ތަޢުރީފާއެކު ތިބުމެވެ.</u> މިގެ ދަލީލަކީ ﷲ ގެ މި ބަސްފުޅެވެ. ﴿ لَآ إِكۡرَاهَ فِي ٱلدِّينِۖ قَد تَّبَيَّنَ ٱلرُّشۡدُ مِنَ ٱلۡغَيِّۚ فَمَن يَكۡفُرۡ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤۡمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسۡتَمۡسَكَ بِٱلۡعُرۡوَةِ ٱلۡوُثۡقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَاۗ ﴾ (البقرة:256)

"ދީނުގައި މަޖުބޫރުކުރުމެއް ނުވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ނުބައިމަގުން ރަނގަޅުމަގު ބަޔާންވެއްޖެއެވެ. ފަހެ ޠާޣޫތަށް، ﷲ އަށް އީމާން ވެއްޖެމީހާ ހަމަކަށަވަރުންނެވެ! އޭނާވަނީ އެއްމެ ވަރުގަދަ ގޮށި، ކަނޑައި، ފަސޭހަގަން ނުކެނޑޭ ވަރުގަދަ އެއްޗެއްގައި ހިފައިގެނެވެ." العُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ އަކީ كلمة لا إله إلا الله އެވެ. އަދި އެއީ ތައުޙީދުގެ ކަލިމައެވެ. އަދި صحيح مسلم ގައި ރަސޫލުﷲ صلى الله عليه وسلم ބަޔާންކުރައްވާފައިވަނީ ކުރުމަށްފަހުއެވެ. « مَنْ قَال لاَ إِله إِلاَّ الله وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُوْنِ الله حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ » (رواه مسلم) " لا إله إلا الله ކިޔައިފައި އަދި ﷲ ފިޔަވައި އަޅުކަން ކުރެވޭ ހުރިހާ

ތަކެއްޗަކަށް ހާޒިރުވެއްޖެނަމަ، އޭނާގެ މުދަލާއި އޭނާގެ ލޭ ހުރުމަތްތެރިވެއްޖެއެވެ. އަދި އޭނާގެ ހިސާބުވަނީ ގަދަ ކީރިތި ވަންތަ الله ގެ ހަޟްރަތުގައެވެ."

1. ފުރަތަމަ ދަރުސް: ޠާޣޫތުން ހަދިރުވުން

ދަންނާށެވެ. މުސްލިމު އަޚާއެވެ! ކަލޭއަށް الله ރަޙްމަތް ލައްވާށި. ހަމަކަށަވަރުން ފުރަތަމަ ވާޖިބުވެގެންވަނީ (ޢަބްދުގެ ހަޤީޤީ މަޤްޞަދު) ކަލޭގެ ރަބް އޭނާ ޠާޣޫތު ކާފިރުވުމެވެ. ފަހެ ޠާޣޫތު ކާފިރުވާނީ ޠާޣޫތީ ކަންތައްތަކުން ދުރުވެގެން އެކަނިވެގެންނެވެ.

ދަންނާށެވެ. ބަހުގެ ގޮތުން **طاغوت** ނިކުމެވެނީ **طغيان** ންނެވެ. މާނައަކީ ހައްދުފަހަނަ އަޅައި ދިޔުމެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައިފި: ﴿ إِنَّا لَمَّا طَغَا ٱلْمَآءُ حَمَلْنَٰكُمْ فِى ٱلْجَارِيَةِ ﴾ (الحاقة:11) "ހަމަކަށަވަރުން ފެންގަނޑު ގިނަވެ ހައްދުފަހަނަ އަޅައި ދިޔަ ހިނދު ތިމަންރަސްކަލާ (ނޫޙުގެ ކޮއްޓަށް) ކަލޭމެން އުފުއްލެވީމެވެ." (މިއީ ނޫޙުގެ ފަސްގެ ވާހަކައެވެ) އަދިވެސް الله ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ. ﴿ ٱذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُۥ طَغَىٰ ﴾ (النازعات:17) "ތިބާ (އޭ މޫސާ عليه السلام) ފިރުއައުނުގެ ގާތަށް ވަޑައިގަންނަވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އޭނާ ހައްދުފަހަނަ އަޅައި ގޮސްއެވެ."

ފަހެ ޝަރީޢަތުގައި ޠާޣޫތަކީ ޢަބްދު ހައްދުން ނިކުމެގެންގޮސް الله ގެ ހައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން ހައްޤެއްގައި ހިފައި ތިބޭ އަދިއެލި ނަފްސާނީ އަންބުރައި ކުރެވޭ ހުރިހާ ކަމެކެވެ! އެގޮތުން އުލަމާ الله އާއި އެއްފަދަ ވާޖިބެއެވެ. ފަހެ އެބަހައްޤުތައް الله އަށް ހާއްސަވެގެންވާ ބަހައްޤުއެވެސް މެއެވެ.

ފަހެ ޠާޣޫތުގެ މާނަ އިތުރަށް ބަޔާންކުރުމުގެ ގޮތުން ބުނެވެ. އެއީ މިދަންނަވައި ދިން ބައިގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމެއް ހިނގާ ނަފްސާނީ އަންބުރައި ނިސްބަތްކުރެވޭ. އަދި މަކަރާ ބައިވެރިވުމެވެ. ފަހެ ދިރިގައި މިބާރަކީ އެކިން ބައެވެ.

1. އެއީ މަކަރާގެ الله އަށް ހެއްޔެވެރިވުމާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން ކަމެއްގައި ބައިވެރިވާ ނަފްސާ އެއިން ކަމެއް އަދިއެލި ނަފްސާނީ އަންބުރާވުމެވެ. ނިސްބަތްކުރާނެ ގޮތުން،

ރިޒުގުދެއްވުން، ޝަރުޢުކުރުން ކަހަލަ ކަންތަކެވެ. ފަހެ މިއިން ކަމަކާއި ނުވަތަ މިބާވަތުގެ ކަމެއްގައި
މިބުނިގޮތަށް މީހަކު ޢަމަލުކޮށްފިނަމަ އޭ ކާފިރުވެއެވެ.

2. މިބުނިގޮތަށް މަޚްލޫޤަކު ސިފައެއްގައި ތެރެއިން ސިފަފުޅުތަކުގެ ގެ اللّٰه ހަމައެކަނި ޢަމަލުކޮށްފިނަމަ އޭ ކާފިރުވެއެވެ. މިސާލަކަށް ޣައިބު އެނގުމާއި ދުޢާކުރުން ފަދައިންނެވެ.

3. މިސާލަކަށް ޢަމަލުކޮށްފިނަމަ މިބުނިގޮތަށް މަޚްލޫޤަކު ސަބަބަކާއި ތެރެއިން އަޅުކަމުގެ ދުޢާކުރުން، ނަދުރުބެނުން، ދަބަހަކުރުން، ޤުރުބާންކުރުން، އަދި ދުޢާގެ ބާވަތުގެ ތަކެއްޗާއި ނިސްބަތްވާ اللّٰه ހަމައެކަނި އަށް ޚާއްޞަ ކަންތައްތަކެވެ. ފަހެ އެކަމެއް ހިންގުމުން ނުވަތަ އެކަމުގެ ތެރެއިން ކަމެއް މަޚްލޫޤަކަށް ކޮށްފިނަމަ އޭ ކާފިރުވެއެވެ. އަދި ބައެއް ބަޔަކު އެކަމުގެ ހުކުމް ނުދަނެ ކަންތައްކުރެއެވެ. ފަހެ މިބުނެވުނު ކަމަކީ ބާވަތެއްގެ ކަންތަކެވެ. އެއީ ހަމައެކަނި اللّٰه ގެ ޙައްޤެކެވެ.

امام مالك رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ޖާހިލުންނަށް ގަދަކަމުން اللّٰه ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރުމަކީ ކާފިރުވެއެވެ. ފަހެ ސޫފީންގެ ބައެއް ބަޔަކު އެއިން ކުރާ ކަންތައްތަކެވެ. އެއީ ހަމައެކަނި ޢިލްމު ވެރިންނަށް ފިޔަވައި ދުޢާކޮށް ނުފެށޭނެއެވެ. ފަހެ ބައެއް ބަޔަކު ހަމަ އެފަދައިން معبود އަކަށް ހަދައިގެން އެއީ ކާފިރުވެއެވެ. އަދި ސޫފީން ކަހަލަ މީހުން ކަލޭގެފާނުމެން، اللّٰه ފިޔަވައި ކަލޭގެފާނުމެން ހަދައިގެން ކާފިރުވެއެވެ. އަދި اللّٰه ގެ ރަސޫލާގެ ނަމުގައި ދުޢާކުރުމުން، މީހުން ކާފިރުވެއެވެ.[1] އަދި ޝައިޚުންނާއި، ސޫފީ ބުޒުރުގުންނާއި، ކަލޭގެފާނުމެން ކާފިރުވެއެވެ.

އަދި علم الغيب (ނޭނގޭ ގޮތް) އަކީ ހަމައެކަނި اللّٰه އަށް ޚާއްޞަ ކަމެކެވެ، އަދި އެކަން މަޚްލޫޤަކަށް ނިސްބަތްކުރުމަކީ، އަދި ކަލޭގެފާނުމެން ބައްލަވައި، ޝަރުޢީ ހުކުމްތަކާއި ޚިލާފު ކަމެކެވެ.

[1] ދިވެހި ބަހުން ތަރުޖަމާ ކުރެވިފައިވާ ބައެއް ފޮތްތަކުގައި ބުނެފައިވަނީ، ކަލޭގެފާނުމެން ކާފިރުވެއެވެ. އަދި އެފަދައިން ބުނުމަކީ ޚިލާފު ކަމެކެވެ. އެއީ اللّٰه ގެ ރަސޫލާ ގެ ތަރިކަ ބައްލަވައި ކާފިރުވެއެވެ. އަދި މިއީ ހަމައެކަނި ޢިލްމުވެރިންނަށް ޚާއްޞަ ކަމެކެވެ. ކަލޭގެފާނުމެން اللّٰه ގެ ދީނުގައި ނިސްބަތްކުރާ ބައެއް ބަޔަކު ކަލޭގެފާނުމެން ކާފިރުވެއެވެ.

މުޅިން އެއިން ވެއެވެ. ވާޖިބުވެގެން ކާފަރުވުން އިންކާރުކުރުން މެދު ތަގުލީދާއި މިއަންނަނީ ފަހެ ބަޔަކަށް، ދުރުވެ، އެއްގަބޫލުވުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އަދި އެބޭފުޅުންނާއި އަޅުގަނޑުމެންނާ އެންމެހާ ކާފިރުވުން ދުރުވެ ބަލިކަމުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. ދުރުހެލިވުމަށް ބަލާކަށްވާ އެއް ކާފަރުވުން ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ.

الشيخ عبد الرحمـــن بن اَبَابَّطِينُ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ޝިރުކުގެ ބާވަތްތަކާއި ބިދުޢަތްތަކުގެ ވާހަކައިން ހާމަވެގެންވެސް ކަނޑައެޅިގެން الله ޙައްޤުގައި އަޅުކަން ކުރުން ހުރިހާ ރަސޫލުން ދަޢުވަތުދެއްވި ބޭފުޅުންގެ ދީނެވެ. އަދި ކާފިރު މުޝްރިކުންގެ ދީނަށް ބަރާއަތްވުން ޝަރުޠެއް - އަދި ބާޠިލު ކަންތައްތަކާ ގުޅުން ކަނޑައެއް ނުހުރުމަކީ ރަސޫލުންނަށް ތަބާވުމުގެ މުހިންމު ބައެކެވެ، އަދި އެކަންތަކާ ރަށްޓެހިވާ ކަންތައްތައް ކުރުމަށްޓަކައި ރަސޫލުން ދަޢުވަތު ދެއްވި ކާފިރުންނާއި މުޝްރިކުންނާ ދުރުވުން ފަރުމާކަމެކެވެ. ކާފިރުންނާއި، ޝިރުކުކުރާ ބަޔަކާ ދިމާލަށް ދިނުންކަމާއި ހެދުމާއި ގުޅުން ކައިރިވުމަކީ މުޝްރިކުންނަށް އަރާހުން ރައްޓެހިވުމެވެ.

<u>ޠާޣޫތުގެ ތަފްސީރު</u>

الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ޠާޣޫތުން ވަރަށް ގިނައެވެ. އޭގެ ރަޙްމަތްތެރިން ފަސްކަމެވެ. އެއީ:

1. <u>**الله ލަޢުނަތްކުރެއްވި އަހަރެންގެ ދަރިކުރެއް އަޅުކަން ކުރުމަށް ގޮވާ ޝައިޠާނާ:**</u> ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ أَلَمۡ أَعۡهَدۡ إِلَيۡكُمۡ يَٰبَنِيٓ ءَادَمَ أَن لَّا تَعۡبُدُواْ ٱلشَّيۡطَٰنَۖ إِنَّهُۥ لَكُمۡ عَدُوّٞ مُّبِينٞ ﴾ (يس:60) "އޭ އާދަމްގެ ދަރިކުދިންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ޝައިޠާނާއަށް އަޅުކަން ނުކުރުމަށް ތިޔަބައިމީހުންނާއި އަހަރެން ޢަހުދުނުކުރީމުހެއްޔެވެ؟ ހަމަކަށަވަރުން އޭނާއީ ތިޔަބައިމީހުންނަށް ފާޅުވެފައިވާ ދުޝްމަނެކެވެ."

2. <u>**الله ގެ ޙުކުމްތަކަށް تغير ގެނެސް ބަދަލުކުރާ އަނިޔާވެރި ރަސްގެ:**</u> ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ أَلَمۡ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يَزۡعُمُونَ أَنَّهُمۡ ءَامَنُواْ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوٓاْ إِلَى ٱلطَّٰغُوتِ وَقَدۡ أُمِرُوٓاْ أَن يَكۡفُرُواْ بِهِۦ ﴾ (النساء:60) "ކަލޭގެފާނަށް ބާވައިލެއްވި

ކުރީން ބާވާލެއްވުނު އީމާންވެގެން ފޮތްތަކަށް ޢިބާދަތް ދައުވާ ކުރާބަޔަކު ކަލޭގެފާނު ދަނެވެޔައި ނުގަބޫލުކުރެވިދާނެތޯ؟ ބުނެއްގެ ބޭނުންކުރާ އޮތީން ބޭނުންވާ ޖާހިލުން ކައިރިތަން ދިމާވެއެވެ. އެކަލަ ހަމަކަނޑައެޅުން އެބައިމީހުންނަށް އަދުލުވެރިވާގޮތަށް ޖާހިލުންނަށް ކާފިރުވެގެންވެއެވެ."

3. **الله ބާވާލެއްވި ޝަރީޢަތުން ޙުކުމްނުކުރާ މީހާ:** ކީރިތި الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿وَمَن لَّمۡ يَحۡكُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ فَأُوْلَـٰٓئِكَ هُمُ ٱلۡكَـٰفِرُونَ﴾ (المائدة:44) "މާތް الله ބާވާލެއްވި ގޮތަށް ޙުކުމް ނުކުރާ މީހުން، ފަހެ، އެބައިމީހުންނަކީ ކާފިރުންނެވެ." މިތާގައި ޝަރުޢު ތަބްދީލުކޮށްލައިގެންވާ ގާނޫނެވެ. އެއީ الله ގެ ޙުކުމަށް ބަދަލުކޮށް ވަޟްޢުކުރާ ކާނޫނުތަކާ ޝަރީޢަތުގެ ޙުކުމްކުރުމެވެ.

4. **ޣައިބުގެ އިލްމަށް ދައުވާކުރާ މީހާ:** ކީރިތި الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿عَـٰلِمُ ٱلۡغَيۡبِ فَلَا يُظۡهِرُ عَلَىٰ غَيۡبِهِۦٓ أَحَدًا﴾ (الجن:26) "އެއީ ޣައިބު ދެނެވޮޑިގެންވާ އިލާހެވެ. އެކަލާނގެ ޣައިބު އެއްވެސް މީހަކަށް ފާޅުއެއް ނުކުރައްވައެވެ."

5. **الله ފިޔަވައި އެހެންކަލަކު އަޅުކަންކުރުމަށް ހިތުން އެކަލަން ބުނެގެންނުވާ މީހާ:** ކީރިތި الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿وَمَن يَقُلۡ مِنۡهُمۡ إِنِّيٓ إِلَـٰهٞ مِّن دُونِهِۦ فَذَٰلِكَ نَجۡزِيهِ جَهَنَّمَۚ كَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلظَّـٰلِمِينَ﴾ (النبياء:29) "އަދި އެބައިމީހުންގެ ތެރެއިން (މަލާއިކަތުންގެ ތެރެއިން) ޤަސަމްކޮށް މިކަލާނގެ الله ފިޔަވައި އިލާހަކީ ތިމަންކަލޭގެ އެވެ ބުނާ މީހާއަށް ޖަޒާއަކަށް ދޭނީ ޖަހަންނަމަ ނަރަކައެވެ. ތިމަންކަލާނގެ އަނިޔާވެރިންނަށް ޖަޒާ ދެއްވަނީ ހަމައެފަދައިންނެވެ."

އަދިވެސް الله ގެ ބަސްފުޅުގައި ވެއެވެ. ﴿وَلَا يُشۡرِكۡ بِعِبَادَةِ رَبِّهِۦٓ أَحَدَۢا﴾ (الكهف:110) "އަދި ތިމާގެ ރަސްކަލާނގެ ޢިބާދަތުގައި އެއްވެސް ބަޔަކު ޝަރީކު (އެކަލާނގެއަށް ބައިވެރި) ނުކުރާހުށިކަމެވެ."

ފަހެ މިބަސްފުޅާއި ގުޅިގެން (الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله) ވިދާޅުވީ الله ކަށްވަރު ޙަޤީޤަތް ކުރެއްވިއެވެ. ފަހެ ދެ ގޮތް އެއްގޮތް މާނަ އޮންނާނީ توحيد الربوبية އާއި توحيد الالوهية އާ ދިމާލުގައި ފަރާތް ބަރާބަރުކުރާތީ ފުރިހަމަކުރުން އެކަށީގެންނުވާނެއެވެ. އަދި ހަމައެކަނި މުސްލިމުންގެ ބޭފުޅަކު މިކި ހާލަތްތަކެއް އޮންނަ ދުވަސްވެއެވެ. ނަމަވެސް ޖާހިލުންނެވެ الله އާއި ޖަހާލުގެ توحيد

الربوبية އާ ބެހޭގޮތުންނެވެ، އަދި އެއީ މުޝްރިކުންގެ ޝިރުކަން ވާސިލުވުމާ ތަޢާރުފުވެއެވެ. ނުވަތަ އެއީ ޖާހިލު މުޝްރިކުންގެ އަޤީދާ ބަދަލުވާ ބައިގެ ނިސްބަތުންތޯއެވެ؟ ނުވަތަ އެއީ الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އާއި ދިމާވެގެން ތަޅުމުގެ ބޭފުޅުން ނިސްބަތްވާ ޝަރީޢަތަކާ ދިމާ ނުވަތަ އެއީ ރަސޫލާ الله صلى الله عليه وسلم ގެ ދީނާއި، ނަބީކަމާ ދީނާއި ދެމުން ވަކިކަން ނިސްބަތް ދިމާވެއެވެ؟

<u>ޔަހޫދީން ކާފިރުވީ ކިހިނެއް؟</u>

ދަންނާށެވެ! އަޚާއެވެ. الله ތަޢާލާ ރަޙްމަތް ކުރައްވާށިއެވެ. ކަލޭ ޔަހޫދީން ކާފިރުވެގެންދިޔަ ގިނަގޮތްތަކަކުން ތިރީގައި ބަޔާންކުރެވިގެންވެއެވެ.

1. **<u>ޔަހޫދީން ކުރީގެ އަމުރުން ބާތިލުކަމުގައި ހިތްޕުޅުން اعتقاد ކުރުން.</u>** *ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ.* ﴿ ذَٰلِكَ بِأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِۦ هُوَ ٱلْبَٰطِلُ وَأَنَّ ٱللَّهَ هُوَ ٱلْعَلِيُّ ٱلْكَبِيرُ ﴾ (الحج:62) *"ކަނޑައެޅިގެން الله އީ ޙައްޤެވެ. الله ފިޔަވައި އެމީހުން ކުރިމަތިލާ ބާތިލުގެ ބަނޑުވެރިން ވެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله އީ މަތިވެރިވެވޮޑިގެން ބޮޑު އިލާހެވެ."*

2. **<u>ޔަހޫދީން އަމުރުކުރުން ދުރުހެލިވުމާއި އެއިން އެއްކިބާވުން.</u>** *ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ.* ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ ۖ ﴾ (النحل:36) *"ހަމަކަށަވަރުން ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ކަލޭގެ ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބަސްފުޅަކީ) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!'" އަދިވެސް الله ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.* ﴿ فَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلرِّجْسَ مِنَ ٱلْأَوْثَٰنِ وَٱجْتَنِبُوا۟ قَوْلَ ٱلزُّورِ ﴾ (الحج:30) *"ބުދުތަކުގެ ނަޖިހުން ދުރުހެލިވާށެވެ. ދޮގު ބަސްތަކުން ދުރުހެލިވާށެވެ."*

ދަންނާށެވެ! އަޚާއެވެ. ޔަހޫދިކަމަކީ ކުރީގެ ދީނެކެވެ، އެއަށް نصر ދީނުގައި، އެޔަހޫދީން ޙައްޤު މުސްލިމުން ހަމަޖެހުނީއެވެ، އެއަށް ނަސާރާދީން ހިމެނެއެވެ.

އަދި الحافظ ابن كثير رحمه الله އެކަލޭގެފާނުގެ ތަފްސީރުގައި ބަޤަރާ ސޫރަތުގެ 256 ވަނަ އާޔަތުގެ ތަފްސީރުގައި ވިދާޅުވަނީ ޖާހިލީ ޒަމާނުގައި ބުދުތަކަށް އަޅުކަމުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކޮންމެ ނުބައިކަމެއް ނަދުރުބުނުން، މައްސަލަ ހުށަހެޅުން، އެއަށް نصر ދިނުން، މިކޮންމެ ނުބައިކަމެއް ބާޠިލެވެ. ޝަރީޢަތާއެވެ. މިއެވެ.

މުސްލިމް އަޚާއެވެ. ދޫކޮށްލުން ހިމެނޭ ޢިބާދަތާއި ގަބޫލުކުރުމެވެ. ޠާޣޫތާއި ހިމެނޭ اعتقاد ނެ ދޫކޮށްލުމެވެ. ދެކޮޅަށް ބަހުން، ދިރޭ ބުނުމުން ދޫކޮށްލުމެވެ. ޝިރުކަށް ރުހުން ދޫކޮށްލުމެވެ. ކަމަ މިހާ ޠާޣޫތުގެ އަޅުކަމުން ދުރުވެ އެއްކިބާވެތިބޭ ޙާލުގައި ބެލުމޭ މިބިން ޝިރުކުގެ ޤާނޫނުގެ އަށް އަދި ދޫކޮށްލުމެއްނެތް. މިނިވަން މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި اعتقاد ކުރުމުގައި ހުސްއެކަނި ބެލޭ ބަޔަކު ދޫކުރާ މިނިވަމެވެ. އެއީ މުސްލިމުންގެ ބަޔާވެ. އަދި ބަހުން ދުނިޔާގެ اعتقادން ދޫކުރާ މިނިން ހިމެނެއެވެ.

އެއީ ޠާޣޫތާއި ބެހޭ އިސްލާމްދީނުގައި ހުއްޓުވާ މިނިވަ ބަޔާވެ. އަދި މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި اعتقاد ނެ ދޫކުރު އަޅުކަން ދޫނުވާ މިނިވަ ހުއްޓެ. އެއީ ޠާޣޫތު ސަލަފުންގެ، ނަދުރުބުނުން، އެގޭ ކުރިއަރަ ގޮސް މައްސަލަ ހުށަހެޅޭ މިނިވެ. އަދި މިހިނދު ދައްވާލައި އެމިނުގެ اعتقاد ދެނޑެ ކަމުގައި ސަބަބުމުގެ ކަމެއްވެ.

ދަންނާށެވެ! ޠާޣޫތުގެ އަޅުކަމުން ދުރުވެ އެއްކިބާވެ ފެއްޔާ މިނިކަ ކަމެއް ބާޠިލު ބައި އަދިވެ އަދި ހިމެނޭ اعتقاد އާ މިދިން ބައިން ދުރުވެ އެއްކިބާވެ ފެއްޔާ މިނައެވެ.

އަދި سلمان ين عيدالله آل الشيخ އެކަލޭގެފާނުގެ ފޮތް العزيز الحميد ގެ 419 ވަނަ ސަފްޙާގައި الله ގެ ބަސްފުޅު، ﴿ أَلَمۡ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يَزۡعُمُونَ أَنَّهُمۡ ءَامَنُواْ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبۡلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوٓاْ إِلَى ٱلطَّٰغُوتِ وَقَدۡ أُمِرُوٓاْ أَن يَكۡفُرُواْ بِهِۦ وَيُرِيدُ ٱلشَّيۡطَٰنُ أَن يُضِلَّهُمۡ ضَلَٰلَۢا بَعِيدٗا ﴾ (النساء:60) "ކަލޭގެފާނަށް ކަލޭގެފާނުގެ ކުރިން ބާވައިލެވުނު ފޮތްތަކަށް އިމާންވެގެން ތިބިކަމަށް ދައުވާކުރާ ބަޔަކު ކަލޭގެފާނު ދެކެވަޑައި ނުގަންނަވަނީތޯއެވެ؟ އެކަމަކު ކަލަންނަ ބޭނުންވެއްޖެނަމަ އެބައިމީހުން ބޭނުންވަނީ ޠާޣޫތަށް ކުރިއަރަން ދިއުމެވެ. އެކަމަކު އެމީހުންނަށް ދެވިފައިވަނީ އެބައިމީހުން ބޭނުންވެގެންވާ ޠާޣޫތުކަށް ކާފިރުވުމަށެވެ." މިބަސްފުޅުގައި ބަޔާވެގެން ވިދާޅުވެފި؛ ޠާޣޫތަ މައްސަލަ ހުށަހެޅުން (އެބައި ޤާނޫނާއި ސުންނަތް ދިޔަވާ ވާއެދި) ދޫކޮށްލުމަކީ ފަރުޟުވެލާގެ

ޝިރުކުންނާ ކަމެއްކަމާއި، އަދި ދުޝްމަނާއި ސުންނަތަށް ޚިލާފުވާ މަސްހޫރު ހުރިހާ އެއް ނުވަތަ މިހާރު މުޝްރިކުން ނުކުތް ކަމާއި އަދި މުސްލިމުންނާ ނުދެކޭ ކަމުގެ ދަލީލު އާދަމްގެ ވާހަކަތަކެވެ.

ހަމަ ސަލަފުންގެ ކަލާމި ބިޔާނި الله ، ބާރުލުމަށް ކާފިރުވާން އުނގެނި ޢަމަލުކުރާ ފިރިހެން ބާރެޅި

ހިފާ ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ ބަރާއަތްވުމަކީ މުސްލިމް މާތްބަޔަކުގެ ޢަމަލެވެ. އަބަދު حَقُّ اللهِ (الله ގެ ޙައްޤު) ގެ

ޝިރުކުން އެކަހެރިވުމަށް ބާރުލަން ހެދި ނުކުތުމަކީ ޢިލްމު ހާމަކުރުމެއް އަށަގަނޑު ނުކުތުމެވެ. މިހެން އޭގެ

ތަޢުލީމާ الله ގެ ޙައްޤުތައް ފުދިއްޖެ. ފަހެ ބާރުލުން އިސްލާމްދީނުގެ ޤަވާޢިދު ކަމެއްކަން ހިތަށް އެރުވުމަށް

އިސްލާމް ނުކުތުމެވެ. އަދި އެއީ އޭގެ އެކުވެރިން އެއަށް ދެކޮޅު ކަމަށް ޤަވާޢިދުކަމެއްކަން ހިތަށް އެއަށް

ދެކޮޅު ނުކުތުމެވެ. އަދި އެބާރުލުން ތަރުޖަމާކުރި ސުންނަތް ޚިލާފައި މަސްހޫރު ހުރިހާ ޤަވާޢިދުކަމެއްކަން

ހިތަށް އެރުވުމަކީ މަސްހޫރު ހުރިހާ ކުރަންވީމެވެ.

ހަމަ، شيخ الإسلام ابن تَيْمِيَّة رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، الله ގެ ޙައްޤުތައް ޢަމަލުކުރުން ޢިބާދަތްތަކަށް މިހާ އަދި،

މަސްހޫރު ހުރިހާ ކުރިއެރުމަށް ނަސްރުދިނުމަށް ބާރުލެވެ. علامة اين قَيِّمْ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، الله އާއި

ރަސޫލާ ނުހާ ޤަވާޢިދުކަން މަސްހޫރު ހުރިހާ މިހާރު ކުރަމު ތަރުޖަމާކުރުމަށް ބާރުލެވެ.

3. **<u>ދެކޮޅުވެރިކަމާއި އަދާވާތްތެރިކަން ފާޅުކުރުން.</u>** ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. އިބްރާހީމް عليه السلام އެކަލޭގެފާނުގެ ޤައުމާއި މުޝްރިކުންނަށް ވިދާޅުވި ވާހަކަ ބަޔާންކުރައްވަމުން މާތް الله ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿ قَالَ أَفَرَءَيْتُم مَّا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٧٥﴾ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُمُ ٱلْأَقْدَمُونَ ﴿٧٦﴾ فَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّيٓ إِلَّا رَبَّ ٱلْعَـٰلَمِينَ ﴿٧٧﴾ ﴾ (الشعراء:75-77) "އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. ކަލޭމެން ކަލޭމެންގެ ކާބަފައިން އަޅުކަންކުރަމުން އައި ތަކެއްޗާ ދެކޮޅު ކަލޭމެން ފެނިގަނެފީ؟ ހަމަ އެތަކެއްޗަކީ ކަލޭގެ ދުޝްމަނުންނެވެ. އަޅުގަނޑުގެ އެކަލާނގެ رب العالمين ފިޔަވައެވެ."

4. **<u>ބަރާއަތް ޖެހުމާއި ދުރުވެރިކަން ފާޅުކުރުން.</u>** ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِيٓ إِبْرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذْ قَالُواْ لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُاْ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةُ وَٱلْبَغْضَآءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُواْ بِٱللَّهِ

وَحْدَهُۥٓ ﴾ (الممتحنة:4) "އިބްރާހީމްގެފާނާއި، އެކަލޭގެފާނަށް އީމާންވި މީހުންގެ ކިބައިގައި، ކަލޭމެންނަށްޓަކައި ނުހަނު ރިވެތި ނަމޫނާއެއްވެއެވެ. އެއީ އެބޭކަލުންގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ވިދާޅުވި ހިނދުއެވެ. 'ހަމަކަށަވަރުން، އަހަރެމެން ކަލޭމެންގެ ފަރާތުން ބަރީއަވެގެންވަނީމެވެ. އަދި الله ފިޔަވައި ކަލޭމެން އަޅުކަންކުރާ އެއްޗެހީގެ ފަރާތުންވެސް ބަރީއަވެގެންވަނީމެވެ. އަހަރެމެން ކަލޭމެންނަށް ކާފިރުވީމެވެ. އަދި އަބަދަށް އަހަރެމެންނާއި ކަލޭމެންނާއި ދެމެދުގައި ދުޝްމަނުކަމާއި ރުޅިވެރިކަން ފާޅުވެއްޖެއެވެ. ކަލޭމެން الله އަށް އެކަނި އީމާންވެއްޖައުމަށް ދާންދެންނެވެ."

އަދި نجد عالم ންގެ دعوت الدرر السنية ގައި الله ގެ ބަސްފުޅު ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ ۖ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުއްމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބޭކަލުން ގޮވާލެއްވީ) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގަންނާށެވެ!'" އިމާމް ބަޣަވީ ވިދާޅުވެއެވެ، ޝައިޠާނާއި ކަހަނާއި ސިހުރުވެރިޔާއި ބުދަކީ ޠާޣޫތެވެ. އަދި ޝައިޠާނީ ޠާޣޫތުގެ މީހުންނަށް ގޮވާލައި، އަދި ޝައިޠާނާ ގެނެސްދޭ ކޮންމެ ދަޢުވަތެއް. ޠާޣޫތު ތަކެތި ފުއްސަވައިދޭށެވެ. އަދި ޠާޣޫތު ދުރުކުރުމަކީ ޖާހިލިއްޔަތުގެ ދުވަސްވަރުގެ ކަންތައްތަކުންނެވެ. އެކަލޭގެ އެއްމެ ބޮޑު ދަތުރުގައި ރަސޫލު ޠާޣޫތުން ފާހަގަކުރައްވާ ކަމެއް ވިދާޅުވިއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި މިސާލަކަށް ކަލޭމެން ބޭނުންކުރާ ފޮތިގޮތް ފަދަ ކަންތައް ދެނެގަތުމަށް ތަބާވާ މީހާގެ މިސާލެވެ. ދެވަނަ ހަޤީޤަތަކީ ދުނިޔޭގެ ކުރިން ހިތްވަރު ހުރި މީހެއް ފަދައިން ޝިރުކުގެ ޢިލްމު ދަސްކޮށް ކަމަށް ވާނަމަ މިސާލެވެ. ތަފުސީރު مفسر ވިދާޅުވި އާޔަތްތަކުގެ މުޙައްމަދުގެ ދަލީލު އެކަން ސާބިތުވެގެންވާ ކަމުގައެވެ.

5. **އެ ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވުމެވެ. އަދި އެޠާޣޫތަށް އަޅުކަންކުރާ ސަބަބުތަކާ މީހުންނާ ބަރާއަތްވުމެވެ.**

އަދި ހަމަގައިމު ޠާޣޫތަށް ކާފިރުވުމުގެ މުޙިއްމު އިސްލާމުގައި އަހަރެމެން ކޮންމެ މީހަކު، ކާފިރުވުމަށް ދެނެގަތުމަކީ ޤަވާޢިދެއް ކޮންމެ މީހަކު ކާފިރުވުމެވެ. (އެބަހީ ކޮންމެ ކޮންމެހެން ކާފިރުވާން އަންނަނީ ގޮތަކަށް ތާޢަތުވެ ނުވާނެވެ.)

الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: الله ކަލޭއަށް ރަޙްމަތް ލައްވާށި. ހަނދާންކުރާށެވެ. އާދަމުގެ ދަރިންގެ މައްޗަށް الله އެންމެ ފުރަތަމަ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ ޠާޣޫތަށް ކާފަރުވުމާއި، الله އަށް އީމާންވުމެވެ. ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބޭކަލުން ގޮވާލެއްވި) 'ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވާށެވެ!'" ފަހެ ޠާޣޫތަކީ ކާފަރުވުން ސިފަކުރެވޭ ގޮތަކީ الله ނޫންފަރާތްތަކަށް ކުރާ އަޅުކަމެއް ބާޠިލްކަމަށް اعتقاد ކުރުމާއި އޭގެ ދުރުހެލިވުމާއި ނުރުހިވުމާއި، އަދާވާތްތެރިވުމާއި އެއާ އެކަމުން ދުރުވެ އެއާ ކާފަރުވުމެވެ. އަދި ހަމަ އެއާ އަޅުކަންކުރާ މީހުންނާއި ދުރުވުން ހަމަ ބިރުވެރި ކާފަރުވެރިކަމެކެވެ. އެއާއި އެކު الله ގެ އެއްކަލާނގެކަން އީމާންވުމެވެ. އަދިވެސް ވިދާޅުވަނީ، ޠާޣޫތަކީ ކާފަރުވުން ސިފަކުރެވޭ، الله ފިޔަވައި އެހެން ފަރާތްތަކަށް ކުރާ އަޅުކަމެއް ބާޠިލްކަމުގައި ކަށް اعتقاد ކުރުން އެއިން ދުރުވުން ދުރުވެ އެއަށް ރުޅިވެރިވުމާއި އެކު އޭގެ އަޅުކަންކުރާ ރުޅިއައިސްވުމާއި އަދި ޠާޣޫތަށް އަޅުކަންކުރާ މީހުންނާއިވެސް ރުޅިއައުމާއި އަދާވާތްތެރިވެވޭނެއެވެ. އަދިވެސް އިތުރަށް ވިދާޅުވަނީ: ދަންނާށެވެ! އިންސާނާ ޠާޣޫތަށް ކާފަރުވެގެންމެނުވީ މުއުމިނަކަށް ނުވާނެއެވެ. ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ﴾ (البقرة:256) "ޠާޣޫތަށް ކާފަރުވެ، الله އަށް އީމާން ވެއްޖެމީހާ ދަންނާށެވެ! އޭނާ ހިފީ ވަރުގަދަ، ކެނޑިގެން ނުދާނެ ވަރުގަދަ އެއްވެސް ބުރިއެއް ނުވާ ދަމަކަށެވެ." އަދި އިތުރަށް ވިދާޅުވަނީ، ކަލޭމެންގެ ދީނުގެ އަސްލުގައި ކަލޭމެން ހިފާށެވެ. ތިން ކަމެއްގެ ތެރެއިން އެކަމެވެ. ހަމަ ކަލޭމެންގެ ދީނުގެ ބޭނުމަކީ شهادة ان لا اله الا الله އެވެ. މާނައަކީ: الله ނޫން އިލާހަކު ނުވާކަމުގައި ހެކިދިނުމެވެ. ހަމަ މިބަހުގެ މާނަ އެއީ ނަފީގޮތާއި އެކަށް ދަންނާށެވެ. އަދި އެއަށް ދަންނާށެވެ. އެއަށް ޓަކައި އެ ކަމެއް ގެނައުމަށް ހަމަ ކަލޭމެންގެ ދީނުގެ ބޭނުމަކީ ކަމެއްގެ ތެރެއިން ހިފާށެވެ. ކަލޭމެންގެ ހިތްތަކުގައި ތިބޭނެއެވެ. އަދި ޠާޣޫތަށް ކާފަރުވާށެވެ. ފަހެ އަޅުކަމުގެ ތެރެއިން އަދާވާތްތެރިވުމާއި އޭގެ އަހުލުވެރިންނަށް ރުޅިއައުމާއި އެކު ކާފަރުވާށެވެ. އަދި ހަމަ ޠާޣޫތަށް ކާފަރުވާށެވެ. އީމާނާ

ޖަދަލުކުރުން އެއްކިބާކޮށް ދުރުވެލާށެވެ. އަދި އަޑުނަގައިގެން ވިޔަސް ދަރިންނަކަށްވިޔަސް ދެއްވެ. ވީމާ! މި އަސްލުކުގައި ހިފާށެވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު ހަމަޔަށް ބަޔަކު ޖާނުވާ ތިމާވެރިކަމުގައި، އެކަލާނގެއަށް ޝުކުރުކުރަންވާނެއެވެ. اللهم توفنا مسلمين والحقنا بالصالحين. މާނައީ: ހައްދަވާ ބޫކުރުއްވި رَبّ އެވޭ! އަޅަމެން އިސްލާމުންގެ ގޮތުގައި މަރުގެންނަވައި ސާލިޙުންގެ ތެރޭގައި ޖައްސަވާނދޭވެ! آمين

2. ދެވަނަ ދަރުސް: الله ގެ އަސްމާއުވަސްޞިފަތަކަށް އީމާންވުން

ދެން الله ގެ އަސްމާއުވަސްޞިފަތަކަށް އީމާންވުމަކީ الله ގެ ރުބޫބިއްޔާ ހިލާ ކަމަކާ، އަދި އުލޫހިއްޔާ ހިލާ ކަމަކާ، އަދި އެކަލާނގެ ނަމާ ސިފަތަކާއިވެސް އެކަލާނގެ އަސްމާއުވަސްޞިފަތަކުގެ ދެވޭ. ދެން މިކަން އެކަލާނގެއަށް ގެނެސް ނަމެއެވެ.

ދެން الله ގެ އަސްމާއުވަސްޞިފާ ކަމަށް އީމާންވުން ބައިގެންވޭ ތިންބައިކަމަށެވެ.

1. ފުރަތަމަ: އެކަލާނގެ ރުބޫބިއްޔަތަށް ހުއްބޮޑުކަމާ ކަންތައްތަކާ ކައި އީމާންވާ

__އެކަލާނގެ ނަމާ ސިފަތަކަށް އީމާންވުމެވެ.__ މިސާލަކަށް ހައްދަވާ، ރިޒުޤުދެއްވާ، ޝިފާދެއްވާ ފަދަ ކަންތައްތަކެވެ. ދެން މިކަންތައްތަކީ الله އެކަނިކުރައްވާ ކަމެއް ކަމަށް ކަށަވަރުކޮށް ގަބޫލުކުރުމެވެ. ދެން ހިތުގައި ކުރިމަތިވާ ކަމަށް އެކަމާ އެހެން ކަލާނގެއަކަށް ވެސް ކުރައްވައި ނުދެވޭ ކަމަށް ގަބޫލުކުރުމެވެ. ހިތާމައަށް ޤުރުއާނުގައި الله އެކަނި ކަމުގެ ދަލީލުކުރެއްވުމުގެ ތެރޭގައި ކީރިތި الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ (الروم:40) "الله އީ ކަލޭގެފާނު ހެއްދެވި، އަދި ކަލޭގެފާނުމެން ރިޒުޤު ދެއްވި ރަސްކަލާނގެއެވެ. ދެން ކަލޭގެފާނުގެ ބައިވެރިންގެ ތެރެއިން މިކަންތައްތަކުގެ ތެރެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ކުރާނޭ ބަޔަކު ތިބިތޯއެވެ؟ ޝަރީކުކުރާ ކަންތަކުން ކީރިތި الله މަތިވެރިވެގެންވެއެވެ."

2· ދެވަނައީ: الله ގެ ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކަށް އީމާންވާ އުސޫލުގައި ވެސް އަނބިޔާންގެ އަސަރުކުރުން. އެބަހީ: އަނބިޔާންގެ ޢަޤީދާތަކުން ޠަރީޤަތުގައި ކަނޑައެޅިގެން ހިފަހައްޓަވައިދެއްވާ ކަންތައް ސިފަފުޅުތަކާއި ނަންފުޅުތައް އަދި އަނބިޔާންގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދު صلى الله عليه وسلم ގެ ދުޢާފުޅުން އަނބިޔާންގެ އަދަން ސާބިތުކުރައްވައިދެއްވާ އަންގަވާ ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތައް އަނބިޔާންގެ ޙަދީޘްތަކާއި ޙަދީޘްގެ ބަސްފުޅު ޤުރުއާން ސާބިތުވާ އީމާންވުމަށް. އަދަދަކަށް އީމާންވުމުގައި ސިފަކުރުމާ، ބާކީކުރުމާ އަދި ބަދަލުކުރުމާ، އަދި مثال ކުރުމާ ނުލައެވެ. الله ވަޙީކުރައްވައިދެއްވާ ގޮތުގެ: ﴿ لَيْسَ كَمِثْلِهِۦ شَىْءٌ ۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلْبَصِيرُ ﴾ (الشورى:11) "އެކަލާނގެއާއި އެއްގޮތް އެއްވެސް އެއްޗެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެއީ އައްސަމީޢު ބަލައްވާ ބަޞީރުވެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ." ފަހެ އާޔަތުން ދޭހަ ކުރަނީ، އެކަލާނގެ އައްސަމީޢުވާ ބަޞީރުވާ ބަޞީރުވެވޮޑިގެންވާ ކަމާއި، ކަލާނގެއާއި އެއްގޮތް އެއްޗެއް ނުވާކަމެވެ. ފަހެ އައްސަމީޢުވެވޮޑިގެންވާ ސިފަޔާ، ބަޞީރުވެވޮޑިގެންވާ ސިފަ ސާބިތުކުރައްވައި، އެ ސިފަޔާ، ކަލާނގެ ނަފްސުފުޅާއި މިސާލު ނުކުރެވޭނެއެވެ. ފަހެ އެކަލާނގެ ނަންފުޅުތަކާއި ސިފަފުޅުތަކުގައި އެކަލާނގެއާ ބައިވެރިވެވޮޑިގެން ނުވާނެއެވެ. ސާބިތުކުރުމުގައި އީމާންވާށެވެ. އަދިވެސް الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ قُل لَّا يَعْلَمُ مَن فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضِ ٱلْغَيْبَ إِلَّا ٱللَّهُ ﴾ (النمل:65) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. އުޑުތަކާއި ބިންމަތީގައިވާ މީހުން ޣައިބު ނުދަންނާނެއެވެ. އެކަލާނގެ الله ފިޔަވައި ދެންއެއްވެސް ނުދަންނާނެއެވެ."

3· ތިންވަނައީ: الله ގެ ޢިބާދަތްތެރިކަމުގައި ހަމަ އީމާންވާ އަނބިޔާންގެ އިޙްލާޞްތެރިކަމުގައި އެކަލާނގެ އަސަރުކުރުން. އެއީ އަޅުކަންކުރުން ހަމައެކަނި الله އަށް ކަމުގައި ހަމަ އީމާންވާ ދެވިދު އަޅުކަމުގައި الله އަށް ކުރުމެވެ. އެބަހީ ދުޢާ ކުރުން، ތަވައްކުލްކުރުން، ބޭނުމަށް ނިކުމެވޮޑިގެން، ނަޒްރު ބަޅިކަހެއް އަދި މިންގޮތް ކަމުގައި ނަޒްރަ ހަމައެކަނި الله އަށް ކުރުމާއި ބަރުބަހީ ޢިބާދަތުގައި އީމާންވާ ކޮށްޓަށް ދުޢާގައި ހަމައެކަނި الله އަށް ކަމުގެ ބިރުވެތިކަމާއި ހެޔޮއަޅުކަމާއި ޝަރީޢަތްތަކާއި ކަން الله އަށް ކުރުމެވެ. މިއީ އަޅުކަމެވެ الله ގެ ތަޢާލާ ހަމައެކަނި ކަލާނގެއަށް. الله ވަޙީކުރައްވައެވެ: ﴿ وَٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا۟ بِهِۦ شَيْـًٔا ۖ ﴾ (النساء:36) "ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަން ކުރާށެވެ. އަދި ކަލޭމެން އެކަލާނގެއާއި އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކު(ބައިވެރި) ނުކުރާށެވެ."

ގަދަރުވެރިވަންތަ الله ގެ مؤحّد އަޅަކަށްވާނީ ކިހިނެއްތޯ؟

މަގޭ އަޚާއެވެ. ކަލޭއަށް الله ގެ ރަޙްމަތްލެއްވުމާއި ތައުފީޤު ދެއްވުމަށް ދުޢާކުރަމެވެ. ގަދަރުވެރިވަންތަ الله ގެ مؤحّد އަޅަކަށް ވުމަށް، ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދޭ މިކަންކަމުގައި ވާނީ މަތީގައިވާ ދެކަންކަމާއި ހެދުމެވެ.

1. ފުރަތަމަ ކަމަކީ ތަވްޙީދަކީ الله އަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ޢިބާދަތް ދެނެގަތުމެވެ. އެ ޢިބާދަތް އެނގުމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން الله އަށް އެ ޢިބާދަތް ޚާލިޞްކުރުމެވެ. ފަހެ الله އަށް ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ޢިބާދަތް ތިންކަމެވެ.

- ފުރަތަމައީ: އެކަލާނގެ ރުބޫބިއްޔަތުގެ ޚާއްޞަކުރެވިފައިވާ ކަންތައްތަކެވެ. ފަހެ މިއީން ޢިބާދަތް الله ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް އަރުވައިނުލެވޭ ކަންތައްތައް ކަނޑައެޅިގެން ހުރިކަމެވެ. އޭގެ މަތީގައި ރިސާލަތު އަރުވާލެވުނު ވެރިކަން އަދި އެފަދަ ފަރާތްތަކާއި ވެރިކަމެވެ.

ދަންނާށެވެ. މިދެންނެވި ކަންތައްތަކުގެ މިސާލެއް ނަމަވެސް ބިރުވެރިވުމާއި މަޤްޞަދުކޮށް ދުޢާކުރުމާއި، މަގުސަދު ދޫކޮށްލުމާއި، ތެދު ވޭތުވެ ދުޢާކުރުމާއި، ތަވައްކަލާއި ދުޢާކުރުމާއި، ކަންތައް ބޭނުންވުމަށް ތަވައްކަލު ކުރުމާއި، މާތް ކަލާނގެ ހިމާޔަތް ހޯދުމާއި، ޚާލިޤަށް ނަޒުރުވުމާއި، ޝަރުޢީ ނާރުން ފަދަ އަދި ހުރިހާ ކަމެއް ފިޔަވައިނުލެވޭ ހަމައެކަނި الله އަށް ކަމުގައި ސާބިތުކުރުމެވެ.

- ދެވަނައީ: الله އަކީ ޚާލިޤެވެ ހަރުދަނާ ނަމުގެ ވެރިކަލާނގެއެވެ. އެއީން ނަމެއް الله ގެ ފަދަ ޚާއްޞަ ނަމެއް އެހެން ފަރާތަކަށް ކިޔައިގެން ނުވާނެއެވެ. އޭގެ މިސާލަކަށް ޢިބާދަތް ވިދާޅުވާ، ހުރިހާ ފަރާތްތަކާވާ ރިސާލަތް ވިދާޅުވީ، ޚާލިޤު ދިނުމެވެ ނަޞްރުވެރިކަމެވެ ވިދާޅުވިއެވެ. ފަހެ الله އަކީ ޚާލިޤެވެ ނަމުގެ ވެރިކަމުގެ ޚާއްޞަ ނަމެއް ކަމުގައި ވަނީ ވެސް ނަމުގެ ވެރިކަމެވެ

ނަމުގެ ޚާއްޞަ ނަމެއް ކަމުގައި الله ފަދަ، الاحد ފަދަ الصمد ފަދަ القدّوس ފަދަ الرحمـــن ފަދަ ނަމުގެ ޚާއްޞަ ހަދިޔާއެވެ. އަދި ދަންނާށެވެ. الكريم، الرحيم، الملك ފަދަ ނަމުގެ الله އާ އެކަލާނގެ އަޅުތަކުންގެ މެދުގައި ބައިވެރިވާ އިސްމުތައް ހުރެއެވެ.

ދަންނާށެވެ. ސިފަތަކުގެ ތެރޭގައި الله އަކީ ޚާލިޤު ސިފަ- ކަލާނގެ ކަލަވަންތަ ފުރިހަމަކަން، ކަލާނގެ ނަފުސުގެ ފުރިހަމަކަން، كمال العلم، އިލްމުގެ ދެނެވޮޑިގެންވާ ފުރިހަމަކަން- الله ހިފާ ކަމާ ހިފާ ތަޢާލާ ދެނެވޮޑިގެންވާނެއް އަދި މި ސިފަތަކުގެ ތެރޭގައި علم الغيب، ޤުދުރަތު

ދެނެގަތުމަށްވެސް - އަދި ދިރާސާކުރުން އަޅުކަމާ ބެހޭގޮތުން، އަދި މުޢާމަލާތް ފަދަ ކަންކަމުގެ އެންމެހައި ސިފަފުޅުތައް އެކަލާނގެ ފޮތުގައި އެބަހުރި ފާހަގަކޮށް ނުވެއެވެ.

- ތިންވަނައީ: ތިންވަނަ ހައްޤަކީ ޝިރުކް އަޅުކަމުގެ. ފަހެ މިކަލަކީ الله ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ފަރާތަކާ ބައިވެރިކުރުމާ ހަމައެކަނި އަޅުކަމުގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވާ ހަމައެކަނި الله ގެ ހައްޤެކެވެ. މިއީ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަމުން ކުރުން ވާޖިބުވެގެންވާ ހަމައެކަނި އެކަލާނގެ ހައްޤެކެވެ. މިކަމުގައި އެކަލާނގެ އެކަނިވެރިވެވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާއެކު އަޅުކަމުގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. މިހެން އެކަލާނގޭ އުފެއްދެވުމާއި ރިޒްޤުދެއްވުމާއި ދިރުއްވުމާއި، އަދި އެ އަޅުކަމުގައި ހުރި ދޮރުވައި ރަސްކަލާނގެއެވެ. الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ ٱللَّهُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ۖ هَلْ مِن شُرَكَآئِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَىْءٍ ۚ سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ (الروم:40) "الله އީ ކަލޭމެން ހެއްދެވީ، ދެން ކަލޭމެންނަށް ރިޒުޤުދެއްވީ ދެން ކަލޭމެން މަރުއްވައި ދެން ކަލޭމެން ދިރުއްވާން ރަސްކަލާނގެއެވެ. ކަލޭމެންގެ ބައިވެރިންގެ ތެރޭގައި މިކަން ނުވަތަ މިއިން އެއްޗެއްވެސް ކުރެވޭނޭ މީހަކު އެބައޮތްތޯއެވެ؟ އެމީހުން ކުރާ ޝިރުކުތަކުން އެކަލާނގެ ހުސްޕާކުވެ ވޮޑިގެންވެއެވެ."

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱعْبُدُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ وَٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿٢١﴾ ٱلَّذِى جَعَلَ لَكُمُ ٱلْأَرْضَ فِرَٰشًا وَٱلسَّمَآءَ بِنَآءً وَأَنزَلَ مِنَ ٱلسَّمَآءِ مَآءً فَأَخْرَجَ بِهِۦ مِنَ ٱلثَّمَرَٰتِ رِزْقًا لَّكُمْ ۖ فَلَا تَجْعَلُوا۟ لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ ﴾ (البقرة:21-22) " އޭ މީސްތަކުންނޭވެ! ކަލޭމެން، ކަލޭމެންގެ ربّ އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ. އެކަލާނގެއީ ކަލޭމެންނާއި ކަލޭމެންގެ ކުރީގެ މީސްތަކުން ހެއްދެވި ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެއީ ކަލޭމެން ތަޤްވާވެރި ވުމަށްޓަކައެވެ. އެކަލާނގެއީ ކަލޭމެންނަށްޓަކައި ބިން ތަންނޮޅިއަކަށް ލައްވައި އުޑު ފާރަކަށް ހަދުއްވައި، އުޑުން (ވާރޭ) ފެން ފައްސަވައި، އޭގެން ކަލޭމެންނަށް ރިޒުޤަކަށް މޭވާގެ ބާވަތްތައް ނެރުއްވި ރަސްކަލާނގެއެވެ. ފަހެ، ކަލޭމެން ދަންނަހިތާ ބަރާބަރަށް الله އާއި އެއްފަދަ ތަކެތި ހަދައި ހަމަނުޖައްސާށެވެ."

އަރިވެސް ދީ ސަވާރުގައި معاذ بن جبل رضي الله عنه ގެ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. އެކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވިއެވެ. އަހަރެން ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ ފަހަތުގައި ހިމާރެއްގެ މަތީގައި ސަވާރުވެގެންވަޑައިގެން އަހަރެންނަށް ބަޔާންފުޅުކުރައްވާފައިވެއެވެ. "އޭ މުޢާޛެވެ! އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށް ﷲ ގެ ޙައްޤަކީ، ﷲ ގެ މައްޗަށް އަޅުތަކުންގެ ޙައްޤު އެނގިވަޑައިގަންނަވަތޯ؟ އަހަރެން ދެންނެވީމެވެ. "އެކަން އެންމެ ރަނގަޅަށް ދަންނަވާނީ ﷲ އާއި އެކަލާނގެ ރަސޫލާއެވެ."

ބަޔާންފުޅުކުރައްވާފައިވެއެވެ. "އަޅުތަކުންގެ މައްޗަށް ﷲ ގެ ޙައްޤަކީ އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމާއި، އެކަލާނގެއާއި އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކުނުކުރުމެވެ. އަދި ﷲ ގެ މައްޗަށް އަޅުތަކުންގެ ޙައްޤަކީ އެކަލާނގެއާއި އެއްވެސް އެއްޗެއް ޝަރީކުނުކުރާ މީހަކަށް އަޒާބު ނުދެއްވުމެވެ." އަހަރެން ދެންނެވީމެވެ. "އޭ ﷲ ގެ ރަސޫލާއެވެ. އެހެންވީމާ އަހަރެން މީސްތަކުންނަށް އެކަމުގެ އުފާވެރި ހަބަރު ދޭނަންތޯ؟ (އެބަހީ ދީފާނަންތޯ؟)" ބަޔާންފުޅުކުރެއްވިއެވެ. "އެބައިމީހުންނަށް އެކަމުގެ އުފާވެރިކަމުގެ ހަބަރު ނުދޭށެވެ. (ދީފައިވާނަމަ) އެހެން އެބައިމީހުން އެކަމުގެ މައްޗަށް އިއުތިމާދުކުރައްވާ ހުރެ ކުރާ ޢަމަލުތައް ދޫކޮށްލާނެއެވެ."

އަޅުކަމުގެ ބައެއް ބާވަތްތައް

ފަހެ ﷲ ނޫން ފަރާތަކަށް ކުރުން ހަރާމްވެގެންވާ އަޅުކަންތަކަކީ، ދުޢާކުރުން، ރުކޫޢުކުރުން، ސަޖިދަކުރުން، އެންމެ މަތީ ލޯބި ކުރުން، އެންމެ މަތީ މާތްކުރުން، އެންމެ މަތިން ބިރުގަތުން، އެންމެ މަތީ އުންމީދު ކުރުން، ނަދުރު ބެހުން، ޛަބަޙަކުރުން، ތަވާފުކުރުން، ދެބަސްވާ މައްސަލައިގެ ޙުކުމްކުރުން، ވާއެދުން، އާދޭސްކުރުން، ވަކީލުކުރުން، ސަލާމަތާއި ހިމާޔަތް އެދުން، رجوع ވުން، ކިޔަމަންތެރިވުމާއި މަޤުބޫލުވުން، އަދި މިނޫންވެސް އެކަލާނގެ ނޫން ފަރާތަކަށް ކުރުން ހަރާމްވެގެންވާ އެންމެހައި އަޅުކަންތަކެވެ. ފަހެ މިއިން އަޅުކަމެއް ﷲ ނޫން ފަރާތަކަށް އަނބުރައި ކުރާކަންކުރުމަކީ ކަނޑައެޅިގެން މުޝްރިކު ކާފިރުކަމެވެ. ނަމާދުކުރުމާއި، ރޯދަހިފުމާއި، ޙައްޖުކުރުމާއި އަދި އިސްލާމް މުސްލިމަކު ކަމުގައި ހިމެނޭ ކަންތައްތައް ފަރުވާކުރާ ރިޔާއަށް ސަމާލުވެއެވެ. މިސާލަކަށް، ޝަރުޢީކާރު ފަރާތަކީ ﷲ ކަމުގައި اعتقاد ކޮށް އަދި ދުލުން لفظ ވެސް ދުލުން ބުނެ، ނަމަވެސް އާސާސް ކަށަވަރު ކުރުމުގައި ކޮންމެވެސް ކާފަރުވެއެވެ. އެބަހީ: ޝަރުޢީ ބާރުގެ ވެރިއަކު މީހާ ވަނީ ﷲ އާއި އެކަމަށް ޝަރުޢީކާރު މިހާރުވެ މުޠްލަق شرع ކުރުމުގެ ޙައްޤު އަދިއްޔަ ނަފްސަކަށް އަނބުރައި ކަށަވަރުކުރާފައެވެ. (ފަހެ މިއީ ﷲ ތޫން ފަރާތަކަށް ޙައްޤުވެގެންނުވާ ﷲ ގެ ޙައްޤެކެވެ.) ފަހެ މިހެންވެއްޖެނަމަ އެމީހާ މުޝްރިކެކެވެ. އެކަލާނގެ ربوبية ގައި شرك ކުރި މުޝްރިކެކެވެ. އަމަލުކުރުމުގައެވެ.

2. ފަހެ މުވައްޙިދުކަން ވުޖޫދުގެ ދުވަސްކަލަކީ އަޅުކަން ރަސޫލުކުރުމުގައި އަޅުކަން ކުރުމުގައި الله އެކަކަށްކުރުމެވެ. މިއީ އަޅުކަމުގައި الله ގެ ތައުޙީދުކުރުމެވެ. މިކަންކުރުމުގެ ހިތުގެ އެނގުމުގައި اعتقاد ނުހުރި، ދުލުގެ ބުނުމުގައި އިޤްރާރު، ގުނަވަންތަކުގެ އަމަލު ތަންފީޛުކުރެވޭނެއެވެ. މިހެން الله އަށް އަޅުކަންކުރުމުގައި، އަދި އަޅުކަމުގައި ތައުޙީދުކުރުން ބަރާބަރުވުމަކީ ދީނުކުރުގެ މައިގަނޑެވެ. ފުރަތަމަ ރަސޫލު ނޫޙު ކަލޭގެފާނުގެ ދަޢުވަތު ރަސޫލު الله ގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް ދަޢުވަތުދިނުމެވެ.

■ ފަހެ ފުރަތަމަ ރަސޫލު - ނޫޙު ކަލޭގެފާނު: މިރަސޫލު ސަބަބުންނާ މިގޮތުގެ ހިތުގެ އެނގުމާ اعتقاد، ދުލުގެ ބުނުމުގައި އިޤްރާރު، ގުނަވަންތަކުގެ އަމަލުން ތަންފީޛުކުރުމުގައި، މިފަދަ ގޮތުގައި އެކު ފުރަތަމައިން ނޫޙު ކަލޭގެފާނު ފޮނުއްވެވުނެވެ. މިހެން ވެއްޖެނަމަ ޙައްޤު ނޫޙު ކަލޭގެފާނު ރަސޫލުވިތާ މިހެވެ. އަދި ފުރަތަމަ ރަސޫލާ ރަސޫލުކަމުގައި އައްވާތާރިކަމުގައި ދަޢުވަތުކަމުގައި އެކަޝިވިތުމެވެ. ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ ٱعْبُدُواْ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُواْ ٱلطَّٰغُوتَ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން މިމަންރަސޫލުން ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. (އެބަހީ ކަލޭމެން އެއްބަސްވެ) ކަލޭމެން الله އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވެގެންނުވާށެވެ!"" ފަހެ ނޫޙު ކަލޭގެފާނު ދަޢުވަ އެއްޗެއް ވެސް ބަހައްޓަވައި އަޅުކަމުގައި އިޚްލާޞްތެރިކަމެވެ. ރަސޫލުކަމާއި، އައްވާތާރިކަމާއި، ދަޢުވަތުކަމާއި އެކޭފަދައެވެ.

الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވެއެވެ: ދަންނާށެވެ! الله ކަލޭގެ ރަޙްމަތް ލައްވާށިއެވެ. ފަހެ الله ގެ ދީން އަކީ ހިތުގެ އިޚްލާޞްތެރި އަދި ޝަރީޢަތުގެ ދުލުގެ މަޢުލޫމާތެވެ. އަދި ދުލުގެ ބުނުމުގައި އިޤްރާރު އާއި އެކުގައެވެ. އަދި ކަލިމަތުގެ ބުނުން ދެކޮޅުހެދިގެންނުވާނެއެވެ. އަދި ގުނަވަންތަކުގެ އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ކުރިއަރުވާ، ކަލިމަތުގެ އަމަލުތައް ދެކޮޅުހެދިގެންނުވެއެވެ. ފަހެން މިތަނުގައި ނަމާދު ރޯދަ ޒަކާތް ވައްޖިބާވަ (އެބަހީ: އިޚްލާޞް އާއި ބުނުމާއި ކުރުން) އެއީ ކަލިމަ ނަފީކު ދުރުވެއްޖެއެވެ.

■ ފަހެ ތައުޙީދުގެ ދަރަޖަ ރަސޫލާ الله ގެ އެއްކައުވަންތަކަމަށް ދަޢުވަތުދިނުމެވެ. މިރަސޫލުގެ ސަބަބުން މިގޮތުގެ ހިތުގެ އެނގުމުގައި اعتقاد، ދުލުގެ ބުނުމުގައި އިޤްރާރު، އަދި އަމަލުން ތަންފީޛުކުރެވޭނެއެވެ. ފަހެ މިތާ އެންމެ ރަނގަޅު اعتقاد ނުހުރި، ބަހާއި އަދި އަމަލުން

އީމާންވެއްޖެއްޔާ ޢާންމުކޮށް ﷲ އަށް އީމާންވާ ފަރާތަކުގައެވެ. ވަނީ މި ޤަވާޢިދު، އެބަހީ : اعتقاد ގާ ބަހާ ޢަމަލެވެ. ވަކި މިއިން ކަމެއްގައި ގަބޫލު ހިނގައިފިނަމަ، މީހާ ﷲ އަށް އީމާންވާ ކަމުގައެއް ނުވާނެއެވެ. ވީމާ! މީހާ ﷲ އަށް އީމާންވެފައިވާ މުއުމިނަކު ކަމުގައި ވާނީ ކުރި ބުނިހެން ތިން ބައި ބަހާއި ޢަމަލާއި اعتقاد ން ކާފަރުވެވުމައި، އަދި ﷲ އަށް ބަހާއި ޢަމަލާއި اعتقاد ން އީމާންވެ އިޤްރާރުކުރެވިދާނެއެވެ. އެހެނީ މިއީ ސަލަފުންގެ ދީނުގެ ކަމަށްވާތީއެވެ.

الامام الآجرى رحمه الله އެކަލޭގެފާނުގެ ފޮތް (الشريعة) މިފޮތުގައި بَابُ ހަމްދަރުދާރީވަނީ باب القول بان الايمان تصديق القلب واقرار اللّسان وعمل الجوارح މިއެވެ. މާނައީ: އީމާންކަމަކީ ހިތުން ތަޞްދީޤުކުރުމާއި، ދުލުން ބަސް އިޤްރާރުކުރުމާއި، ގުނަވަންތަކުން ޢަމަލުކުރުމުގެ ވާހަކަ ބަޔާންކުރާ ބާބެވެ. ދެން ވިދާޅުވަނީ މުއުމިނަކަށް ވާނީ މިތިން ސިފަ خصيلة ޖަމާ ކުރެވިގެންނެވެ. އަދި މީހާ ކީރިތިވަންތަ ﷲ ގެ ތަޢުފީޤުދެއްވުމުން ކަމުގައި ވާނީ ދެކަނޑުވާލައި އެކަމުގައެވެ.

ފުރަތަމަކަމަކީ ގަދަ ކީރިތިވަންތަ ﷲ ގެ ޙައްޤުތަކާ ފުރިހަމަ ދަރަޖަތަކުގެ ގޮތުގައެވެ. ވީމާ އޭނާ މީނާ ޙަޤީޤަތް. މިފަދަ އިސްލާމް ބާރުގައި ހިމެނުނީއެވެ. ދެވަނައީ ﷲ ގެ އެއްކަލާނގެކަމާއި އީމާންވާ، އަދި ހިތުގެ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި، ދުލުގެ ބުނުމާއި އިޤްރާރުކުރުމާއި، އަދި ޢަމަލު ތަންފީޒުކުރުމާއިގެންނެވެ. ތަޢުލީމުދިނުމެވެ. މިފަދަ ގޮތަށް ﷲ އަށް އިތުބާރުކުރާ صفه ބާރަކުތަކެއް ތަބާ މިލާމް ހިމެނޭއެވެ. އެބަހީ: މީހާ ޖުމްލަ ކާފިރުވެއްޖެ ކަމުގެ لوازم އާއި ޖަމާކުރުމާއި އެކު، ﷲ ގެ އެކަލާނގެ ކަމުގެ ސިފަ ހިދާ لوازم ޖަމާކުރުމެވެ.

الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله އެކަލޭގެފާނުގެ ފޮތް كَشْفُ الشُّبُهَاتُ ގައި ވިދާޅުވަނީ، ހިތުގެ އިޢުތިޤާދާއި ދުލުގެ ބުނުމާއި ޢަމަލުގެ ތަންފީޒާ މިއިން لوازم ހަމަ ކުރެވިގެން ތަޢުލީމުދީ ޖަމާކުރުމެވެ. ވަކިން މިއިން އެއިން އެކަކީ ގަބޫލު ވިސްނުމަކީ މީހާ މުސްލިމަކަށް ނުވާނެކަމެވެ. މިހެން އިޢުރާބު ވިދާޅުވަނީ، ތަޢުލީމުދީން މިތިން ކަން އެއީ ޖަމާކުރެވިގެންނެވެ ކަމަށް ވެސް އެއްބަސްވެވަޑައިގަތެވެ. އެއީ (1) ޢިލްމެވެ. އެބަހީ العلم އުނގެނުމެވެ. (2) ޢަމަލެވެ. އެބަހީ ބުނުމާއި އިޤްރާރެވެ. (3) ގުނަވަންތަކުގެ ޢަމަލެވެ. އެބަހީ އަމުރުތަކާއި ނަހީތައް ތަންފީޒުކުރުމެވެ. ވަކި މިއިން ކަމެއް ގަބޫލު ވެއްޖެނަމަ މީހާ މުސްލިމަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި މީހާ ތަޢުލީމުދީން

އިޖުމާޢު ކުރުމަށްފަހު އަމަލު ނުކުރާ ކަމުގައި ވާނަމަ އޭނާއީ ދުނިޔޭވި ކާފިރެކެވެ. ފުޤަހާއުންނާއި އިބާޟިސް ފިރުޤައިންނެވެ. އަދި ބާޠިނިއްޔުން އަމަލުކުރުމާއި އެކު އެކަށް ފުރިހަމަ ހިތުގެ އިޚުލާޞްތެރި ނިޔަތަކާ އެކުގައި ހެޔޮ ޢަމަލުތައް. (މުސްލިމު ފިޤު) ކާފިރަކަށްވާނެ ނުބައިވެގެންވެއެވެ.

الشيخ عبدالله بن عبد الرحمـــن ابا بطين رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، لا إله إلا الله ކިޔަމުންދިޔަ މުޝްރިކުން މަޢިޒަތު شان ގައި ލިޔުއްވިއްޖެއެވެ އަދި ގަބޫލުކުރުމާއި ކުރިޔާނުކުރާ قيد ނުލާ ގެއްލުވާ ޝަރުޢީ ޙުކުމެއް ހަމަޖެހިއްޖެއެވެ، ކަލިމައިގެ މާނައިގައި ފިޔަވަޅުއެޅޭ ހިތުގެ اعتقاد އާ، ދުލުގެ ބުނުމާއި، ގުނަވަންތަކުން އަމަލުކުރުން ލާޒިމުކަމުގެ ބާރު ބޮޑުވެގެން ފިޔަވަޅުތަކެއް އަންނަނީއެވެ. އަދި މިހެން ބޭފުޅުން ކަމެއް ގެއްލިގެންދާ ވަރަށް ބޮޑު މުސްލިމުން ނުވާނެ ފަދަ ބޭފުޅުންނެވެ. އަދި ވަރަށް ރަނގަޅަށް ކުރަނީއެވެ. މިހާރު މުސްލިމުން ވެގެން ގުނަވަންތަކުން އަމަލުކުރުމާއި ދުލާއި ހިތުގެ އެކު ބުނާ ނުވަތަ ކަލިމަ، ނުވަތަ اعتقاد އާއި އެކަމާ ދެމެދު تعارض ތަ تناقض ވާއިރުގައި ދެނެގަނެވެ. އެކަމާ ބާރުލާނީ ފަދަ ގޮތްތަކެވެ.[1] އަދި الله ވަޙީކުރެއްވި ފަދައިން ކުރަނީއެވެ. އަދި ތިބާގެ ނަފްސު ދުއްވާ ވަރަށް ފަދައިން ކުރަންޖެހެއެވެ. ވަޙީގައި އަލްޤުރުއާނުގައި ވެސް ވަޙީކުރެއްވި: ﴿ لَا تَعۡتَذِرُواْ قَدۡ كَفَرۡتُم بَعۡدَ إِيمَـٰنِكُمۡ ﴾ (التوبة:66) "ކަލޭމެން ޢުޛުރު ބުނާކަށް ނުޖެހޭ. ތިޔަބައިމީހުން ކާފިރުވީ ކަލޭމެން އީމާންވުމަށްފަހު ކާފިރުވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ." ފަހެ އީމާންވުމަށްފަހު ވެސް ކާފިރުވެވޭނެ ކަމުގެ ދަލީލު މިއީއެވެ.

އަދި އެހެން އާޔަތެއް ބަޔާންކޮށްދެއްވަނީ، މިއީ ފަސް ކަލިމަ ދެކުނު ބަޔަކު ބުނެ ދޭން ވެއެވެ. އެކަމުގައި ވަޙީކުރައްވައި: ﴿ وَلَقَدۡ قَالُواْ كَلِمَةَ ٱلۡكُفۡرِ وَكَفَرُواْ بَعۡدَ إِسۡلَـٰمِهِمۡ ﴾ (التوبة:74) "ކަލިމަތުލް ކުފުރު ބުނެ، އިސްލާމްވުމަށްފަހު ކާފިރުވެއްޖެއެވެ. އަދި އިސްލާމްވުމަށްފަހު ވެސް ކުފުރު ކުރެވިދާނެއެވެ."

(ޝަރަޙަ: ކުރީ ކުރުގައި އަމަލުކުރި، ބުނެ ދީފައިވާ ބަޔަކުގެ އީމާންތަކުން ދުލުގެ ބުނުމަށް ކުރުމަށް ވީނަމަ، ކަލިމައިގެ ސަބަބުން ހިތުގެ ގަބޫލުކުރުމާ ކަމުގެ ގުޅުން ވެއެވެ. ދެކަމަ ގުޅުވައި ހަމަ އީމާންކަމާއި

[1] ވިދާޅު މުސްލިމުންގެ އިސްލާމްކަމުގެ ޤަވާޢިދުތައް އަދާކުރުމުން، ދެން ބުނާ ސަބަބުތަކުގެ ކަލިމައާއި تعارض، (ކުރަނީ) ވާ ބަޔަކު، ނުވަތަ ކަމެއް ކުރިމަތިވި ބުނާ ދީނުން ބޭރުވާ ބުނާ ކުރިން ހިނގާ ކަމެއް އަމަލެއް ބާޠިލުވާނެއެވެ.

އެކު ޢަމަލުކުރާ ބަޔަކު ބުނި ބަޔަކުން އިސްލާމްކަން ބާޠިލުވި ކަމުގެ ޚަބަރެވެ. ވީމާ! ދިވެހިން މިބާވަތަށް ވިސްނުން ހަނދުމަކުރާށެވެ.)

އަދި العلامة سلمان بن سحمان رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: لا إله إلا الله އަށް ހެކިދިނުމުގައި ލާޒިމުވެންވާ ކަންތައްތަކީ: ހިތުގެ އެންގުމާއި اعتقاد، ދުލުގެ ބުނުމާއި ހެކީގެ އިޤްރާރު، އަދި ގުނަވަންތަކުން ޢަމަލުކުރުމެވެ. ފަހެ މިއިން ކަމެއް ގެއްލިއްޖެނަމަ މީހާ މުސްލިމަކަށް ނުވާނެއެވެ. އަދި މީހާ މުސްލިމަކަށް ވެވޭނީ ގުނަވަންތަކުން ޢަމަލުކުރުމާއި އެކުގައިވެސް އޭނާގެ ބަޔަކުން ނުވަތަ اعتقاد އެއް އޮންނަ ޢަމަލާއި تناقض ވެ تعارض ވާގޮތް ދިމާވެއްޖެނަމަ، لا إله إلا الله ގެ ފައިދާ ގެއްލުނީއެވެ. ފަހެ ކަމުގެ ދަލީލުތަކުން އިސްލާމްދީނަށް ވަދައިން ޤުރުއާނާއި ސުންނަތުން އަދި އިސްލާމުންގެ އިޖްމާޢުގެ ދަލީލުން ހިމަނައި ނުކުތާތަކާއި ވިސްނަވަގެންނުވާށެވެ.

އަދި ޢިލްމު ވެރިންވެސް في باب حكم المرتد މިބާބުގައި ذكر ކުރައްވައެވެ. މީހާ ބައެއްފަހަރު ކާފިރުވަނީ ބުނާ ބަހަކުންނެވެ. ބައެއްފަހަރު ކުރާ ކަމަކުންނެވެ. އަދި އޭރު އޭނާ لا إله إلا الله وأن محمدًا رسول الله ގެ ހެކިދީ ނަމާދުކުރުން، ރޯދަހިފުން، ޙައްޖުކުރުމާއި ހަދައެވެ. އެއާއި އެކު އޭނާ ބުނެބަސް ނުވަތަ ކުރި ކަމުގެ ސަބަބުން އޭނާގެ ހުރިހާ ކަމެއް ބާޠިލު ކުރުވައިދޭ ކަމުގައި ވާނެއެވެ. އަދި ޒާހިރުކަން އެކަމަކު ބައެއް ނުވެ މުރުތައްދުވެއްޖެނަމަ އޭނާގެ ޢަމަލުތަކުން ބާޠިލު ކަމުގައި އޮންނާނެ އިޖްމާޢުވެފައިވެއެވެ. އަދި މަރުގެ ކުރީގައި ތައުބާ ވެއްޖެނަމަ، މައްސަލަ ޚިލާފުވެފައި ވެއެވެ.

އެހެންވެގެން ތިރީގައި މި ނަޤުލުކުރަނީ އިސްލާމްކަމާއި އީމާންކަން ނުވަތަ لا إله إلا الله ގެޝަރުޠު ކަންތައްތަކެވެ.

ތައުހީދާއި لا إله إلا الله ގެއްލާ ނަވާޤިޟު ކަންތައްތައް

الناقض ގެއްލާ އެއި ނަވާޤިޟާ އެއި - ޔަނީ މިއީ އެއި ނުވަތަ ކަންތައް ގެއްލާ ނަވާޤިޟާ އެއްކަން ކިޔާ ނަމެކެވެ. މިހާ މުސްލިމުކަން ވާޖިބުވެގެންވާނީ، އެންމެ ތައުހީދު ގެއްލާ ނަވާޤިޟާ ކަންތައް ދުރުކޮށްގެންނެވެ. އެހެނީ ނަވާޤިޟު ބާތިލްވާ ކަންތައްކުން ނަވާޤިޟު ބާތިލުވެގެންދަނީ (ކައިންބޫއިން، ބާރަށް ހިގަނބުރަ) މިފަދަ ކަންތައްތަކުން ނަމާދު ބާތިލުވާ ގޮތަށް ތައުހީދު ބާތިލުކުރާ ކަންތައްތަކުން ތައުހީދު ބާތިލްވާނެކަން ދުރުކޮށްދޭ މުސްލިމުކަން ބޭނުންވެގެން ކޮށްފައެވެ. ޔަނީ ތައުހީދު ބާތިލްވާ ކަމެއް ކުރުވިނަމަ އެންމެ ތައުހީދު ގެއްލި الله އަށް ޝިރުކު ކުރާ ކާފިރަކު ކަމުގައި ވެގެންނެވެ. ޔަނީ ތިރީގައި މިލިޔަނީ ތައުހީދު ގެއްލާ ޔަގީނީ ބަޔައް ކަންތައްތަކެވެ. ޔަނީ މިގޮތުން މިއިން ކަމެއް ކުރުވިނަމަ މީހާގެ ތައުހީދު ގެއްލިގެންނެވެ.

ތައުހީދު ބާތިލްވާ ގެއްލޭ ބައެއް ކަންތައް:

1. الشرك بالله – އެއީ الله އަށް ޝިރުކު ކުރުމެވެ. ތިރީގައިވާ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ وَلَقَدۡ أُوحِيَ إِلَيۡكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكَ لَئِنۡ أَشۡرَكۡتَ لَيَحۡبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلۡخَٰسِرِينَ ﴾ (الزمر:65) "ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަށް އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ކުރީގެ މީސްނުންނަށްވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ކަށަވަރުންވެސް ކަލޭގެފާނު (ނަބިއްޔާ) ޝިރުކު ކުރި ކަމުގައިވާނަމަ (ކަލޭގެފާނަށް ކަމަކު) ކަނޑައެޅިގެން ކަލޭގެފާނުގެ އަމަލުތައް އެކަލާނގެ ބާތިލު ކުރައްވާނެކަން ގައިމުވެ. އަދި ކަލޭގެފާނު ވާނީ ހަމަ ގެއްލި ބަރބާދުވީ މީހުންގެ ތެރެއިންނެވެ." މިހާ! ޝިރުކު ކުރުމުން ތައުހީދު ގެއްލިގެނެވެ.

2. މީހާ އާއި الله އާއި ދެމެދަށް މެދުވެރިން ހަމަޖެއްސައި އެމެދުވެރިންގެ ޔަގީނުން ޝަފާއަތް އެދި ސުވާލުކުރުން އެމީހުންނަށް އިބާދަތްކުރުން ވަކީލުކަން ދިނުމަކީ ތައުހީދު ގެއްލޭނެއެވެ. ތިރީގައިވާ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ وَيَعۡبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡ وَيَقُولُونَ هَٰٓؤُلَآءِ

شُفَعَٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِۚ ﴾ (يونس:18) "އެމީހުން الله ފިޔަވައި ފައިދާއެއް ގެއްލުމެއް ނުދޭ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަން ކޮށްވައިދެ ބުނެއެވެ. ފަހެ މިއީ الله ގެ ހަޟްރަތުގައި އަހަރެމެންގެ ޝަފާޢަތްތެރިންނެވެ."

ފަހެ މިއީ ވަލީވެރިންގެ ތަބައްރުކަތުން ގޮސް އަޅުކަންކުރާ އަދި ބޯވިބަންކަމުގައި ވެގެން އުޅޭ މީހުންނެވެ. މިބައިމީހުން ބައިވަރު އަޅުކަންތައް ކުރެއެވެ. ނަދުރު ބޭނުން، ޤުރުބާނުކުރުން، ޠަވާފުކުރުން، ބޭނުންތައް އެދުން އަދި ދަތުރުކުރުން ހިތްވަރުން ތަބޮޑު މަސްޖިދުތަކުގައި މަޤާމުތަކަށް الله ގެ ހަޟްރަތުގައި އެމީހުންގެ ޝަފާޢަތްތެރިން ކަމެވެ. މިސާލަކަށް ގަބުރު މަޤާމުތަކުން އަޅުކަން ކުރާ ބައެއް ދިގު މަޤާމުތަކުން ވާހަކައެވެ.

3. މުޝްރިކުން ހާޒިރު ނުކުރާ މީހުން ނުވަތަ އެމީހުންގެ ހާޒިރުކަމާއި ދުވަސް ޝަރުޢީ ކުރާ މީހާ، ނުވަތަ އެމީހުންގެ މަޤްޞަދު ގޮތް ބަޔާން ކަމުގައި ދުއާ މީހާ ހާޒިރުކަމެވެ. ފަހެ ޝަރުޢީ ކުރާ މީހާއަށް ބޭނުންވާނީ މުޅި އެންމެ ހާޒިރުކަމަކީ އެއްބަސްވުމާއި ތަޤްލީދުން ނުވަތަ ކުރިއަށްޖެހުން ވާހަކައެވެ. ޤާނޫނު ޖަމާތުގެ މުޝްރިކުންނާއި، އެމީހުންނާއި އަމިއްލަ ނަފްސު މުޝްރިކު ކަމަށް އިޢުތިރާފުވާ، އަދި މިޖަމާތުގެ އިސްލާމުންކަމަށް ދައުވާކުރާ މުޝްރިކުންނާއި ދެމެދުގައި ފަރަޤެއް ނުވެއެވެ. ނުވަތަ ހުރި ފަރަޤެއް މިބައިމީހުން މުޝްރިކުންކަމަށް އެއްބަސް ނުވުމައި އުނު ދިބައިމީހުންވެސް الله އަށް ޚާއްޞަވެގެންވާ ބައްޔަތެއް الله ނޫން ފަރާތްތަކަށް އަނބުރައި ހަދައިކަނޑައެވެ.

الامام الشوكاني رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ޝިރުކަކީ ކަންތައްތަކުން ބައެއް ތަކެތީގެ ނަން ބަދަލު ތަކެއްޗަށް ޖެހުމެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް ޝިރުކަކީ الله އަށް ޚާއްޞަވެގެންވާ ބައްޔަތް، ކަމެއް الله ނޫން ފަރާތްތަކަށް އަނބުރައިލުމެވެ. އެއީ ޖާހިލީ ޒަމާނުގެ ނަމަކަށް ވިޔަސް ނުވިޔަސް ނަމަކީ އިބްރާހީމެއް ނޫނެވެ.

4. މުޙައްމަދު صلى الله عليه وسلم އާއިންނާއިގެން ވަޙީގެންނެވި ދީނުގެ ކަމަކަށް ކުޑަވިޔަސް ބޮޑު ވިޔަސް، ތަވާބަކަން ވިޔަސް، އަދާބަކާ ގުޅޭގައި ވިޔަސް، ފުރައްސާރަކޮށްފައިން ހަޖީ ހަދާ މަލާމާތް ކުރުމަކީ ކާފިރުވުމެވެ. ﴿ قُلۡ أَبِٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ وَرَسُولِهِۦ كُنتُمۡ تَسۡتَهۡزِءُونَ ۝٦٥ لَا تَعۡتَذِرُواْ قَدۡ كَفَرۡتُم بَعۡدَ إِيمَٰنِكُمۡۚ ﴾ (التوبة:65-66) "(ކަލޭގޭފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. ކަލޭމެން މިއަދަ މަލާމާތްކުރަން

ކުޅެނީ الله އާއި، އެކަލާނގެ އާޔަތްތަކާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ހެއްޔެވެ؟ ކަލޭމެން އިޢުތިޛާރު އުޒުރު ބާއްސަކާށް ބަހާ ނުދައްކާށެވެ. ކަލޭމެން އީމާންވުމަށް ފަހު ކާފިރުވެއްޖެކަން ގައިމުވެ." ފަހެ އީމާންވުމަށްފަހުވާ ކާފިރުކަމަކީ ކިބައިން މުޖުތަމަޢުގެ ކާފިރުވޭ. އަސްލު ތަކާފުރުކުރުމުގެ ނުބައިވީ އެވެ. އުރުބާތްވެސް ހެދުނިރުވެލައި ނުބައިކަން ބޮޑުވީއެވެ.

5. ސިޙުރު ހެދުން - މީގެ ބާވަތަކީ صرف ވެއެވެ. އެހެނީ ދެމީހުންގެ ދެމެދު ވަކިކުރުމެވެ. ދެމަފިރިންގެ ދެމެދު ދުރުކުރު ދުރުކުރުވުމަށް، ފަހެ މިއަށް ދިވެހިން ކިޔާ އުޅެނީ "ވަރިޔޮ" އެވެ. މިވައްތަރުގެ ސިޙުރު ހިފުނީ ސިޙުރުގެ ބާވަތްތަކެވެ. އަދި މިގެ ބާވަތަކީ عطف ވެސް ވެއެވެ. توله ވަދޭއެވެ. މިގައިވާ ގޮތާ އަނބިމީހާގެ ފިރިމީހާ ދެމެދު ގަޅަ ދަމާލެވެއެވެ. މިއަށް ދިވެހިން ކިޔަނީ "އިސްތިރި" އެވެ. މިބާވަތް ބާވަތް ސިޙުރުކަން ވެދެއެވެ. އެއީ الله ޙަރާމްކުރި ކުފުރާ ދެމެދުގައިން ގެއްލުން ދޫކޮށްލާފައިވާ ސިޙުރު ކެވީ ތަރިކޮށްލާފިއެވެ. ފަހެ މިކަން ކުރާ މީހާ ކާފިރުވެއްޖެއެވެ. އެއީ الله ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ފަދައިންނެވެ ގެއްލެއެވެ. ﴿ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ﴾ (البقرة:102) "އެދެބައިކޮޅުން މީހަކަށް އުނގަންނައިދީ ދެއްވީ މިއާ މިދާލުވަނީ ބަޔަކު އިމްތިޙާނެއްގައިވާ ބައެއްވީއެވެ. ފަހެ ކަލޭ ކާފިރުނުވާށެވެ."

6. އިސްލާމުންނާއި އިދިކޮޅަށް މުޝްރިކުންނަށް ވާލިވި އެހީ ހެދުން ހިމެނެއެވެ. ތަޢާލާ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تَتَّخِذُواْ ٱلْيَهُودَ وَٱلنَّصَٰرَىٰٓ أَوْلِيَآءَ ۘ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَآءُ بَعْضٍ ۚ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى ٱلْقَوْمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴾ (المائدة:51) "އޭ އީމާންވި މުސްލިމުންނޭވެ! ޔަހޫދީންނާއި ނަޞާރާއިން އެކުވެރިން (އެހީތެރިން، އެކުވެރިން، ސަޕޯޓަރުން، ނުވަތަ ރައްކާތެރިން) ގެ ގޮތުގައި ނުހިފާށެވެ. އެމީހުން އެކަކު އަނެކަކުގެ އެކުވެރިންނެވެ. އަދި ކަލޭމެންގެ ތެރެއިން އެއްވެސް މީހަކު އެމީހުންނާއި ރަޙްމަތްތެރިކަން ހޯދައިފިނަމަ (އެބައި އެކުވެރިން ގޮތުގައި ނަގައިފިނަމަ)، ފަހެ އޭނާ ވަނީ އެމީހުންގެ ތެރެއިންނާ މީހެކެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިވެގެންވާ މީހުންނަށް الله ހިދާޔަތް ނުދައްކަވާނެތެވެ."

7. ހުވައިކުރުން، އެބަހީ ބުދުތަކުގެ އިޙްތިރާމުގައި އާއި (الله ގެ ބަރަކާތާއި ހިމާޔަތް) ހޯދައިގެން އުޅޭ ތަންތަނާ އެހެން މަޚްލޫޤުތަކުގެ އިޙްތިރާމުގައި ހުވާކުރުމެވެ. ވަނީ الامام محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، ކަލޭމެން الله ޢަބުދުކުރޭ ތަބާވާންޖެހޭނެވެ. الله ގެ ދީން އޮތީ ހިތުގެ اعتقاد އާ، ދުލުބަހާ ޢަމަލުކުރުމާއި، އަދި ދުލުގެ ބުނުމާއި އިޚްލާޞް އަދި ދުނިޔެ ކަމުގެ ބަސް ބުނުން ދުނިޔޭގެ ކަންތައްތަކުގައި، އަދި ގަބޫލުކުރުން އިސްލާމްދީނުގެ ރުކުނުތައް އަރުކާނު، އަދި ގަބޫލުކުރުން ކަލޭމެން ގަބޫލުކުރުން ދީނުގެ ކަންތައްތަކުގައިވެއެވެ. ވީ މިއީން ކަލޭ ގަބޫލު ވެއްޖެނަމަ މިހާ ކަލޭމެން މުސްލިމުންނެވެ.

އަދިވެސް އެކަލޭގެފާނުގެ رساله كشف الشبهات ގައި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ އަރިހުގައި ތިބި ކާފަރުން ދިޔަ ބައެއް މުޝްރިކުން އެވިދިން ކަލޭމެ ސަލާމަތުގެ ގޮތުގައި ކުލަފަތިގެ ބިރުގައި އެވިދިން ބަހި ބަލާއިންކަން ސަޙީޙުވެފައިވެއެވެ. މިހާ ބަހާ ބަލުންނާއި، ކުރާ ކަނޑައެޅުން މިހާ ކަލޭމެންގެ ކަލޭމެންނާއި ގުޅޭ ޝަރީޢަތުގެ ކަލަރީއަކުންނެވެ. އަދި އެކަލޭ މުޅިފައި މަދުވެ ނުވެވަ ދުރަށްއައި އިނގިރޭސި ކަލޭގެ ބިރުން ކަލަރީގެ ކަލޭމެން ގޮތުގެ ކަލޭމެން އެނގިގެންވެއެވެ. ސާފުވެއެވެ.

8. މިހާ الله އަށް ކުރާ ލޯބިގައި އެނދުން ފަރާތް ބައިވެރިކުރުމެވެ. الله ފަދައިން ލޯބިކުރާ، ند — مثال – ކަލަފަ ބައެއް ހަމަޖެއްސަނީއެވެ. ހަދަނީއެވެ. މިއީވެސް ބައްޕަ ގެއްލި ކަލޭގެ. ވީ ދަންނާށެވެ. الله އަށް ކުރާ ލޯބިގައި އެނދުން އެއްބަސް ބައިވެރިކުރުމަކީ ޝިރުކެވެ. އެހެންވެގެން ابن القَيِّمْ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ، الله ގެ ބަދަލުގައި ޝިރުކު އެންމެ ބޮޑު ފަރާތަކަށް އަބަދު ޝިރުކަކީ الله ގެ ލޯބިގައި ޝިރުކުކުރުން ކަމަށްވާތީއެވެ. الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ ٱللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ ٱللَّهِ ۖ وَٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓا۟ أَشَدُّ حُبًّا لِّلَّهِ ۗ وَلَوْ يَرَى ٱلَّذِينَ ظَلَمُوٓا۟ إِذْ يَرَوْنَ ٱلْعَذَابَ أَنَّ ٱلْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ ٱللَّهَ شَدِيدُ ٱلْعَذَابِ ﴾ (البقرة:165) "އަދި الله ފިޔަވައި އެހެންތާ ފަރާތަކަށް ޝަރީކުންނަށް ބޭނުމަކީ، الله ދެކޭ ލޯބިވާ ފަދައިން އެ ޝަރީކުން ދެކޭ ލޯބިވާ މީސް ބައެއް މިސްކީނުން ވެއެވެ. އެކަމަކު، އީމާންވި މީހުން އެންމެ ބޮޑަށް ލޯބިވަނީ الله ދެކެއެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިން އަޒާބު ހިތުގައި ހުރިހާ ބާރެއްވަނީ الله އަށް ކަން އެނގިހުންނަ އެނގޭނެއެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން الله ވަނީ އަޒާބުދެއްވުމުގައި ހަރުކަށިވެގެންވާ ފަރާތެވެ."

ފައިދާކޮށްދޭނީ ހެދޯ ބަސްތަކެއް

الامام المجدد محمد بن عبدالوهاب رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: الله ކަލޭގެފާނު ރަޙްމަތްލައްވާށިއެވެ. لا إله إلا الله ދަންނަވާށެވެ. މިއީ މަޢުރިފަތް ކުރުމުގެ ވާޖިބެވެ. އަދި އެމީހެއްގެ ދީނާއި ނަފްސާއި މާލާ ސަލާމަތްވެއެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަޔާތް، އަދި މާނައަކީ ބަޔާންކުރެވޭ ދީނާ ކަނޑައެޅިގެން ސަލާމަތުން ދެމިހުރުމެވެ. رسول الله صلى الله عليه وسلم ވިދާޅުވެފައިވާ ހަދީޘެއްގައިވެއެވެ. « مَنْ قَال لاَ إِله إِلاَّ الله وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُوْنِ الله حَرُمَ مَالُهُ وَدَمُهُ وَحِسَابُهُ عَلَى اللهِ » (رواه مسلم) މާނައީ: " لا إله إلا الله ބުނެ، އަދި الله ފިޔަވައި އަޅުކަންކުރެވޭ ހުރިހާ ތަކެއްޗަށް ކާފިރުވުމުން، މީހާގެ މުދަލާއި ލޭ حرام ވެއެވެ. (ޢިބާރާ: އޭނާގެ މުދަލާއި ލޭ ހުރުމަތްތެރިވެއެވެ.) އަދި އޭނާގެ ހިސާބުވަނީ الله ގެ ހަޟްރަތުގައެވެ." އަދިވެސް ހަދީޘް ބަޔާންކޮށްދެނީ، لا إله إلا الله ބުނުމަކީ فصيح ކަމެއް، لا إله إلا الله އަކީ لفظ އެކަނި ނޫން، އަދި މާނައާ ވާހަކަ ދެކެވޭ ގޮތަށް ތަޢުލީމް ދީގެން ހިތުގައި ޤަބޫލުކޮށް ޢަމަލުކުރެވެނީއެވެ.

އެއްބަސްވެ އެކަމުގަ ދެބަސް ހުރި تحقق ކުރި މީހުންނެވެ. އެބައިމީހުން ބޭނުމަކީ ކާފިރު ބިދުޢަތު، އަދި އަޅުކަމުގެ ތެރެއިން ތިޔަ ކަނޑައެޅިގެން ބަލައިގަތުމެވެ.

ދެވަނަ ބައެއް ހިތްވަރާ ކަމަކަށް ދެކުނު ވަރަށް ބޭރުވެފައިވާ ބޭނުންތަކެއްގައި ބައެއް ފަރާތެއް ގުޅިގެން ދިޔަ ޝަރުޢީ އުޞޫލުތައް ވިސްނުމެވެ.

މިނިވަން ބައެއް ހިތްވަރާއި ދެކުން ވަރަށްގަދަ އަދި މާނައަށް ބަލާބަ ސުލޫކުގައި ވެސް ބަލަނީ ގޮތަށް ސަލާމަތް، ކަންތައް ކުރާ މީހުންނެވެ. ވަރަ މިބައިމީހުން: ﴿ ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعۡيُهُمۡ فِي ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَهُمۡ يَحۡسَبُونَ أَنَّهُمۡ يُحۡسِنُونَ صُنۡعًا ﴾ (الكهف:104) "އެމީހުންނީ އެމީހުންގެ މަސައްކަތް ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގައި ގެއްލިގެންދިޔަ މީހުންނެވެ. އަދި އެމީހުން ކުރަ ކަންތައްތަކަކީ ރަނގަޅު ކަންތައްތައް ކަމުގައި އެމީހުން ހީކުރެއެވެ."

ދީން ވަރަ މިބުނި ފުރަތަމަ ބައި އެއީ މިންޖެހޭ މީހުންނެވެ. އެމީހުނީ ކަށަވަރުކޮށްގެން މުއުމިނުންނެވެ. ދެވަނަ ބައި އެއީ މުނާފިޤުންނެވެ. މިނިވަނަ ބައި އެއީ މުޝްރިކުންނެވެ.

ފަހެ لا إله إلا الله އެއީ ފިއްޔާއެކެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުން އެފިއްޔާއަށް ސާބިތުވާގައިގެ ދަތިތަކާއިން ދޮރު ހުޅުވާލެވޭ ހިތަ އުޅޭއެވެ. އަހަރެން ފިއްޔާއަށް ދަސްވަރުންނުވަނީއެވެ. ވަރު އޭގެ މާނަ ދެނެގަތީއެވެ. އެމީހުންނަށް ދޮރު ހަމައެކަނި لا إله إلا الله ގެ ޝަރުތު ނުވަތަ ދަތްތައް ތޮށިއެވެ. ކަލިމަގައިވާ މިފަދައިންނެވެ.

« ان الله لا ينظرإلى صوركم وابدانكم ولكن ينظرإلى قلوبكم وأعمالكم » މާނައީ، "ހަމަކަށަވަރުން الله ކަލޭމެންގެ ސޫރަތަށާ، ހަށިގަނޑުތަކަށް ނުބައްލަވައެވެ. ނަމަވެސް الله ބައްލަވަނީ ކަލޭމެންގެ ހިތްތަކަށާއި ޢަމަލުތަކަށެވެ."

ދެން ފަހެ، މުސްލިމުން ވެސް لا إله إلا الله ގެ މާނަ ފުރިހަމައަށް މިބައިމީހުންނަށް އެނގި لا إله إلا الله ގެ ޝަރުތުތަކެވެ. ދެން މިބައިމީހުން ދުލުން އޭގެ އަދަދުތައް ދެނެގަނެވިއެވެ. ފަހެ މީގެ މިސާލަކީ: މިބައިމީހުން ކިޔާގެ ނަންކިޔަނީއެވެ. ކިޔާގެ ހިމާޔަތްކުރާ ވަކިޔާއި ޝަރުތުވެއެވެ. އަތިފުށުގެ ނަންކިޔަން ކަކަކާއެވެ. ނުހުރި އަނގަބުނެވެ. ފިލާގަތާގެ ނަން، ޙަރަކާތް ނިކަމެވެ. ދުނިޔޭގެ ނަން، ބަނޑު ބޮޑު ނިކަމެވެ. ކަނޑާގެ ނަން، ނުއާ ކަނޑައެވެ. ހަމައެކަނި ކިޔާގެ ނަން، މިފަދަ ހިމާޔަތް ނުކުރެވެ. ހަމައެކަނި ކިޔާގެ ނަމަށް. ކިޔާނޫނަކަށް ނިކަމުވެއެވެ. މިހެން ބަސްބަސްނުން އެއީ ބޮރު ގަނޑެވެ. ފައިދާ ބައި ވަނީ ބޮޑުކަނޑުގެ އަބުރުގައެވެ. މިސާލަކަށް، ބަސް އެއީ އިބަރެވެ. މާނައި މުޅެވެ. ފަހެ، އަބުރުގެ ފައިދާ ބައި ނުވަތަ ބޮޑުކަނޑުގެ ބޭނުން ނުވަތަ ބޮޑުތަކެއް، އިބާގެ ބޭނުން އަބުރުގެ ޖަވާހިރު މުޅި ނުވަތަ ނިޔަމެވެ. لا إله إلا الله ގެ މާނައި އެކު އެއީ ހަރުގަނޑު ނުބަ ދަރުވެ. ދުރު ނުވަތަ ހަރުގަނޑުގެ ބޭނުން ނިޔަމެވެ. ބޭރުފަރާ ބޭނުމެވެ. މާނަތަކި އަބުރުވެރިވެ. ހަމައެކަނި މިކަލިމައިގެ މާނައި ނަލާ ފައިދާއެއް ނިޔަމެވެ. ފަހެ ދުމަ މިސާ ނަގަނި ކަލިމާގެ މާނައި ސާބިތާ ތަޅި އުކުގައެވެ. ބޭރުފުރާ ޖަނަތުގެ ކަލާނގެ ބޭނުން ކުރުމުގެ މިނިވަން. އަދި އަބުރުފުރާ ކަލިގައިވާ މާނަވެސް ބޭނުން ކަނޑައިނެވެ. ފަހެ އެމީހުންނަށް އަޑުގައިވެސް ތަޅުލި ގެ ބޭނުކުރެވޭ ހަލާކުވުމެވެ.

އެއީ ﴿ شَهِدَ ٱللَّهُ أَنَّهُۥ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ وَٱلْمَلَـٰٓئِكَةُ وَأُو۟لُوا۟ ٱلْعِلْمِ قَآئِمًۢا بِٱلْقِسْطِ ۚ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴾ (آل عمران:18) "الله އާ އަދި މަލާއިކަތުންނާއި އަދި އިންސާނުންގެ ތެރެއިން عالمٌ ވެސް لا إله إلا الله އަށް ހެކިވެ ބޭރު ޝަރީއަތްގަނޑުގައެވެ. އެއީ ޢިއްޒަތްތެރިވެ ޙިކުމަތްތެރިވެ ވޮޑިގެންވާ ބިލާފުއްވަނަ ޝަހާދަތް ދެއްވައެވެ."

ދެން ފަހެ މިކަލިމާގެ މާނަ ދުރުވޫން ސުވާލު ނަގި މީހުން، އެމީހުން ޖިހާލަތުގެ ހަމައެކަނި ބަހުން ބުނެލައިގެންނެވެ. އެއުރުފުރުގައި ކާފިރުން ފިރުވިއެވެ. އަދި އެމީހުން اعتقاد ކުރީ އެމީހުންނަށް ފައިދާއެއް ގެއްލުމެއް ނުވާ ތަކެތިއަށެވެ. ފަހެ އެމީހުން ހިތްތައް ކަޅުވެ އަނދިރިވިއެވެ. ޙައްޤާއި ބާތިލު ވަކިކުރުމުގެ فرقان އެމީހުންގެ ހިތްތަކުން الله ނައްޓަވައިފިއެވެ. އަދި ޙައްޤު ބޮޑުވެގެންދިޔައިރު އެމީހުންނަށް ކުރެވުނީ އަނދިރީގައެވެ. ﴿ ذَهَبَ ٱللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَٰتٍ لَّا يُبْصِرُونَ ﴾ (البقرة:17) "الله އެމީހުންގެ ނޫރު ގެންދަވައި އެމީހުން އަނދިރީގެ ތެރޭގައި ދޫކޮށްލެއްވިއެވެ."

ފަހެ މިހާރު لا إله إلا الله ކިޔައި އާންމު އެތައް ބަޔަކުމެން ދުނިޔަވީ ދުނިޔެއަށްޓަކައި، އަދި ދީނާމެދު ދެކޭގޮތަކީ އާންމު ކަމަކަށް ހައްދަވާ ކާމިޔާބީ ހުރިތޯ ހެއްޔެވެ؟ الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَٰوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ ۚ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴾ (الجاثية:23) "އަމިއްލަ އެދުމަކީ އޭނާގެ އިލާހުކަމުގައި ހަދައިގެން އުޅޭ މީހާއާ މެދު ކަލޭގެފާނު ވިސްނާ ވަޑައިގެންނެވީމުހެއްޔެވެ؟ الله އޭނާގެ ޢިލްމާއި އެކު މަގުފުރެދުއްވައިފިއެވެ. އަދި އޭނާގެ އިވުމާއި ހިތުގައި ސިއްކަޖައްސަވައި، އަދި އޭނާގެ ބެލުމުގެ މަތީގައި ފަރުދާއެއް ލައްވައިފިއެވެ. ފަހެ الله އަށް ފަހު އޭނާއަށް ތެދުމަގު ދައްކާނީ ކާކު ހެއްޔެވެ؟ ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ހަނދުމަ ނުކުރަނީ ހެއްޔެވެ؟"

ނަބިއްޔާގައި ޙަދީޘްކުރައްވަނީ: « تعس عبد الدينار وعبد الدرهم وعبد الخميصة ان أعطى رضي وان لم يعط سخط » (رواه البخارى) މާނަ: "ދީނާރުގެ ދިރުހަމުގެ އަދި މަޚްމަލުގެ ފޭރާމުގެ އަޅާ ހަލާކުވެ ނިކަމެތިވާނެއެވެ. އޭނާއަށް އެއްޗެއް ދެއްވައިފިނަމަ ރުހެއެވެ. ނުދެއްވައިފިނަމަ ރުޅިއަންނައެވެ."

އަދި ކަލޭ لا إله إلا الله ކިޔައިދީފިނަމަ އަދި އޭގެ މާނަ ކަލޭގެފާނަށް "ނޫން" ކަމުގައި ވާނަމަ އޭގައި އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުވެއެވެ. ކަލޭގެ ކަންތައް ހުރީ މުޝްރިކުންގެ މާނައެވެ. (އޭގެ މާނައީ އަމަލާއި ނުލައި) އަދި އޭގެ ޙުކުމާއި ކަލޭގެ ހިތުގެ "ހިތް" ކަމުގައި ވާނަމަ، (އެބަހީ އޭގެ މާނައީ

ޢަމަލާއި އެކު) ފަދަ ކަލިމައަކީ މުއުމިނުންނެވެ. ފަދަ ހިތާއި ނުލައި ދުލުން އެކަނި ކިޔައިލައިގެން މުއުމިނުންނަކަށް ވުމާއި ގުޅޭ ވިސްނާނެވެ. ހިޔާލުވެވެ. އެބަހީ ނުވާނެއެވެ. މިހެން ޤާރުމަކީ އެންމެ ގަސްތުގެ ބާރުއިން މިކަލިމަ ގޮވާނެއެވެ. 'އަހަރެންގެ އިލާހެވެ. އާއި އެކު އަހަރެން އެކަނި މިލެނި އަހަރެމެން ހިފާނެވެ. ފަދަ އާއާ އަހަރެންގެ ބަރަކާތް އިއުތިރާފުވާނެވެ، އަހަރެންގެ ބަރަކާތް އެއްކޮށް ބަރުމަތީ ނަސޭހަތްދެވެ. ބަރަކާ ރިޢާޔަތްކޮށް ނުކުރެވޭނެ.' ފަދަ މިކަލިމަ އެހެންނުން ކަލިމަތް ފައިދާކޮށް ހަކި ދެނިއެވެ. އެހެންނުން ކަލިމަތަށް ބޯޖެ އިޖުތިބާދުވެވެ. ފަދަ فصل ދަންނަ މީހަކަށް احترام ގެ ހަކިދީ އާއި ސުވަރުގޭ ވަރުދަތާއެވެ. عدل ދަންނަ މީހަކަށް احترام ދަށް ހަކިދީ އާއި ނަރަކައަށް ވަރުދަތާއެވެ. ﴿ فِي ٱلۡجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي ٱلسَّعِيرِ ﴾ (الشورى: 7) "އެއްބަޔަކު ސުވަރުގޭގައެވެ. އަނެއްބަޔަކު ނަރަކައިގައެވެ."

މާތް! لا إله إلا الله އަކީ ބާރުތަތްކުރެވޭގޮތް ގަހެވެ. އެގަސް ބިތުގެ ގަބުޅިގެ ބިންގަނޑުގައި ބިންދައި، އެގަހަށް ރިޒުޤު ބިމުގޮތުގެ ފެންނެވެ - އެއީ ސާފުކުރާ ޢަމަލުން ބޭރުވަމުން އިޚްލާޞްގެ ޤުޅި ބިންގަނޑުގައި ގެއްލި، ހަރުދަނާވެ، ބިނާވެ ގަސްތަކަށް ބާރުވެވެ. އެއީ ފޮނިމަސް ފަލަވެ ބާރުވެވެ. އެއީ މިޔޮމަސް ދަންވެ ފަހަރުވެ ގަބުލުވެނެވެ. ﴿ أُكُلَهَا كُلَّ حِينِۭ بِإِذۡنِ رَبِّهَاۗ ﴾ (ابراهيم: 25) "އޭގެ رب ގެ އިޛުނުފުޅުން ކޮންމެ ހިނދެއްގައިވެސް މޭވާ ދެނެވެ."

އެއީ އެގަސް ކާށި ދުގެ ފަރުވާތްތަކާއި ދާދިފަރާތަތްގެ ދަނޑުގައި ބިންދައި ދިރުމާއި މުސްލިމުން ފެނަ، އެއީ އިޚްލާޞް ބެހޭގޮތަށް ނަބީގެ ޢަމަލާއި ނަބީގެ ބަސްފުޅުން ހަމަކަށް ވާނަލާ، އޭގެ ޤަވައިދަން އެޖުތިބާދުވެ ބަރަކާ ފުރިވެ، ކާށި ދާދިހާ ފަންނާވެ. އެއީހުން އެގަހަށް ގޮވާލައި ފޮނިމަސް ފަހަރުވާ ދުވަހު ފިވެ ބިމުގެ ބާރުވެ ދަނޑުގެ ބާރުވެވެ. އެހެންދާ އާގެ ޤަބޫލުކަން ގަދަ ވެއްޖެ ބޯގި ކަރުކަރި ވެގެން ހިނގައިދާނެވެ. ހަވާކެވާނެވެ. ވަރިކަރުވަނީ: ﴿ وَقَدِمۡنَآ إِلَىٰ مَا عَمِلُواْ مِنۡ عَمَلٖ فَجَعَلۡنَٰهُ هَبَآءٗ مَّنثُورًا ﴾ (الفرقان: 23) "އެމީހުން ކުރިހަމަ ކުރި ޢަމަލެއް ފަދަ ލިމަންނަށް ބަސްކަހަލައެއް ބާކަރު ކުނިވެލަލާފައެވެ. ހަރުދަށް ބަރުފިކަރާއާ ހުރިވެވެ."

ފަދަ މިކަންކަން މުސްލިމުނަށް ސާބިތުވާގޮތްތަ ދަން މިއާއި އެކު މުސްލިމުނަށް ފުރިހަމަކަރަން އެންމެން އިސްލާމްކުރެވޭ ބާކި ޢަމަލު ހަރަކާ ކުރަމުންނެވެ. އެއީ ސާބިތު ހުރިހާ ގޮތެއްގައި އަހުސާނުވާނެވާ

ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. « بنيض الإسلام على خمس: شهادة أن لا إله إلاّ الله وأنّ محمّدا رسول الله، وإقام الصّلاة، وإيتاء الزّكاة، وصوم رمضان، وحخ البيت من استطاع الله سبيلا ومن كفر فإن الله غنى عن العالمين » މާނައީ: "އިސްލާމްދީނުގެ ބިންގާ ޤާއިމުވެފައިވަނީ ފަސްކަމެއްގެ މައްޗަށެވެ. ފުރަތަމަކީ لا إله إلا الله އަދި ޝަހާދަތުދިނުމާއި ، محمّد صلى الله عليه وسلم އަދި الله ގެ ރަސޫލާކަމަށް ޝަހާދަތުދިނުމެވެ. ދެން ނަމާދު ޤާއިމުކުރުމާއި، ޒަކާތްދިނުމާއި، ރަމަޟާންމަހު ރޯދަ ހިފުމާއި، ކުޅަދާނަވެވޭނަމަ މައްކާ ގޮސްގެން ޙައްޖު ކުރެއްވުމާއި، މިފަސްކަންތަކެވެ. ފަހެ މިކަމަށް ކާފަރުވެއްޖެނަމަ ދަންނަން ވާނެއެވެ. الله މުޅި ޢާލަމް ބޭނުމެއް ފުދިވޮޑިގެންވެއެވެ." (ނޯޓް: لا إله إلا الله އަކީ ޝަހާދަތުގެ މާނަ އިސްލާމް ބިނާކޮށްގެން ހިނގައިދެއެވެ. ފަހެ ޝަހާދަތުގައި އިސްލާމް ބިނާކޮށްގެން ދިޔައީ ދީނުގެ ކަމީން ދިނުމެވެ. އެއީ لا إله إلا الله އިން އެކަނި ދޭހަވާ މާނަތަކާއި އަމަލުކުރުމާއި އެކުގައެވެ. ހުސްއެކަނި ދުލުން ކިޔައިގެން ނުފުދޭނެ ވާހަކައެވެ.) وصلى الله على محمد وآله وصحبه وسلم.

لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ قَولاً وَعَمَلاً

ބަހުންނާއި އަމަލުން لا إله إلا الله

އަދިވެސް ވިދާޅުވަނީ: رشد އާ هداية ދެއްކެވުންތަކެވެ. ދަންނާށެވެ! ހަމަކަށަވަރުން الله ގެ ކަލާމު ދެއްކެވުމުގައިވަނީ ކަލާމު އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުމަށެވެ. އަދި އެކަލާނގެއަށް ކިއުލަތިންތެރިވުން الله ކަލާމުގެ މައްޗަށް ވާޖިބުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެކަލާނގެއަށް އަޅުކަންކުރުން ކަލާމުގެ މައްޗަށް ފަރުޟުކުރައްވައި ކަލާނގެ ކަލާމުގެ މައްޗަށް لا إله إلا الله ގެ މާނަ مَعْرِفَة ކޮށް ދަނެގަތުން ވާޖިބުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި ދަނެގަތުމުގެ ގޮތުން، ބަސް ކިޔުމުގެ ގޮތުން، އަމަލުކޮށް ތަންފީޒުކުރުމުގެ ގޮތުން ވެސް މެއެވެ. މިގޮތަށް މާނަކުރެއް الله ގެ ދީނުގަ ބަނދުކަތައް ހިފެހެއްޓުމެވެ. ﴿وَٱعۡتَصِمُواْ بِحَبۡلِ ٱللَّهِ جَمِيعٗا وَلَا تَفَرَّقُواْۚ﴾ (آل عمران: 103) "الله ގެ ވަޒީފާގައި ކަލާމުން އެކަން ހިފާށެވެ. (އެއީން އެއްބައިވާން ހުރިވެ.) އަދި ކަލާމުން އެ ވަކިވަކި ނުކުރާށެވެ." އަދިވެސް ވިދާޅުވެއްވަނީ: ﴿ شَرَعَ

﴿ شَرَعَ لَكُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِۦ نُوحًا وَٱلَّذِىٓ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِۦٓ إِبْرَٰهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰٓ ۖ أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ ۚ ﴾ (الشورى: 13) "ކަލޭމެންނަށް އެކަލާނގެ ދީން ކަނޑައެޅުއްވައި ޝަރުޢުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއީ ނޫޙުގެފާނަށާއި، އަދި ކަލޭގެފާނަށްވެސް ވަޙީކުރެއްވި، އަދި އިބްރާހީމްގެ ފާނަށާއި، މޫސާގެ ފާނަށާއި، ޢީސާގެފާނަށްވެސް، ވަޞިއްޔަތް ކުރައްވާފައިވާ، ދީން ސީދާކޮށް ޤާއިމުކުރުމާއި އެދީން ވަކި ވަކި ނުކުރުމަށެވެ. (ގުރޫޕުތައް ނުހެދުމަށެވެ. ދީރަކަން ބައެއްގެގޮތުން ނުހެދުމަށެވެ.) މުޅި ދީނުގައި އެކަން ހިފުމަށެވެ. އެއިން ބަޔަކު ހިފައި ބައެއް ދޫނުކުރުމަށެވެ."

ވީމާ! ދަންނާށެވެ. އަޑުތަކުންނަން الله ވަޙްދާނިއްޔަތް ކުރައްވާފައިވަނީ كلمة التوحيد އެވެ. ތައުޙީދުގެ ބަސްފުޅެވެ. އެއީ لا إله إلا الله އެވެ. އިސްލާމްކަމުގައި ގާތުކަރުކަމުގެ އިން ވަކިކަމާ ފާރަގައެވެ. ދެންވީ ޑޮކިޔު މިސްކީނުން ވަކިވެ ބައިބައިވީއެވެ. އެއީ ނޫނީ ޢާޤިދުވެގެން ކަމަކުލައިގަސް ނުވަތަ ބައެއްމީހުންގެ ޑޮލާރުތަކަށް ފިރާސް ނުވަތަ ދުނިޔަވީކަމުގެ ޑޮލަރު ކަމަށް ފިރާސްކުރެއްވެ. މިކަމުގައި އުސޫލުން جامع ބަސްފުޅަކީ الله ގެ ބަސްފުޅު، ﴿ أَنْ أَقِيمُوا۟ ٱلدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا۟ فِيهِ ۚ ﴾(الشورى: 13) "ކަލޭމެން ދީން ސީދާކޮށްގެން ޤާއިމުކުރާށެވެ. އެދީން ކަލޭމެން ފަރަޤު ނުކުރާށެވެ. (ނުވަތަ އެއިން ބައެއް ވަކި ނުކުރާށެވެ.)" މިއެވެ. އަދިވެސް އުނގެނޭ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿ قُلْ هَٰذِهِۦ سَبِيلِىٓ أَدْعُوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ ۚ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا۠ وَمَنِ ٱتَّبَعَنِى ۖ وَسُبْحَٰنَ ٱللَّهِ وَمَآ أَنَا۠ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴾ (يوسف: 108) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. މިއީ ތިމަން ކަލޭގެފާނުގެ މަގެވެ. ތިމަންކަލޭގެފާނު ގޮވައިލާ ދައުވަތު ދެއްވާނީ الله ގެ ހަޟްރަތަށެވެ. އެކަމުގެ ޔަޤީންކަމާ އެއްގޮތްވާގޮތުގައި بصيرة އާ އެކުގައެވެ. އަދި ތިމަން ކަލޭގެފާނަށް ތަބާވާ މީހުންވެސް ގޮވައެވެ. އަދި الله ހުސްޠާހިރުވެ ވޮޑިގެންވެއެވެ. އަދި ތިމަންކަލޭގެފާނަކީ މުޝްރިކުންގެ ތެރެއިންވާ މީހެއް ނޫނެވެ." ވީމާ! ތައުޙީދު އުނގެނުމާއި އަދި އެކަން އިޚްތިލާފުނުވާގޮތަށް، ހުރި ކަންތައް މީހުންނަށް ވާޖިބުވެގެންވާ ކަމެކެވެ. ހިތުގެ އެކަން ތަބާވުމާއި، އަދި ދުރުން އަތުއިރުން ފާޅުގައި ނަސޭހަތްތެރިވުމެވެ. އެއާއި ގުޅޭ ހުރި އެކަން ނަސޭހަތް މީހުންނަށް ނަސޭހަތްދިނުމެވެ.

އަދި ޝިރުކަކީ ކޮބައިކަން އެނގިއްޖެއްޔާ އެއަށް އިޚްލާޞް ކަނޑައެޅޭނެ ހިތުގެ އަޑިން އެއަށް ރުޅިއެރުމާއި، އެއީން ދުރުވެ އެއަށް ނުރުހުން ފާޅުކުރާ ކަމުގައިވިޔަސް ވިއްޔާ ފަދަ އެމީހަކު - އެބަހުރި ވާނީ الله ގެ ބަސްފުޅުގައި ވަކިކުރެއްވުމާއި ފިރުކަތްވުމާ ދުރުވެ ބަހައްޓަވާ ބުނެދޭ ފިޔަވަޅު ތަކަށެވެ. އެބަސްފުޅަކީ: ﴿ وَٱعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ ٱللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُواْ ۚ ﴾ (آل عمران: 103) "**الله** ގެ ވަށްފަރުގައި ކަށަވަރުން

އެކަން ހިފާށެވެ. އަދި ކަށަވަރުން އެ ވަކިވަކި ނުވާށެވެ." އެބަހީ: ބައި އަޅައިގަން ބާރާ މިޔަކަން ތަންތަނުގައި ވާގެތި ނަހަނދާނެވެ. އަދި ބަނދުވެ. ހިތައި ދުވާއި ގުނަވަންތަކުގެ ޢަމަލާއި މިތިން އެއި ތަޢުރީފު ވާޖިބުވެގެންވާ ކަމުގައި މުޅި އުންމަތް އެއްބަސްވެފައި ވެއެވެ. މިކަމުގައި އުންމަތުގައި އެއްވެސް ޚިލާފެއް ނެތެވެ. ހިތް، އެބަހީ: ދެނެގަތުމެވެ. އިނގުމެވެ. ދޫ، އެބަހީ: ބުނެ އިޤްރާރުކުރު ކުރުމެވެ. ޢަމަލު، އެބަހީ: އަމުރުތަކާއި ނަހީތައް އަމަލުން ތަންފީޛުކުރުމެވެ. ފަހެ މިތިން ކަމުން ކަމެއް ގެއްލިއްޖެ ފަރާތް ދޫކޮށްލާނަމަ ތިމާ މުސްލިމަކަށް ނުވާނެއެވެ. މިހެން ތަޢުރީފު އިޤްރާރުވެ ޢަމަލު ނުކުރާނަމަ، ކާފިރު ފިރުޢައުނާއި އިބުލީސް ފަދަ ކާފިރުންނެވެ. ތަޢުރީފު އިޤްރާރުކޮށް ޢަމަލު ނުކުރާ اعتقاد ނުކުރާނަމަ، ކާފިރު މުނާ ފިޤުންނެވެ. މުނާފިޤުވީ ނުވަތަ ކާފިރުވުމަކަށް ނުބައެވެ. والله اعلم

އަދިވެސް ވިދާޅުވޭ، އެއީ ދެބާވަތެކެވެ. توحيد الربوبية އަދި توحيد الالوهية އެވެ. މިދެބައެވެ.

މުސްލިމުންނާއި ކާފިރުން توحيد الربوبية އަށް އިޤްރާރުކުރެއެވެ. ފަހެ توحيد الالوهية އެއީ

އިސްލާމަކާއި ކާފިރުކަމާއި ދެމެދު ވަކިކުރާ توحيد އެވެ. ވީމާ! ކޮންމެ މުސްލިމަކުވެސް މިދެ ތަޢުރީފު ދެނެގަނެ ވަކިކޮށް ދެނެގަނެ ފަރަގު ދެނެގަތުން ވާޖިބެވެ. އަދި އެއާއި އެކު ދެމެދު الله ގެއާއި

އަދި މުޅި ކައުނު ބަދަލުކުރައްވަނީވެސް الله ކަމުގައި ކާފިރުންވެސް އިޤްރާރުކުރެއެވެ. އެއީ ވަރަކަށް އަންނަށް ފާޅުވާ ގޮތަށެވެ. ﴿ قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَٱلْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ ٱلسَّمْعَ وَٱلْأَبْصَـٰرَ وَمَن يُخْرِجُ ٱلْحَىَّ مِنَ ٱلْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ ٱلْمَيِّتَ مِنَ ٱلْحَىِّ وَمَن يُدَبِّرُ ٱلْأَمْرَ ۚ فَسَيَقُولُونَ ٱللَّهُ ۚ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴾ (يونس: 31) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. އުޑުއި ބިމުން ކަލޭމެންނަށް

ރިޒުޤުދެއްވަނީ، އަދި ޖަލުގައި އިވުމުގެ ވިސްނުމުގެ ބާރުދެއްވަނީ، އަދި މަރުވެފައިވާ ތަކެއްޗިން ދިރުންތެރި ތަކެއްޗާއި، އަދި ދިރުންތެރިކެއްޗިން މަރުވެފައިވާ ތަކެތި ނެރުއްވާ، އަދި ކަންތައް ތަދުބީރުކުރައްވަނީ ކާކު

ކާކު ހެއްދެވީ؟ ފަހެ އެމީހުން (ކާފިރުން) ބުނާނެއެވެ. އެއީ الله އެވެ. ފަހެ (ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. އެހެންވިއްޔާ ކަލޭމެން (الله އަށް) ތަޤްވާވެރި ނުވަނީހެއްޔެވެ؟"

އަދިވެސް ވަޙީކުރެއްވިއެވެ. ﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ وَسَخَّرَ ٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ ۖ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴾ (العنكبوت: 61) "އުޑުތަކާއި ބިން ހެއްދެވީ އަދި އިރާއި ހަނދު ކަށަވަރުކޮށް ކިޔަމަންތެރިކުރެއްވީ ކާކުތޯ ކަލޭގެފާނު އެމީހުންނަށް އަހުއްސަވާ ސުވާލުކުރެއްވިއްޔާ ޔަޤީނުންވެސް އެމީހުން ބުނާނީ އެއީ الله އެވެ. ފަހެ އެމީހުން ޙައްޤުން އެއްކިބާވަނީ ކޮންފަރާތަކުން ހެއްޔެވެ؟"

ވީމާ! ދަންނާށެވެ. ހަމަކާފަރުންވެސް އުފެއްދެވީ، އަދި ރިޒްޤު ދެއްވަނީ އަދި މުޅި ކައުނު ތަދުބީރު ކުރައްވަނީ الله ކަމަށް ހަމަ އިޤްރާރުވެއެވެ. ނަމަވެސް ބޮޑު ކާފަރެވެ. އިސްލާމަށް ނުނެވެ. ވީމާ! ކަލޭވެސް الله ހެއްދެވިކަމާމެދު، ރިޒްޤުދެއްވާކަމަށް އެއްބަސްވުމަކީ، ދުނިޔެ އަދި ކަލޭ އިސްލާމްކަމަކަށްވާ ކަމެއް ނޫނެކަން ޔަޤީނުކަން ދަންނާށެވެ. ނަމަވެސް ކަލޭ لا إله إلا الله ކިޔުމީ، އިސްލާމްވީ ފަދައިން އެގޭ މާނަދަން، ދުލުން އިޤްރާރުކޮށް، ހިތާ އަދި އެމާނައަކަށް ޢަމަލުކުރުމަކީ ޝަރުޠު ކަލޭ އިސްލާމްކަމަށް ނުވާނެކަން ޔަޤީނުކަން އެނގެންވާނެއެވެ. އެބަހީ: لا إله إلا الله ކިޔުމީ އެގޭ މާނަކަމަށް ޢަމަލުކުރުމަކީ ކަލޭއާއި މުހިއްމުކަމެކެވެ. ނުނަމަ ނުކުތުމެވެ. އަދި ދަންނާށެވެ. ހެއްދެވުން، ރިޒްޤުދެއްވުން، ތަދުބީރުކުރެއްވުން، މިފަދަ ހެއްބަ މާނަކަމާ ނަސްތަކަކެވެ. މިސާލު: ހެއްދެވުން، އެބަހީ، ނުކުތުގެ ތަރައިން އެންމެފަހި މަސްލަޙަތްތައް ނުކުތުމި ވާހަކަތަކެވެ. ތަދުބީރުކުރެއްވުން، އެއީ އުޑުން ވާރޭކަތް ބޭކަލުން ބާވައިލައްވާ ބިމާ ޖައްވުގައި ހުރިހާ ކަމެއް ދިސާލާކަން ވިލާތަކު ހިންގަވައި، ވައިޖެހެއްސަވައި، އެންމެހާ މަޚްލޫޤު މިހިރާ ކަމެއް ހިންގަވަނީ الله ކަމަށް ހަމަ ޤަބޫލުކުރަނީ ކާފިރުންވެސް ދަން އިޤްރާރުވެއެވެ. ފަހެ މިއީ توحيد الربوبية އާ ގުޅޭ ކަންތައްތަކެވެ. ފަހެ މިކަންކަން މިގޮތަށް އެނގުމަށް ކަމަކު އަދި އިސްލާމްކަމަށް ނުވާނެއެވެ. ދެން توحيد الالوهية ދަންނާށެވެ. ފަހެ އެއީ ކަލޭ ކިޔާ لا إله إلا الله އެވެ. މިގެ މާނައަކީ ކަލޭއަށް އެނގި ބައިންވެރިކަން ހިނގައްޖެއެވެ. ފަހެ لا إله إلا الله ގައި މިވަނީ ނަފީކުރުމާއި، އިސްބާތުކުރުމެވެ. އެބަހީ ނަފްޔުކުރުމާއި ސާބިތުކުރުމެވެ. الله ނޫން ހުރިހާ ޢިބާދަތްކުރުން އަޅުކަން ނަފްޔުކޮށްލައިފިއެވެ. އަޅުކަން ސާބިތުކުރުމަކީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. މިއެވެ. ވީމާ! މިއިން އެނގޭނީ ކަލޭ އަޅުކަންކުރުން ޚާއްޞަވެގެންވަނީ ހަމައެކަނި الله އަށް

ކަލަންވާނަމަ، މިހެނު الله ނޫން ފަރާތަކަށް އަޅުކަންކުރުން، ނަފާދެއްވުން، ނުވަތަ ފަހަރަކުމި ކަލަންގާނަމަ
އެއީ އެފަރާތަކަށް އެކަނި އަޅުކަމެވެ. ހަމައެކަނި މިހެން الله ނޫން ފަރާތަކަށް ދުޢާކުރުން އެދޭނެއެވެ.
ފަހެ މިސާލަކަށް މިކަލި الله ނޫން ފަރާތަކަށް އަޅުކަމެވެ. ދެން ހަމަ މިސާލަކަށް. ފަހެ މިއީ ހަމަ ސާފު
ޝިރުކެކެވެ. އަދިއާއިވެ. الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ ۖ
فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ ٱلظَّـٰلِمِينَ﴾ (يونس: 106) "ފަހެ الله ނޫން އެހެންފަރާތަކަށް އަޅުކަން
(ދުޢާ) ނުކުރާށެވެ. އެއީ ކަލޭއަށް ފައިދާއެއްވެސް ގެއްލުމެއްވެސް ނުދެވޭނެ ފަރާތެކެވެ. ފަހެ ކަލޭ
މިކަމެއް ކަލޭކަމުގައި ކުރިއެއްނަމަ ކަލޭ ވާނީ ޒާލިމުންގެ ތެރޭގައި ކަނޑައެޅިގެންވެއެވެ."

އަދި ހަމަ އެހެނެން، މިހެނު الله އާއި އެމީހާ އާއި ދެމެދުގައި އެހެން މީހަކު ވަސީލަތަކަށް ހަދައިގެން އަޅުކަން ކުރުން
އެއީވެސް ޝިރުކެކެވެ. الله އަށް ކުރާ ދުޢާ ކަނޑައެޅޭ ކަމުގައި واسط ކަމަށް ހިފާ މީހުން ލައްވާ ދުޢާކުރުވުން، އެހެން
ބަޔަކު ކުރާ ދުޢާއިން ދެމެދުވެރިޔަކަށް. الله އަކީ ބޮޑު އަޅުކަމެކެވެ. الله އާއި ދެމެދު ފަރާތް ބޭނުންވާކަށް ނުޖެހެއެވެ. މިހެން
އަޅުކަން އެއީ الله ގެ ޙައްޤެވެ. މިފަދައިން الله ގެ ބޮޑުކަމަށް ދެކޮޅުހެދި ޝަރީޢަތަށް ޚިލާފު ކުރާކަން ބޮޑުކަމެއް ވެއެވެ.
ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ
هَـٰٓؤُلَآءِ شُفَعَـٰٓؤُنَا عِندَ ٱللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّـُٔونَ ٱللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِى ٱلسَّمَـٰوَٰتِ وَلَا فِى ٱلْأَرْضِ ۚ
سُبْحَـٰنَهُۥ وَتَعَـٰلَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (يونس: 18) "އެމީހުން الله ފިޔަވައި ގެއްލުމެއް ދިނުމެއް
ނުދޭ ތަކެއްޗަށް އަޅުކަންކުރެއެވެ. އަދި އެމީހުން ބުނަނީ މިއީ الله ގެ ހަޟްރަތުގައި އަހަރެމެންގެ ޝަފާޢަތްތެރިންނެވެ.
ފަހެ ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ކަލޭމެން އުޅެނީ ބިމުގައިވާ الله ނުދަންނަ ތަކެތިތަ ހަބަރުދިނުމަށް الله އަށް
ބާރުނުލިބިއްޖެ ހެއްޔެވެ؟ (ކަންނޭނގެ އަނބާސް) الله އެމީހުން ކުރާ ޝިރުކުކުރުމުން ދުރުވެ
ތާހިރުވެ ގެންވެއެވެ." އަދިވެސް الله ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿أَلَا لِلَّهِ ٱلدِّينُ ٱلْخَالِصُ ۚ وَٱلَّذِينَ
ٱتَّخَذُوا۟ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَآ إِلَى ٱللَّهِ زُلْفَىٰٓ إِنَّ ٱللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِى مَا
هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ كَـٰذِبٌ كَفَّارٌ﴾ (الزمر: 3) "ދަންނާށެވެ.
ޚާލިޞް ދީން ހުރީ ހަމައެކަނި الله އަށެވެ. އަދި الله ފިޔަވައި ސަހަރަދުވެރިން ހަދާ މީހުން ބުނެއެވެ.

އަހަރެމެން މިތަނުގައި ތަކަން އަޑުކަން ކުރަނީ އަހަރެމެން الله ގެ ރަސޫލާއަށް އަތުކުރި ގާތްކުރި ކުރަމުން ކުރީދު މުރުތަދުން ކަލޭގައި ވާއިދެވޭ. ހަމަކަނަވަރުން الله އެމީހުން ދުރުކޮށްލާ ކާފަރު މުއުސަލާ ތަކެއް ބޭނުމް އެމީހުންގެ މުދާގައި ކާފަރުވާނެތެވެ. ކަނޑައެޅިގެން الله ދުވެވި ކާފަރުންނަށް ތެދުފުލު ތަޢުރީފު ނުދެއްވާނެތެވެ."

އިސްލާމުންނާއި މުޝްރިކުންނާ ދެމެދު ވަކިކުރާ އިންކާރު

رحمه الله[1] ވިދާޅުވާ حمد صلواة ގެ ތަރުޖަމާ - الله އަށް ޙަމްދުކުރަމެވެ: އެކަލާނގެއީ އެކަލާނގެ

واجب الوجود ކަމުގެ މައްޗަށް އެކަލާނގެ އުފެއްދެވި ވުޖޫދުތަކެތީން دليل ލިބެއެވެ. އެކަލާނގެ

ޒާތުފުޅުގެ ސިފަފުޅުތައް قتال ނަޒީރުން ހުސްވެ ދުރުވެގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ

ހެއްދެވި އެންމެހައި ތަކެތީގެ ތެރެއިން މިސްޤާލެއްގެ[2] މިންވަރުވެސް އެކަލާނގެ ޢިލްމާއި ދުރުގައެއްނުވެ

ތެރެއިން ބޭރުވެ غائب ވެގެން ނުވެއެވެ. އަދި ހުސްޠާހިރުވަންތަ އެކަލާނގެއަށް ޙަމްދާއި

ޝުކުރުކުރަމެވެ. މިހެން، އެކަލާނގެއީ އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާމްދީނުގެ ހިދާޔަތް ދެއްވައި އަދި

ވަގުތުތަކުގެ ނިޢުމަތް ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފަރާތުން ދުރުކުރެއްވި އުއްމަތް ކަރުއްވި

ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެކަލާނގެ އައްސަލާމު ޢަލައިކުމް އެކަލާނގެއަށް އެއްވެސް ޝަރީކެއް ނުވާކަން

އެކަލާނގެ އެކަނިވެރިކަމާ ބާރުގައި ހެކިދެމެވެ. އަދި محمّد صلى الله عليه وسلم އެއީ އެކަލާނގެ އަޅާ އަދި

އެކަލާނގެ ނަބީ ރަސޫލުކަލޭގެފާނު، އަޅުގަނޑު ގަދަވެ ސިޔާފަތްތަކާ ދިން ގެންގުޅުއްވި ކަމަނޑުވެސް

ހެކިދެމެވެ. އެގެންސް ދުއްވި މާތް ސަލާ އާދަން އަޅުގަނޑު ކަލާ ހިއްސާވުން އަވާކަށް

ހަމަޖެހިވެދެއެވެ. اللهم صلى على محمد وآله وصحبه وسلم. اما بعد.

ފަހު حمد صلواة އަށް ފަހުގައި ވިދާޅުވަނީ: ބައެއް އެކުވެރިން އުވިދިޔަ ހިތާމަވެރިކަން އެކަލާނގެ ހަނދާނާ

އެކުވެރިބައިކަ އަހަރެންގެ ފަރާތުން އެދުނީ ގޮތެއް ޖަމާކުރުމަށެވެ. އޭގައި ހަމަކަ މައްސަލަ

[1] الامام المجدد محمد بن عبدالوهاب رحمه الله

[2] މިސްޤާލް: ކުޑަ މިންވަރެއް

އުކާލާފައިލުމަށާއި، އެއީން މުސްލިމުންނާއި މުޝްރިކުންގެ ދެމެދު ވަކިކުރާ ފުރަތަމަ ޢަމަލެވެ ވަކިންވެސް ދެއެވެ. ވީމާ! މިއުޅުމާއި އާޚިރަތާ ގުޅޭ ވަކިން ބަސްހުރެވެ.

ފުރަތަމަ މައްސަލައަކީ: އުކާލާއިގެ އަހަރެމެން ހައްދަވައި ދިރިހި ސުވާލު ގެންނަވައި، އަޅުގަން ބޭކާރުގޮތަކަށް ހަދަވައްސަވައިފައި ނުވާކަން ދެނެގަތުމެވެ. (ނޯޓް: މިތާގައި ޝަރުޢު ދަލީލު ދިނުމުގައި އާޔަތުން ނަގައިފި. ވީމާ އުކާލާ ދަރިވަރުން ދިނުމުގައި ދަލީލު ދިނުމުގައި.) ފަދައި الله ގެ ބަސްފުޅު:

﴿ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴾ (المؤمنون:115) "ފަހެ ތިޔަބައިމީހުން ހެއްދެވީ ހަމަ ބޭކާރު ގޮތަކަށް ކަމަށާއި ތިޔަބައިމީހުން އަހަރެމެންގެ ހަޟްރަތަށް އެނބުރި ނުގެނެވޭނެ ކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން ހީކުރީތޯ؟" އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَن يُتْرَكَ سُدًى ۝٣٦ أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِيٍّ يُمْنَىٰ ۝٣٧ ﴾ (القيامة:36-37) "ބޭކާރުކޮށް އޭނާ ދޫކޮށްލެވޭނެކަމަށް އިންސާނާ ހީކުރަނީތޯ؟ އޭނާއަކީ މަނީގެ نطفة އެއް ކަމުގައި އޭނާ ނުވިއްޔޭތޯ؟"

1. ފަދަ އަހަރެމެން ހައްދަވައި ބޭކާރު ކުރިމަތިލާއިރު ގޮތުގައި ދޫކޮށްލައްވައިފައި ނުވާކަމާއި އެކަމާ އަދި ރިޒުޤުދެއްވީ؟ އަހަރެމެން ރަސޫލަކު ފޮނުއްވައި، އެރަސޫލާ އާއި އެކަމާ އަހަރެމެންގެ ރަސޫލުގެ ފަރުވާތެރި ބާވައިލެއްވައި ފަދަ ފޮނުއްވި ރަސޫލާއަށް ކިޔަމަންތެރިވުމާއި މިހާރު ސަލާމަތުގެ ވަގުތުތަކެއްގައި، ފޮނުއްވި ރަސޫލާއަށް އުރުދާވުމާއި މިހާރު ނަރަކައަށް ވަގުތުތަކެއްގައި ކަނޑައަޅައި ހަމަޖެއްސަވައިދީ ވާކަން ޔަގީންކޮށް ދަނެގަތުމެވެ. ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ. ﴿ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ۝١٥ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا ۝١٦ ﴾ (المزمل: 15-16) "ހަމަކަށަވަރުން، ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ހެކިވެރިވާގޮތުގައި ބާވައިލެއްވީމުއެވެ، ފިރުޢައުނުގެ ގާތަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމެވެ. ފިރުޢައުނުގެ ފުރަތަމަ ގޮތަށް ރަސޫލަކު (އެބަހީ: މޫސާގެފާނު) ފޮނުއްވި ފަދައިންނެވެ. ދެން ފިރުޢައުނު އެރަސޫލާއަށް އުރުދުވީއެވެ. ފިރުޢައުނު ވަރަށް ހަރުކަށި އަދަބަކުން ހިއްޕެވީމެވެ." (ވީމާ!

އަހަރެމެންވެސް އަހަރެމެންގެ ނަފްސު ތަސްލީމުކޮށް އުޅެއްޖެނަމަ ހަމަ މިދަރުމަގުން ވަންޖެހޭ ކުރައްވާފައިވާގޮތުގެ
އިންޖީލުން އިސްލާމް ކުރައްވާފައިވެއެވެ.)

2. ދެވަނަ މައްސަލައަކީ الله سبحانه وتعالى އަހަރެން ހައްދަވައިފައިވަނީ ދީން ހާލިސްކޮށްގެން
އަޅުކަން ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއަށް ކުރުމަށްޓަކައި ކަނޑައެޅިގެން އަހަރެން ދެންނެވީމެވެ. ދަލީލަކީ: ﴿ وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾ (الذاريات:56) "މިޖިންނާއި އިންސާނުން އަޅުކަން ކުރުމަށް ވުރެ
އިންސާނުންނާއި ޖިންނުން ނުހައްދަވަމެވެ."

އަދިވެސް ވިދާޅުވެއެވެ. ﴿ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعْبُدُواْ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُواْ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُواْ ٱلزَّكَوٰةَ ۚ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلْقَيِّمَةِ ﴾ (البينة: 5) "ދީން الله އަށް ހާލިސްކޮށް ސަލާމް،
الله އަށް އަޅުކަން ކުރުމަށާއި، ނަމާދު ޤާއިމުކުރުމަށާއި، ޒަކާތް ދިނުމަށް ފިޔަވައި އެހެން
އަމުރުކޮށްފައެއް ނުވެއެވެ. އެއީ ސީދާގޮތުގެ ދީނެވެ." (ހަމަ ދީން ހާލިސްކޮށް ސަލާމުކުރު
ބުނާ ބަސްގެ މާނައީ: އިސްލާމްދީނަށް ހަމައިން ފުރިހަމަ ކުރިމަތިލާމާއި އޭގެ ޖުޒްއަށް ކާފަރުވެގެން، الله
އަށް އެކަނި އަޅުކަން ކުރުމެވެ. الله އެއްކަލައުވެރިކަމަ ކުރުމަށް އެދޭހެވެ. އަދި لا إله إلا الله ގައި
އެކުލެވޭ ދަރުކަނ ބަޔާބަރުކަންގެން الله އަށް އަޅުކަން ކުރުމެވެ.)

3. ތިންވަނަ މައްސަލައަކީ، ކަލާނގެ އަޅުކަމުގެ ތެރެއަށް ޝިރުކު ނުވައްދުމެވެ. ހަމަ
ޝިރުކުވެރިވުން އަޅުކަން ބާތިލު ކޮށްދިނުމަށްޓަކައި ދެކެވޭ ކަމެކެވެ. މިހެން ޝިރުކު ނުކުރި ދީން
ކަންތަ ހާލިސްކޮށް ފުރިސަލާ އަޅުކަމުގެ އަސްލުކަމަށް ކުރަމުއްސެވެ. ދަލީލަކީ الله ގެ ބަސްފުޅެވެ.
﴿ وَلَقَدْ أُوحِىَ إِلَيْكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴾ (الزمر: 65) "ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނަށާއި އަދި ކަލޭގެފާނުގެ ކުރީގެ މީހުންނަށްވެސް
ވަޙީކުރެއްވިފައިވާނެއެވެ. ކަލޭމެންވެސް ކަލޭގެފާނު (ނަބިއްޔާ) ޝިރުކު ކުރި ކަމުގައިވާނަމަ
(ކަލޭގެފާނުގެ އަމަލު) ބާތިލުވެގެން ކަލޭގެފާނުގެ އިލާޙީގެ އަކާސްގެ ބާތިލު ކުރައްވާނެކަން ގައިމެވެ.

އަދި ކަލޭގެފާނު ވާނީ ހަމަ ގެއްލި ބަރުބާދުވެ ދިޔުމުގެ ތެރެއިންނެވެ." (قال مترجم : ޒިޔާދަކޮށް ދިވެހިރާއްޖެ މައްސަލަތަކާއި ދެން ވިސްނުންތެރިން ހުއްޓެވެ. މިހާރު އާންމުގޮތުގައި އިސްލާމްދީނާއިގެން މުޅިގައުމުން ހަމަ ސީދާ ނަބަވީކަމާއި ރަސޫލުކަމުގެ ގަޑިވަރި ޝަރީޢަތުގެ މަރުކަޒުގެ އަމާޒެއެވެ. ޔަނީ علم المعالى އަށް ނަފްރަތު ހިންގައިރު ފާހަގަކުރެވޭ ނުގޮތަކީ އާއްމުގޮތުގައި ރަސޫލުފާނާއިގެން ތިޔަބޭފުޅުންގެ ކަރުދާސްތަކުގައި ދުވަހުން ދުވަހަށް ތަސައްވުރުކުރަމުންދާނެވެ. އެއްވެސް ސިޔާސަތެއްގެ احتمال ވެސް ނެތީއެވެ. މިއާ އަޅާކިޔާކަށް ކަރަންޓް މިހާ ރަނގަޅު ދުވާލުގެ ޝަރީޢަތާއި ދެކޮ ވިސްނުން ތަކުރާރުކުރެވިދާނެއެވެ.)

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُۚ وَمَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱفۡتَرَىٰٓ إِثۡمًا عَظِيمًا ﴾ (النساء: 48) "ހަމަކަށަވަރުން، އެއިލާހު ޝިރުކު ކުރެވިގަތުން އެއިލާހު ފުއްސަވައެއް ނުދެއްވައެވެ. އަދި އޭގެން ދެރަ ފާފަތައްކަމަ، އެއިލާހު އިރާދަކުރައްވާ އަޅަކަށް އެފާފައެއް ފުއްސަވާދެއްވައެވެ. އަދި الله އަށް ޝިރުކުކުރައްވާމީހާ، ޔަޤީނުން އެމީހާ ބޮޑުވަރުގެ ފާފައެއް އުފައްދައިފިއެވެ." އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ: ﴿ إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ ﴾ (المائدة:72) "ހަމަކަށަވަރުން الله އާއި ޝިރުކު ކުރެވިއްޖައަށް، ޔަޤީނުން ހަމަކަށަވަރުން الله ވަނީ ޖަންނަތް (ސުވަރުގެ) ހަރާމްކުރައްވާފައެވެ. އަދި އޭނާގެ އަންނާނެތަނަކީ ގެއްލިހަލާކު ނަރަކައެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިންނަށް ނަސްރުދޭނޭ ފަރާތެއް ނުވެއެވެ."

4. ހެޔޮ ޢަމަލު ގަބޫލުވުމަށް: ޝަރުޠުތަކެވެ. ކަނޑަ ކުރާ ޢަމަލު صَوَابُ ވެފައި خالص ނުވެސް ވިއްޔާ ގަބޫލު ނުކުރައްވާނެއެވެ. ހަމައެކަނި خالص ވެގެ صَوَابُ ނުވެސް ވިއްޔާވެސް ގަބޫލު ނުކުރައްވާނެއެވެ. ވީމާ! ޢަމަލު ގަބޫލުވުމަށް ޢަމަލު الله އަށް ހާލިސްވެ ރަސޫލާއި އެކު محمد صلى الله عليه وسلم ގެ ސުންނަތާއި ދިމާވެގެންނެވެ. صَوَابُ ވުމަކީ ސުންނަތާއި އެއްގޮތްވުމެވެ. ހާލިސްވުމަކީ الله އަށް އިހުލާސްތެރި ޢަމަލުކަންކުރުމެވެ. އެހެންވެގެން اهل كتاب ނުގެ عالم ންނާ عباد ންނަށް قرّا

ގެންނަން الله ވަޙީކުރައްވަނީ: ﴿ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِٱلْأَخْسَرِينَ أَعْمَٰلًا ﴿١٠٣﴾ ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾ ﴾ (الكهف: 103-104) "(ކަލޭގެފާނު) ވިދާޅުވާށެވެ. ޢަމަލުތަކުން އެންމެ ބޮޑަށް ގެއްލުންވެގެންވާ މީހުންގެ ޚަބަރު، ތިމަންކަލޭގެފާނު ކަލޭމެންނަށް އަންގަވައިދެއްވަން ހެއްޔެވެ؟ އެމީހުންނީ އެމީހުންގެ މަސައްކަތް ދުނިޔޭގެ ހަޔާތުގައި ބާޠިލުވެ ގެއްލިފައިވާ މީހުންނެވެ. އަދި އެމީހުން ހީކުރަނީ ކަންތައްތަކަކީ ރަނގަޅު ކަންތައްތައް ކަމުގައި އެމީހުން ހީކުރެއެވެ." އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَٰشِعَةٌ ﴿٢﴾ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصْلَىٰ نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ ﴾ (الغاشية: 2-4) "އެދުވަހުގައި ބައެއް މޫނުތައް ބިރުވެރިވެ ނިކަމެތިވާނެއެވެ. އަދި ބުރަޖެހިފައި ވެއެވެ. އެމީހުން ހޫނު ނަރަކައިން ވަންނާނެއެވެ."

ފަހެ އާޚިރަތްވަންޏާ ހަމައެކަނި އަހުލު ކިތާބުސުންނަތް ހާޖިބުވެގެންނެއް ނޫނެވެ. އަދި ޙައްޤުވެއެވެ. ކިޔެވުމާއި، ޢަމަލުކުރުމާއި، އަދި ޢިލްމުގައި މަސައްކަތްކުރާ ކޮންމެ މީހަކު ޝާމިލުވާ އެކުލެވޭ ގޮތުގައެވެ. އެހެނީ މިހާ މިއިން ކުރީގެ ކަމުއްވެސް محمد صلى الله عليه وسلم ގެންނެވި ޝަރީޢަތާއި އެއްގޮތްވެގެން ނިމާނަމަ ފަހެ އެމީހުން ހިތްޕުރުން އަހަރުމެން މަގުދެއްކުން މީހުންގެ ތެރޭގައެވެ. އެއީ الله ގެ ރަސޫލުގައި އަޅުކަމާއި ދީނުގެ ހަމަތަކާއި ވެރިކަމުގެ ގޮތް ކަމީހުންނެވެ. ފަހެ މީހާގައި ވިސްނުންތެރިކަމާއި، އަޚްލާގައި زهد ހުރިކަމާއި ވިސްނުމާއި ބާރުވެރިކަމާއި އަދި ޢަމަލުގެ މިންވަރާއި ނުވެ. ނަމަވެސް ޢަމަލުގެ މިންވަރުގެން ބާރުވެރި ހަމަތައް ލިބުނީ ޝަރީޢަތުގެ ނަޞޫޞުތަކުންނެވެ. ހާދަ! ޤުރްއާނާއި ސުންނަތުގެ ނަޞޫޞުތަކުންނެވެ. ވިސްނުންތެރިކަމާއި ހިކިގެނޭގެ ބާރުގަދަވެ، އަދި ޢިލްމީ ފެންވަރު މަތިވެރިކަމާއި، އަދި އަޚްލާގެ ވެރިގަދަކަން ޝަރީޢަތުގެ އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތްނުވެ ހަނދުމަކުރެވޭ ކަމެއްނުވެއެވެ. އަދި އޭގެ ހިކިގެނޭ جسم ގެ ބާރުގަދަކަން ފަދަ ކަންތައް. ބަލާ ޤުރްއާނާއި ސުންނަތުގެ ނަޞޫޞްތަކާއި އެއްގޮތްވާ ބަލައިލާށެވެ.

އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލާއި އޭގެ ފަވާއިދު

ވިދާޅުވަނީ: އިސްލާމްދީނުގެ އަސްލާއި އޭގެ ފަވާއިދަކީ ދަސްކުރުމެވެ.

1. ފުރަތަމަ: ޝިރުކާއި، شريك ނުލައި ހަމައެކަނި އަޅުކަން ﷲ އަށް ކުރުމުގެ އަމުރުފުޅެވެ. އަދި އެކަމަށް ހިތްވަރު ދިނުމާއި، އެކަމުގައި ދެމިހުރުމާއި، އެކަން ދޫކުރާ މީހުން ކާފިރުކުރުމެވެ.

2. ދެވަނައީ: ﷲ އަށް އެކަނި ކުރާ އަޅުކަމުގައި ޝިރުކުކުރުމާއި، އެކަމުގައި ޝިރުކު ބައިވެރިކުރުމުގެ ގަދަފަދަ އިންޒާރެވެ. ފަހެ، މިކަމުގައި ހަރުކަށިވެ، އަދި މިކަމާއި ދުށްމަނެވެ، އެކަންކުރާ މީހުން ކާފިރުކުރުމެވެ. ފަހެ މިއިންޒާރަށް ދުރުކުރާ ޚިލާފުވާ މީހުންގެ ބާވަތްތައް ތަފާތުވެގެންވެއެވެ. އެންމެ ހަރުކަށި ހުކުމާ ކަމުގައި ދުރުކުރާ މީހުންނެވެ. އަދި ބައެއް މީހުން ﷲ އަށް އަޅުކަން ކުރުމާއި އެކުވެރިވެސް ޝިރުކުކަން އިންކާރުކުރުމުގެ، އަދި ޝިރުކުކުރާ މީހުންނާއި ދުރުވެރިވެސް ނުވެއެވެ. އަދި އެގޮތުގައި އެމީހުންނާ ދުރުވެ ހަދައި ކާފަރު ނުކުރާ މީހުންވެސް އެބައޮތެވެ. އަދި ބައެއް މީހުން ތައުޙީދަށް ފޮނުވާ ޝިރުކުކަން ރަދުކުރާ މީހުންވެސް އެބައޮތެވެ. އަދި އެގޮތުގައި ކާފަރުކުރާ މީހުންނައި، އަދި އޭ ޞާލިޙުންނަށް ހެޔޮބަސް ބުނާ މީހުންނަކަށް ހިތާ މީހުންވެސް އެބައޮތެވެ.

އަދި އޭގެތެރޭގައި ޝިރުކަށް ރުހިވެސް ނުވާ، އެއަށް ލޯބިވެސް ނުކުރާމީހުންނައި، އަދި އޭގެތެރޭގައި ޝިރުކު ނުވެސް އެނގޭ މީހުންނައި، އަދި އެއަށް އިންކާރުވެސް ނުކުރާ މީހުން ހިމެނެއެވެ. އަދި މީގެތެރޭގައި ބިރުވެރިކަން ބޮޑުބިލާ ތަޤުލީދުން އަމަލުކުރާ ނަމަވެސް އޭގެ މާނަ ނޭނގޭ، ފަދަގާއި ޝަރީޢަތް ނޭނގޭ މީހުންނެވެ. މިބައިމީހުން އެންމެ ބޮޑު ގެއްލުމަށް ވާ މީހުންނައި ވެސް ބުރުވެސް ނުނާ، އަދި އެންމެ ބޮޑު ގެއްލުމަށް ވާ މީހުން ކާފިރުވެސް ނުކުރާ މީހުންނެވެ. އަދި އޭގެތެރޭގައި ޝިރުކު އެންމެ ބޮޑު ގެއްލުމަށް ވާ އެއަށް ނުބުނާ، އަދި އޭގެ ފަރާތް ނޭނގޭ، އަދި އެކަންކުރާ މީހުން ކާފަރު ނުކުރާ، އަދި އެމީހުން ކާފަރުވެސް ނުކުރާ މީހުންވެސް ހިމެނެއެވެ. ފަހެ މިބައިމީހުން ފަދަ ދަރިވަރުންނަކީ ﷲ ގެ ރަސޫލުން ނަބީބާގެން ގެނެސްދެއްވި ތައުޙީދާ ޚިލާފުވާ މީހުންނެވެ. والله اعلم

އަދި މިބަސްފޮތުގެ އަޞްލުވީ ލިޔުއް ޝަރަހަކަށް الشيخ عبد الرحمـــن بن حسن آل الشيخ رحمه الله ގެފުޅެވެ. އެއަށް ރުޖޫޢަކުރައްވާށެވެ. އެއީ (مجموعة التوحيد الرسالة الاولى، ص 47) މިއެވެ.

އަދިވެސް ވިދާޅުވިއެ: ކަލޭމެން އިސްލާމްކަމުގެ ނިޢުމަތް ދެނެގަތުމާ އަދި ކަލޭމެން الله ނޫން އިލާހަކަށްވުން ނުވާކަން އެނގޭ މިހާރެވެ. އެއީ ބަރަކާތުވެސް ދެއެވެ. އަދި ކަލޭ ބުނަނީ އަހަރެން الله ނޫން ފަރާތްތަކުން ދުރުހެލިވިކަމެވެ. ނަމަވެސް ކަލޭ ބުނަނީ އަހަރެން މުޝްރިކުންނާ ނުރުހޭނަމު، އެމީހުންނަށް ބަދުބަސް ބުނެ ނުހަނުރުވާނަމެވެ. ފަހެ މިހެން ކަލޭގެއިސްލާމަށް، ފަހެ ކަލޭއަކީ އިސްލާމްކަމުގެ ބެހުއްޓަން ވަރުވަތް މިހާރު ކަލޭނަމައި، އަދި ކަލޭއަކީ އިސްލާމްކަމަށް ވަކިން ހުސްވާކަމަށްހުއްޓާ މިހެއްޓާކަމަށް ކަލޭ ހިސާބުކުރަމެވެ. ތިބާގަޅާބަހުން ނުވަނީއެވެ. މިހެން އެ މުޝްރިކުންގެ ރައްޔިތުންގެ، އެމުޝްރިކުންނަށް ފޮނުވާލާމިހުންނާ ރައްޔިތުންނާއި ދަރަފުރުވުމާއި ކަލޭއަށް ކާފިރުވުން ވާޖިބު ކަލޭއަށްވާނެއެވެ. އެއީ ކަލޭގެ ގަބޫލުކުރެވުމަށް އިބުރާހީމްގެ ސުންނަތާއި ބައްޔަކާއި މިންވަރުއްނެވެ. އަދި އެއީ މިކަލޭގެއި ކަލޭމެންނަށް އުޅު ހަދުރަތަށް ކަލޭގެއި الله ހަނދާ ވަކިކުރެއްވި އިބުރާހީމާއެވެ. ފަހެ އެމީހުން އެމީހުންގެ ޤައުމާއި މުޝްރިކުން ކުރި ބަސް ފުޅުކުރައްވާ، އެއީ އަހަރެމެން އުޅު ހަދާ ނަޞޭޙަތް ކަލޭގެއި (މިކަލޭގެއިމާ) އެގޮތަކަ الله މިފަދައިން ވަކިކުރައްވަނީއެވެ.

﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِيٓ إِبْرَٰهِيمَ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ إِذْ قَالُواْ لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَٰٓؤُاْ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ ٱللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ ٱلْعَدَٰوَةُ وَٱلْبَغْضَآءُ أَبَدًا حَتَّىٰ تُؤْمِنُواْ بِٱللَّهِ وَحْدَهُۥٓ ﴾ (الممتحنة:4) "އިބްރާހީމްގެ ފާރާތުން، އެކަލޭގެ ފާރާތުން އިމާނާވި މީހުންގެ ރިވެތި، ކަލޭމެންނަށް ނަމޫނާ ހުރިކަމެއްވެ. އެއީ އެކަލޭގެ ޤައުމުގެ މީހުންނަށް ވިދާޅުވި ވަގުތުގައެވެ. 'ހަމަކަށަވަރުން، އަހަރެމެން މިހެން ކަލޭމެންގެ ފަރާތުން ބަރީއަވެއްޖެމެވެ. އަދި الله ފިޔަވައި ކަލޭމެން ޢިބާދަތްކުރާ ގުޅުއްވުމުގެ ތަކެތިން ބަރީއަވެއްޖެމެވެ. އަހަރެމެން މިހެން ކަލޭމެންނަށް ކާފިރުވެއްޖެމެވެ. އަދި އަބަދުގެ އަދާވާތް، ކަލޭމެންނާއި އަހަރެމެންނާ ދެމެދުގައި ފެނިއްޖެއެވެ. އަދި ރުޅިވެރިކަމާއި ބިރުވެރިކަމެވެ. ކަލޭމެން، الله އަށް އެކަނި އީމާންވެއްޖައުމަށް ދާންދެންނެވެ." ފަހެ މިއީ މިކަލޭގެއި އެންމެ ހެޔޮނަމޫނާއެވެ.

އަދިވެސް ވިދާޅުވެއެވެ.﴿ فَمَن يَكْفُرْ بِٱلطَّٰغُوتِ وَيُؤْمِنۢ بِٱللَّهِ فَقَدِ ٱسْتَمْسَكَ بِٱلْعُرْوَةِ ٱلْوُثْقَىٰ لَا ٱنفِصَامَ لَهَا ﴾ (البقرة:256) "ޠާޣޫތަށް ކާފަރުވެ، ﷲ އަށް އީމާން ވެއްޖެމީހާ ދަންނާށެވެ! އެމީހަކު ހިފައި ހުރީ، ކަނޑައެއް ނުވާނޭ ވަރުގަދަ އުރުވަތުލް ވުސްޤާ ގައެވެ."

އަދިވެސް ވިދާޅުވެއެވެ. ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِى كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ وَٱجْتَنِبُوا۟ ٱلطَّٰغُوتَ ﴾ (النحل:36) "ހަމަކަށަވަރުން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ކޮންމެ އުންމަތަކަށް ރަސޫލަކު ފޮނުއްވީމުއެވެ. (އެކަލޭގެފާނު ދެންނެވީ) 'ކަލޭމެން ﷲ އަށް އަޅުކަންކުރާށެވެ! އަދި ޠާޣޫތުން ދުރުހެލިވާށެވެ!'" (ނޯޓް: ކޮންމެ އާޔަތެއްގެ މާނަ އިދިކޮޅު ދޫކޮށް ޤުރުއާނުގެ މާނަ ތަރުޖަމާކުރެވިފައިވާ ފޮތުގެ ތަރުޖަމާ ބޭނުންކޮށްފައިވެއެވެ. والله اعلم)

އަދި ދަންނާށެވެ! މިހަކު ބުނީ މިސާލަކަށް، އަހަރެން ތަބާވަނީ رسول الله صلى الله عليه وسلم އަށެވެ. އެއީ ރަނގަޅެވެ. ނަމަވެސް އޭނާ ބުނީ އަހަރެން لات އަކަށްވެސް عزّى އަކަށްވެސް ކާފަރެއް ނޫނެވެ. ނުވަތަ ابو جهل އާ ދެކޮޅަށް ނުވާނަމު މުސްލިމަކަށް ނުވާނެއެވެ. މިހާ ބުނާ އިސްލާމްކަން ބާޠިލުވެގެންދެއެވެ. وصلى الله على محمد وآله وسلم.